

De imperialistische globalisering

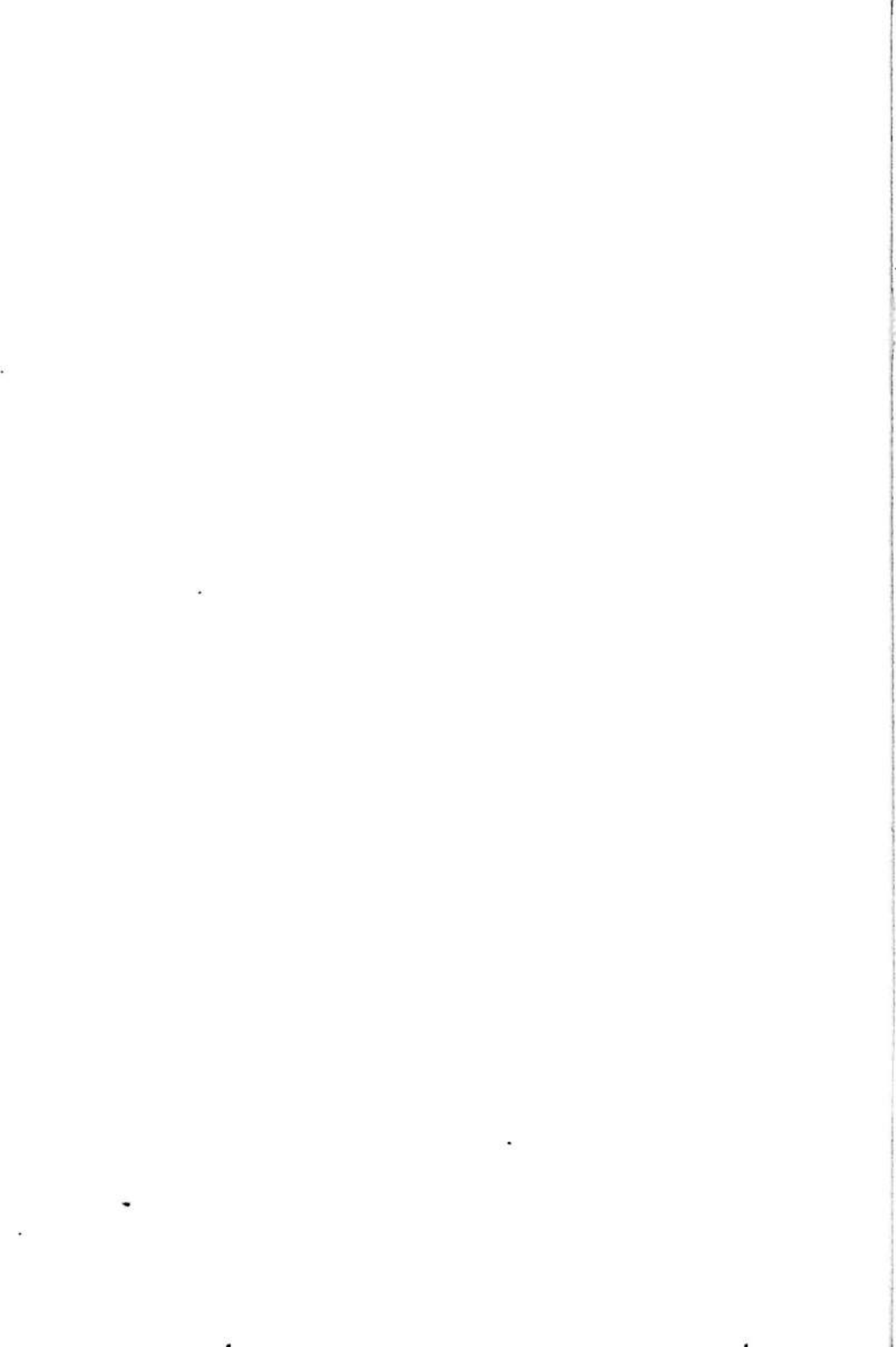
Over het nekolonialisme

Juli - september 2001 – nr. 55 Driemaandelijks tijdschrift – Bureau van afgifte Brussel X

Marxistische Studies

EPO

200, f.
5€

De imperialistische globalisering

Over het neokolonialisme

EPO

Omslag: Betoging in Genua, Foto: Indymedia, 2001

Opmaak: Marjon Bellen

Druk: EPO drukkerij

Redactiecomité van Marxistische Studies

Thomas Gounet (hoofdredacteur), Jo Cottenier, Danny Vandenbroucke, Herwig Lerouge, Nadine Rosa-Rosso

Redactieadres

Instituut voor Marxistische Studies, Kazernestraat 68, 1000 Brussel, België

Tel.: + 32 (0)2/50 40 146 Fax: + 32 (0)2/ 513 98 31

E-mail: marx.studies@marx.be

Website: <http://www.marx.be>

Marxistische Studies

is een uitgave van het Instituut voor Marxistische Studies (IMAST vzw)

IMAST vzw is lid van het samenwerkingsverband AanZet vzw,

Kazernestraat 68, 1000 Brussel

© Auteurs en IMAST vzw

Overname en vertaling van bijdragen uit dit tijdschrift is mogelijk na toestemming van de auteurs.

ISBN 90 6445 249 0

D 2001/2204/25

Verspreiding in België

EPO-distributie, Lange Pastoorstraat 25-27, B-2600 Berchem (Antwerpen)

Tel.: + 32 (0)3/239 68 74

Fax: + 32 (0)3/218 46 04

E-mail: uitgeverij@epo.be

Verspreiding in Nederland

Centraal Boekhuis BV Culemborg

Trefwoorden: globalisering, imperialisme, oorlog, vrede, Derde Wereld

Verantwoordelijke uitgever:

Renaat Willockx, Kazernestraat 68, 1000 Brussel

Inhoud

Stellingen over de imperialistische globalisering 5

Boudewijn Deckers

1. De crisissen die inherent zijn aan het kapitalisme verzwakken niet, maar zijn frequenter en gewelddadiger door de imperialistische globalisering. 6
 - 1.1. Nooit tevoren werd zoveel rijkdom gecreëerd. Nooit tevoren is er zoveel armoede vastgesteld. 6
 - 1.2. Meer dan een eeuw geleden schreef Marx: "Uiteindelijk ligt de reden van elke echte crisis in de armoede en het beperkt verbruik van de massa's tegenover de tendens van de kapitalistische productie om de productiekrachten te ontwikkelen als was er geen grens aan de absolute verbruikscapaciteit van de maatschappij." 8
 - 1.3. De kapitalistische uitbuiting van de werknemers wordt almaar onmenselijker en ondraaglijker. 10
 - 1.4. Globalisering, dat zijn zeven snelwegen die rechtstreeks leiden naar georganiseerde volkerenmoord in de Derde Wereld. 11
 - 1.5. De imperialistische globalisering heeft de vroegere socialistische landen van het Oostblok geplunderd en deze sterk geïndustrialiseerde en goed ontwikkelde landen omgevormd in derdewereldlanden met als gevolg ellende, werkloosheid, oorlog en miljoenen doden. 15
 - 1.6. De imperialistische globalisering versterkt het parasitisme en het speculatief karakter van het financierskapitaal. Dat maakt het systeem rijp voor een dramatische herhaling van de krach van 1929. 16
 - 1.7. De schuldenlast wordt onhoudbaar. 16
 - 1.8. Op lange termijn is een crisis zoals in 1929 onvermijdelijk. De explosieve situaties ontploffen de ene na de andere en de middelen om eraan te ontsnappen nemen af. 17
2. Met de scherper wordende crisis hebben de imperialisten geen andere uitweg dan oorlog: ze moeten gebieden veroveren waarover hun tegenstanders heersen en onafhankelijke landen aan zich onderwerpen. 18
 - 2.1. De felste agressiviteit van het imperialisme richt zich tegenwoordig tegen de Derde Wereld. 19

- 2.2. De enorme tegenstellingen die voortvloeien uit de groeiende crisis kunnen leiden tot een derde wereldoorlog. 20
 - 2.3. Economische samenwerking en rivaliteit 20
 - 2.4. Na het ineensstorten van hun belangrijkste gemeenschappelijke vijand zijn de tegenstellingen tussen de imperialistische machten scherper en duidelijker geworden. 21
 - 2.5. De Verenigde Staten en Europa 23
 - 2.6. Japan 28
3. Drie grote landen van Eurazië ontsnappen zonder meer aan de controle van het imperialisme. 31
 - 3.1. De imperialisten hadden verwacht dat de val van het socialisme in Oost-Europa, het socialisme overal ter wereld in zijn val zou meesleuren en hen gunstig gezinde regeringen aan de macht zou brengen. 31
 - 3.2. Voor het Amerikaans imperialisme lijkt de controle over Eurazië moeilijk te worden. 37

Over het neokolonialisme 47

Communistische Partij van India (marxist-leninist) – People's War

1. Neokolonialisme en kolonialisme 47
 - 1.1. Het neokolonialisme na de Tweede Wereldoorlog 51
 - 1.2. Vruchteloze pogingen om de directe heerschappij te bestendigen 53
2. De impact van het neokolonialisme op de feodale en semi-feodale verhoudingen in de landbouw en op de ontwikkeling van het kapitalisme in de onderontwikkelde landen 70
 - 2.1. De impact van de directe koloniale overheersing op de prekapitalistische structuren en klassen 71
 - 2.2. Het verband tussen neokolonialisme, sociale klassen en productieverhoudingen in de Derde Wereld 79
 - 2.3. De hedendaagse trends: de globalisering en de impact ervan op de Derde Wereld 85
 - 2.4. Neokolonialisme en India 90
3. India, een semi-kolonie of een neokolonie? 97

In memoriam Eddy Pues 105

Stan Vanhulle

Stellingen over de imperialistische globalisering

Boudewijn Deckers

in samenwerking met Thomas Gounet,
David Pestieau en Michel Collon

Men heeft het tegenwoordig dikwijls over 'globalisering'. Nochtans gaat het hier over niets anders dan over de tegenstellingen van het imperialisme die door de revolutie op het vlak van de nieuwe technologieën alle intenser worden en zich zo gemakkelijker kunnen uitbreiden over de hele wereld.

Na de uiteindelijke ineenstorting van het socialisme in Oost-Europa hemelde de burgerij haar kapitalisme op als het enige 'beschaafd', 'menselijke', 'leefbare' en 'efficiënte' systeem. Voor de volkeren was er maar één weg, ze moesten het aanvaarden of anders wegzinken in het niets.

De laatste tien jaar toonde het kapitalisme dat het crisissen, extreme ellende en steeds meer verwoestende oorlogen kan veroorzaken. Die gevolgen zijn het leergeld dat de volkeren van de vroegere socialistische landen, maar ook de volkeren overal ter wereld, moeten betalen.

Het 'geglobaliseerde' imperialisme vandaag is het meest misdadige en barbaarse systeem dat de wereld ooit heeft gekend. Het gaat zelfs veel verder dan de verschrikkelijke dingen die nazi-Duitsland de Sovjet-Unie heeft aangedaan.

Dezelfde fenomenen die de Eerste en Tweede Wereldoorlog hebben veroorzaakt, zijn nog altijd actief, op grotere schaal en intenser, aangezien er geen tegenwicht meer is zoals dat er was met de Sovjet-Unie tussen 1929 en 1940.

De elementen die de wereld op de drempel van een nieuwe wereldomvattende crisis brengen, stapelen zich op. Zelfs als het kapitalisme er op korte tijd zou in slagen om een nieuwe krach zoals in 1929 te

voorkomen, dan zullen de 'oplossingen' niets meer zijn dan een verschuiving van de lasten: verschillende delen van de wereldbevolking zullen de druk van de crisis moeten dragen. De 'oplossingen' zullen de kwalen ze moeten bezweren alleen erger maken.

Meer dan ooit hebben de werkers en de volkeren nood aan een communistische partij en de revolutie. Alleen het socialisme kan de wereld redden.

1. De crisissen die inherent zijn aan het kapitalisme verzwakken niet, maar zijn frequenter en gewelddadiger door de imperialistische globalisering. Op termijn is een herhaling van de krach 1929 onvermijdelijk: de elementen voor een grote ontploffing van het kapitalistische wereldsysteem stapelen zich op.

De opeenvolging van crisissen is een kenmerk van het kapitalisme en het imperialisme. Met het kapitalisme kwamen de crisissen van overproductie die het afwentelde op de Derde Wereld. Het gevolg is dat een groot deel van de mensheid in de Derde Wereld lijdt onder verschrikkelijke crisissen van overproductie.

1.1. Nooit tevoren werd zoveel rijkdom gecreëerd. Nooit tevoren is er zoveel armoede vastgesteld.

Het Bruto Industrieel Product (BIP) van de wereld is vertienvoudigd tijdens de laatste vijftig jaar, van 3.000 tot 30.000 miljoen dollar.¹ Vandaag zou men alle grote problemen van de mensheid die te wijten zijn aan onderontwikkeling kunnen aanpakken en in de noodzakelijke levensbehoeften van alle mensen voorzien. Maar een steeds kleiner wordende minderheid legt de hand op een steeds groter deel van deze rijkdommen en zij dompelt steeds meer mensen in steeds extremere en ondraaglijke armoede. Het 'geglobaliseerde' imperialisme maakt het leven van miljarden arbeiders en boeren in de wereld onmogelijk.

In 1960 beschikte 20% van de rijksten over 30 keer meer inkomsten dan de armsten. In 1997 was dat 74 keer meer.²

De situatie is dramatisch voor het geheel van de massa's in de Derde Wereld.

In Afrika ten zuiden van de Sahara en in andere minder ontwikkelde landen is het inkomen per inwoner gedaald in vergelijking met 1970.³

Dat is ook het geval voor veel landen in Zuid-Amerika, het Midden-Oosten, en in Centraal en Zuid-Azië.

Het aandeel van de ontwikkelingslanden in de wereldstroom van privé-kapitaal is gedaald van 14,4% in 1997 tot 7,6% in 2000. In diezelfde periode daalde hun aandeel in de directe buitenlandse investeringen van 36,5% tot ongeveer 16%.⁴ In de jaren negentig werden de nationale industrieën van de landen van de Derde Wereld op grote schaal geprivatiseerd, opgeslorpt en gefusioneerd. Dat de cijfers nog zo sterk dalen betekent dat, ondanks de investeringen die in sommige landen (de zogezegde 'tijgers') werden gedaan, de Derde Wereld een steeds grotere plundering ondergaat met vernietiging van arbeidsplaatsen, industrie en landbouw.

Door de vernietiging van de productiekrachten in de Derde Wereld door de multinationals groeit de informele sector; dat wil zeggen, de sector van het gescharrel en de noodoplossingen, kruimels die van de tafel van de kapitalisten vallen. De laatste tien jaar behoorden 80% van alle nieuwe jobs in Zuid-Amerika en 93% in Afrika tot de informele economie. Als gevolg daarvan neemt ook het aantal werknemers toe dat over geen enkele bescherming beschikt.⁵ In veel landen van de Derde Wereld, Colombia, Kameroen of Pakistan bijvoorbeeld, werkt meer dan de helft van de mensen in de informele sector. In die landen treft de armoede ook meer dan de helft van de bevolking.⁶

Zelfs in die landen van de Derde Wereld die de voorbije jaren een snelle industrialisatie kenden, zijn de levensvoorwaarden van de massa's ellendig. Een voorbeeld is Oost-Azië.⁷ Met de crisis van 1997 verslechterde de situatie in Azië nog.⁸ Het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (PNUD) stelt: "Met schat dat in Indonesië, het armste land dat door de crisis getroffen werd, de crisis 40 miljoen mensen meer in de armoede gedompeld heeft." 40 miljoen, dat is een vijfde van de Indonesische bevolking.

Volgens de PNUD is chronische armoede nu het hoofdprobleem in de vroegere socialistische landen van Europa en Centraal-Azië.

In het begin van de 2001, behoorden 3 miljard mensen tot de actieve wereldbevolking. Eén derde had geen werk of was 'niet optimaal tewerkgesteld'.⁹ De meerderheid woont in een derdewereldland.

De reële lonen dalen. Het rapport van het Internationaal Arbeidsbureau (BIT) van 1998-1999 stelt dat "in procent van het bruto binnenlands product (BBP), de lonen bijna overal ter wereld gedaald zijn".¹⁰ Zelfs in de Verenigde Staten dalen sinds 1977 de inkomens van de armste 40%. Voor de 20% armsten verminderde het inkomen met 10%; de 20% rijksten vergrootten hun inkomen met bijna 40% tussen

1977 en 1999.¹¹ De nieuwe banen bieden de loontrekkenden minder inkomen, zodat ze verplicht zijn meer dan één job aan te nemen om nog menswaardig te kunnen leven.¹²

In het Verenigd Koninkrijk steeg in de jaren tachtig het aantal gezinnen dat op de rand van de armoede leefde met 60%. In Nederland was dat 40%.¹³ Deze twee landen staan model voor de andere Europese landen om de sociale verworvenheden die na de Tweede Wereldoorlog bekomen waren, af te breken.

1.2. Meer dan een eeuw geleden schreef Marx:

“Uiteindelijk ligt de reden van elke echte crisis in de armoede en het beperkt verbruik van de massa's tegenover de tendens van de kapitalistische productie om de productiekrachten te ontwikkelen als was er geen grens aan de absolute verbruikscapaciteit van de maatschappij.”¹⁴

De huidige globalisering verscherpt deze tegenstelling.

De anarchie eigen aan het kapitalisme is des te verwoestender naarmate een kleiner wordend aantal steeds machtigere monopolies een strijd op leven en dood voert om hun deel van de markt te veroveren.

1. De overproductie voor de kapitalistische markt gaat samen met onderproductie in het grootste deel van de wereld. Het imperialisme concentreert zich in de geïndustrialiseerde landen en in een twaalfal landen van de Derde Wereld; maar het belet ieder ontstaan van kapitalisme in de rest van de Derde Wereld.

De industriële (over)productie van kippen in Europa bijvoorbeeld maakt dat de kippenkwekers in Kongo geen kippen kunnen verkopen in Kinsjasa.

In de automobiëlindustrie zijn de constructeurs in staat om zowat 75 miljoen wagens per jaar te produceren. Maar de verkoop was in 1999 beperkt tot 56 miljoen.¹⁵ Er bestaat dus een overcapaciteit van ongeveer 20 miljoen wagens per jaar.

In Europa bedraagt de capaciteit 19 miljoen personenwagens. In 2000 bedroeg de verkoop 14,7 miljoen stuks: een daling van 2,2% tegenover 1999 (15 miljoen).¹⁶ Toch opende Toyota in januari 2001 een gloednieuwe fabriek met een capaciteit van 150.000 wagens in Onnaing in het noorden van Frankrijk.

Brazilië is de grootste markt in Zuid-Amerika. De automobiëlconstructeurs investeren er 12 tot 17 miljard dollar om de totale productiecapaciteit te verhogen tot 3 miljoen wagens per jaar.¹⁷

Maar in 1997, vlak voor de crisis werden er maar 2 miljoen wagens geproduceerd. In 1998 gingen maar 1.586.000 wagens de fabriek uit.¹⁸ In andere landen van Zuid-Amerika is de situatie nog slechter: de filialen van de autoproducenten sluiten, omdat de constructeurs de voorkeur geven aan Brazilië, of, in mindere mate, aan Argentinië.

De situatie in de staalnijverheid is gelijkaardig. Er is een constante 'overproductie', terwijl de meeste boeren in de Derde Wereld in deze 21^e eeuw nog niet over een tractor beschikken.

In 1998 lag de staalproductie lager dan in 1989. De capaciteit daartegenover is gestegen met 180 miljoen ton. De overcapaciteit steeg van 150 miljoen ton tot 250 miljoen ton in de crisis van 1991-1993. Maar deze overcapaciteit blijft stijgen en tijdens de Aziatische crisis bedroeg ze 350 miljoen ton, waaronder 55 miljoen ton in Japan, 40 miljoen ton in de Europese Unie en bijna 90 miljoen ton in de ex-USSR.¹⁹

2. De kapitalisten zetten grote fusies op om hun marktaandeel te vergroten, investeringen te financieren en op die manier hun accumulatie van kapitaal verder te zetten. Omdat ze allen hetzelfde doel nastreven met dezelfde middelen (er zijn geen andere), kan het niet anders dan dat overproductie en overcapaciteit toenemen.

De grootste multinationals kennen een groei van kapitaal en productie-eenheden. Maar de reuzenfusies en rationalisaties leiden tot massale afdankingen. Sinds 15 jaar en ondanks de fusies en een meer dan verdubbeld zakencijfer (230%) is de werkgelegenheid bij de 200 grootste multinationals nominaal stabiel gebleven en in de feiten verminderd. De grote automobielmultinationals hebben de voorbije 20 jaar 250.000 banen geschrapt, de petroleummultinationals 570.000. Ook het verplaatsen van een deel van de productie naar onderaanneming leidt tot verlies van arbeidsplaatsen en tot slechtere arbeidsomstandigheden. Ten derde is er de 'delokalisatie', het verplaatsen van productie-eenheden naar de Derde Wereld (bijvoorbeeld in de elektronica- of textielsector). De delokalisatie vernietigt de lokale, minder concurrentiële industrieën. De werkgelegenheid die de multinationals 'scheppen' compenseert helemaal niet de verloren werkplaatsen. En ten slotte worden de boeren van hun grond verjaagd door de activiteit van de agroalimentaire multinationals en vervoegen ze massaal het subproletariaat van de informele sector.

1.3. De kapitalistische uitbuiting van de werknemers wordt alsmaar onmenselijker en ondraaglijker.

1. Het kapitaal eist steeds hogere winsten. De kapitalisten onttrekken steeds meer meerwaarde aan de arbeiders. Om een hogere meerwaarde te bekomen kunnen de kapitalisten alleen beroep doen op het gekende gamma van maatregelen. Maar doordat de concurrentiestrijd zoveel scherper is, zijn de maatregelen heviger en talrijker: verhoging van de productie, intensifiëring van het werk, groeiende flexibiliteit, verlaging van de lonen of gebruik van minder betaalde krachten, enz.

Op 15 jaar tijd is de gemiddelde winst per werknemer in de 200 grootste multinationals meer dan verdrievoudigd. Nu bedraagt ze 15.000 dollar per baan (meer dan 650.000 Belgische frank, of 16.500 euro).²⁰ Zelfs zonder rekening te houden met de inflatie en een getrukeerde index is er geen enkele groep werknemers die zijn salaris op 15 jaar met 3,3 zag vermenigvuldigen.

2. De wedloop voor competitiviteit tussen de imperialistische centra leidt tot een nooit eerder geziene spiraal in de intensifiëring van het werk. Voor de Europese patroons en regeringen moet Europa naar het Amerikaans model met zijn lagere werkloosheidscijfers. Waarom? Omdat volgens het Internationaal Arbeidsbureau "de Amerikaanse werknemer tegenwoordig meer uren op het werk presteert dan zijn collega's in de andere geïndustrialiseerde landen, en ook productiever is. In 1996 ging de Verenigde Staten Japan vooraf met bijna 10.000 dollar meerwaarde per tewerkgestelde persoon en bijna 9 dollar meerwaarde per werkuur.²¹ Sinds enkele jaren echter hebben de Japanse werknemers hun achterstand ingehaald. De wedloop voor productiviteit lijkt een marathon zonder einde: de Amerikaanse werknemer loopt nu nog op kop maar wordt op de hielen gezeten door verschillende concurrenten, waaronder Japan, Zuid-Korea en de belangrijkste Europese landen."²² Europa en Japan hebben de ambitie om de VS in te halen in die marathon zonder einde, dat wil zeggen tot de totale uitputting van de werknemer! De Europese patroons boeken al vooruitgang: het rapport van het Internationaal Arbeidsbureau toont dat de productiviteit van de arbeid gemiddeld sneller stijgt in West-Europa dan in de VS (+ 22 punt). Niet alleen de Aziatische economie bedreigt het huidige overwicht van de Verenigde Staten inzake productiviteit, ook Europa: Zweden

(39 punt), Spanje (38 punt), Denemarken (34 punt), maar ook België en Groot-Brittannië (elk 33 punt). In Frankrijk en Duitsland verhoogde de arbeidsproductiviteit met respectievelijk 30 en 31 punt.²³

Een studie (over Duitsland, de Verenigde Staten, Finland, Polen en het Verenigd Koninkrijk) toont dat één arbeider op tien lijdt onder depressies, angst, stress en overwerktheid. Als gevolg daarvan loopt hij risico op hospitalisering en werkloosheid.

In vele landen vertrekt men steeds meer op vervroegd pensioen wegens psychologische problemen. Deze problemen dreigen zelfs de eerste reden van invaliditeitsuitkeringen te worden. In de Verenigde Staten vormt mentale depressie nu al één van de meest voorkomende ziekten: meer dan één op 10 volwassenen van de actieve bevolkingsgroep wordt er jaarlijks door getroffen. Deze ziekte veroorzaakt een jaarlijks verlies van ongeveer 200 miljoen werkdagen.²⁴

Wat bij de arbeiders ziekte en dood veroorzaakt is voor de kapitalisten een bron van enorme winst. Overwerktheid en zelfmoord nemen toe bij de eersten. Voor de laatste verhoogt het aandeel van het kapitaal in de meerwaarde van de bedrijven en de winstvoet.²⁵

1.4. Globalisering, dat zijn zeven snelwegen die rechtstreeks leiden naar georganiseerde volkerenmoord in de Derde Wereld.

1. Buitenlandse schuld

De totale schuld is opgelopen van 61 miljard dollar in 1970 tot 2.2554 miljard in 1999. De jongste tien jaar is de schuld met 79% gestegen. Ze bedraagt nu meer dan het dubbel van 1982, toen de schulden crisis in Mexico begon.

De armste landen die schulden hebben bij de internationale instellingen en imperialistische landen, hebben het mes op de keel. Zij zijn nu al niet in staat terug te betalen. De landen van de Derde Wereld met een zekere industrialisering hebben daarvoor krediet gekregen bij internationale banken en financiële bedrijven, waardoor de schuld zeer hoog oploopt. Het kan moeilijk nog erger worden. Iedere keer de economie iets vertraagt, komen de problemen naar boven, want het zijn de inkomsten uit de export die voor de aflossing van de schulden moeten instaan.

De schuld van de landen van de Derde Wereld voedt elk jaar opnieuw de grote internationale centra. Het IMF en de Wereld-

bank zijn niet van plan de schuld te verlichten; de voorwaarden voor nieuwe leningen worden alsmaar strenger. Het land dat een lening aanvraagt moet zich op voorhand aan hun dictaat onderwerpen. Daarom moeten deze staten meer investeren in de infrastructuur die buitenlandse investeringen kan opvangen.

Deze politiek botst onvermijdelijk op weerstand, zoals in Maleisië dat, omwille van zijn onafhankelijkheid, tijdens de crisis van 1997 elke hulp van het IMF heeft verworpen.

2. Grondstoffen in uitverkoop

Een recent voorbeeld: de prijzen voor basisgrondstoffen vanuit de Derde Wereld zijn in 1998-1999 in elkaar gestort. De samengestelde index van de prijs voor basisproducten, petroleum uitgezonderd, is gezakt met meer dan 30%.

3. Protectionisme

Het imperialisme forceert de invoer van zijn producten in de Derde Wereld en vindt nieuwe protectionistische maatregelen uit om de afgewerkte goederen en landbouwproducten uit Azië en Zuid-Amerika tegen te houden. Een recente studie van de Wereldhandelsorganisatie (WHO) en de UNCTAD legt deze realiteit bloot.²⁶ Achter de algemene daling van de douanetarieven, leggen de imperialistische landen importrechten op van 350 tot 900% voor sommige producten, precies die producten die de Derde Wereld exporteert, zoals voeding, schoenen en textiel. Waar de totale wereldhandel in het algemeen sterk gestegen is, stagneerde ze in die domeinen die 'gunstig' waren voor de Derde Wereld.

Met protectionisme probeert het Westen de sociale catastrofe bij hen te vertragen maar verergert de reeds ondraaglijke catastrofe voor vier miljard anderen.

4. Uitbuiting van de arbeid

Al sinds zijn ontstaan buit het imperialisme de Derde Wereld uit. Eerst was de Derde Wereld een bron van goedkope grondstoffen. Daarna werd het een markt waarop het zijn waren kon afzetten, bij voorkeur zijn overschotten en verouderde of zelfs verlopen goederen.

Nu voldoet de meerwaardevoet in de imperialistische centra zelf niet meer aan de eis voor altijd hogere winsten. De imperialistische globalisering brengt de multinationals ertoe meer interesse te betonen voor enkele eilanden in de mensenoceaan van de Der-

de Wereld. Ze verplaatsen de productie van goederen die relatief veel handenarbeid vragen naar een twaalfstal landen. Ze investeren daar waar er een goede structuur is, goedkope geschoolde arbeid en efficiënte politiecontrole. Sinds de jaren tachtig investeren de multinationals elk jaar enkele tientallen miljarden dollars, hoofdzakelijk in landen als Zuid-Korea, Taiwan, Brazilië en Mexico. De lonen bedragen er slechts 5 of 10% van die van in de imperialistische landen en zo buiten de multinationals de arbeidskracht maximaal uit, zonder al te veel werkgelegenheid te creëren.

5. Privatiseringen

Een echte en evenwichtige economische ontwikkeling van de Derde Wereld is alleen mogelijk met een nationale planning. Door de genationaliseerde economie te ontmantelen leggen de multinationals de hand op de beste stukken en vernielen zij de andere sectoren.

De privatiseringen in de wereld schat men op 850 miljard dollar voor de periode 1990-1999. In 1999 waren ze goed voor 145 miljard dollar. Dat is gelijk aan 10% van het bruto binnenlands product (BBP) van de Europese Unie of tweederde van het BBP van het hele Afrikaanse continent. De multinationals plannen de stevig georganiseerde uitbuiting van tienduizenden arbeiders in hun internationale koninkrijken en storten hele landen in anarchie. De privatisering is de vijfde snelweg naar vernietiging en volkerenmoord.

6. Liberalisering van de import

In de Uruguay-ronde van de GATT en bij de oprichting van de Wereldhandelsorganisatie nadien, stonden Japan, de Europese Unie en de Verenigde Staten met getrokken messen tegenover elkaar. De landen van de Derde Wereld werden aan de onderhandelingstafel uitgenodigd toen de Groten hun besluit al hadden genomen. Met de huidige technologie kan men de hele wereldbevolking voeden. Maar de politiek van de multinationals is erop gericht de lokale boeren uit te schakelen, om hun eigen verkoop en winst te maximaliseren. De ultragemechaniseerde en sterk gesubsidieerde landbouw in het Westen versterkt zijn offensief om zijn producten aan dumpingprijzen te verkopen

De ontwikkelingslanden voeren aan dat ze bij hun export jaarlijks 700 miljard dollar verliezen door het protectionisme van het Noorden. In 1995 gaven de imperialistische landen 46 miljard

dollar uit aan landbouwsubsidies (te vergelijken met 58 miljard dollar aan ontwikkelingshulp). Om hun eigen landbouwproductie te beschermen gaven de geïndustrialiseerde landen in 1998 in totaal 353 miljard dollar uit, zeven keer zoveel als de officiële ontwikkelingshulp.²⁷ De huidige liberalisering van de handel vormt een echte aanslag op het leven van honderden miljoenen mensen in de Derde Wereld.

7. Monopolie over de technologie

Met de WHO bemoeilijkt het imperialisme de toegang tot de technologische en wetenschappelijke vooruitgang. Ze hebben plan opgevat om 'verbeterde' planten en diersoorten en zelfs sommige menselijke genen te privatiseren en er brevetten op te nemen. Om te overleven hebben miljarden inwoners van de Derde Wereld nood aan betere voeding en geneesmiddelen. Met dure brevetten op hun farmaceutische producten en voedingsmiddelen maken de multinationals de verworpenen der aarde hun laatste centen afhandig.

Best gekend voor deze praktijken is het bedrijf Monsanto (al volgt Novartis in Europa dezelfde politiek). Dat Amerikaans bedrijf zendt zijn verkopers naar alle landen in de Derde Wereld om er steriel gemaakte zaden te verkopen, zodat de boeren verplicht zijn om telkens weer zaad bij dat bedrijf aan te kopen. Dank zij zijn brevetten kan Monsanto de prijzen van zijn producten naar eigen goeddunken laten schommelen. Om het beeld volledig te maken: deze *world company* stelt ook de noodzakelijke kit pesticiden-herbiciden-meststoffen voor die de boeren nodig hebben om een goede oogst binnen te halen. Die producten zijn niet alleen zeer kostelijk maar ook zeer schadelijk, op korte en lange termijn, zowel voor de bevolking als voor het milieu.

De tirannieke overuitbuiting van de Derde Wereld kan niet eeuwenlang dienen als nooduitgang voor het imperialisme en zijn crisissen. Die 'oplossing' heeft haar grenzen en zal zich in haar tegendeel omkeren: de democratische, nationale en anti-imperialistische revolutie. Hoe wreder het imperialisme wordt, hoe belangrijker het anti-imperialisme wordt. De communisten moeten, als enige consequente anti-imperialisten, met dat aspect rekening te houden bij het definiëren van hun strategie en tactiek.

De gewapende revolutie gaat vooruit in Nepal, op de Filipijnen, in Colombia, Ecuador en elders en de communisten van de hele wereld moeten haar steunen.

1.5. De imperialistische globalisering heeft de vroegere socialistische landen van het Oostblok geplunderd en deze sterk geïndustrialiseerde en goed ontwikkelde landen omgevormd in derdewereldlanden met als gevolg ellende, werkloosheid, oorlog en miljoenen doden.

In 1989-1990 zouden de zieltogende socialistische maatschappijen zagezegd overstappen naar het 'welvarend kapitalisme', maar ze kwamen terecht in de kapitalistische onderwereld. Sinds 1990 kent heel het Oostblok jaarlijks een negatieve groei van ongeveer 4%. In termen van reëel BBP haalt Rusland nu 57% van zijn productie van 1990, Oekraïne 39% en Georgië 30%.²⁸

De ex-USSR was in 1989 de tweede wereldmacht. Vandaag staat ze op het niveau van een derdewereldland. Het Russische BBP is nog even groot als het zakencijfer van twee multinationals, Ford en GM. De levensverwachtingen van een man is nu 61 jaar, net evenveel als in India.²⁹

In het Oostblok "bestond er voor 1989 bijna geen werkloosheid", moet het BIT-rapport van 2000 erkennen. "De groeiende werkloosheid leidde al snel tot grote druk op de sociale vangnetten in Bulgarije zowel als in Hongarije, Polen als Slowakije. Men heeft de voorwaarden voor een uitkering moeten verstrengen, het bedrag ervan verlagen en de duur beperken." In die regio ontvangt niet meer dan de helft van de werklozen een uitkering of sociale hulp.³⁰

De volkeren van de vroegere socialistische landen werden een ogenblik meegesleept door de mythe van het 'bevrijdende' kapitalisme, maar ze zullen opnieuw voor het socialisme kiezen waarvan ze hebben kunnen ervaren dat het beter is dan het barbaarse kapitalisme.

Dat valt des te meer op omdat de landen die een socialistische richting aangehouden hebben, een omgekeerde ontwikkeling doormaakten waardoor ze hun positie en prestige in de wereld konden versterken.

In China verminderde het aantal armen van 360 miljoen tot 210 miljoen in 1998 (een daling met 150 miljoen). Van 1987 tot 1998 verhoogde het aantal armen in de kapitalistische Derde Wereld met 350 miljoen, terwijl hun aantal in China en Vietnam daalde met 163 miljoen.³¹ Als India dezelfde gezondheidszorgen zou bieden als China dan zou het elk jaar 1,4 miljoen kinderen van de dood redden.³²

1.6. De imperialistische globalisering versterkt het parasitisme en het speculatief karakter van het financierskapitaal. Dat maakt het systeem rijp voor een dramatische herhaling van de krach van 1929.

De beurskapitalisatie³³ is waanzinnig gestegen in de voorbije tien jaar. Op negen jaar tijd is ze zowat verviervoudigd, terwijl het wereld-BNP slechts steeg met 34%.

Vanaf 1990 tot 1999 is de waarde van de aandelen in handen van particulieren gestegen met 13% per jaar: van iets meer dan 9.000 miljard dollar in 1990 tot 26.000 miljard dollar in 1999. Met dat geld hebben de rijkste families geld geleend om te verbruiken en het verbruik was de motor voor de Amerikaanse groei in de jaren negentig. Die rijkdom is gebaseerd op de verwachte resultaten van de bedrijven. Een daling, laat staan een val, van de beurskoersen zal het omgekeerde effect hebben en de economie in een diepe recessie meesleuren. Zoals het geval was in 1929.

1.7. De schuldenlast wordt onhoudbaar.

Het maken van schulden heeft al verschillende keren het kapitalisme (toch tijdelijk) uit een crisis gehaald.

De Amerikaanse schuld (van gezinnen, bedrijven en staat) is de hoogste uit de geschiedenis. Van 140% van het BNP in 1981 is ze gestegen tot 189% in 1991, een niveau dat ze tot op vandaag aanhoudt.

Om de openbare schuld te verminderen heeft president Clinton het mes gezet in bepaalde openbare uitgaven; dat bracht op zijn beurt nieuwe problemen mee.³⁴

De schuldenlast van de Amerikaanse bedrijven en huishoudens heeft zijn hoogste peil bereikt sinds de Tweede Wereldoorlog. Al er een recessie komt, dan zal die schuldenlast leiden tot faillissementen die rampzalig zijn voor de werkers en tot in beslagname van de kredieten niet kan terugbetalen.

In Europa is de situatie anders. In het kader van de euromarkt heeft de Europese Commissie de lidstaten verplicht tot een vermindering van de overheidsschuld en het budgettaire deficit. Dat had een vermindering van het aantal ambtenaren tot gevolg, de sociale uitgaven werden beperkt en de indirecte belastingen werden verhoogd. Het wordt moeilijk om nu te kiezen voor een politiek van grotere staatsschuld. Europa verwacht wel grote moeilijkheden voor de financiering van de pensioenen en de gezondheidszorg. Het denkt er ook aan om de

belastingen voor de rijken en de bedrijven te verminderen. In een eerste periode zal men in de Europese Unie waarschijnlijk geen grotere staatsschuld moeten verwachten. De Europese Unie spoort wel de gezinnen aan zich in de schulden te steken en te speculeren door het afsluiten van privé pensioenverzekeringen, door te beleggen op de beurs...

Het Japanse voorbeeld kan ons niet geruststellen. In 1991 bedroeg de openbare schuld 68,2% van het Japans BBP.³⁵ Maar sindsdien bevindt de Japanse economie zich in een crisis. De verschillende regeringen hebben meer dan 1000 miljard dollar gepompt in 'reddingsplannen' voor het financieel systeem of in infrastructuurwerken waarvoor de bedrijven goederen en diensten kunnen leveren. Nu is Japan een van de landen met de hoogste schuldenlast ter wereld, 130% van het BBP. En de economie is nog steeds niet rechtgetrokken, zelfs niet door de extreem lage intrestvoeten. De Nationale Bank kan niet lager gaan. Men zit in een doodlopend straatje...

1.8. Op lange termijn is een crisis zoals in 1929 onvermijdelijk. De explosieve situaties ontploffen de ene na de andere en de middelen om eraan te ontsnappen nemen af.

De toestand is vandaag feitelijk nog slechter dan vlak voor 1929. De speculatie scheert hoge toppen. De kloof tussen de geschatte rijkdom op de financiële markten en die van de reële productie is groter dan ooit. De overproductie, gesymboliseerd door de overcapaciteit, is hoger dan toen. De inkomens van de werknemers zijn in het beste geval geblokkeerd. In de Derde Wereld is de levensstandaard van de massa's nooit zo slecht geweest. De schuldenlast is nog nooit zo hoog geweest.

Sinds de overgang van de USSR en de landen van het Oostblok in 1989-1990 naar het zogezegde 'welvaartskapitalisme', zijn de jaren van recessie talrijker dan de jaren van groei. Oost-Azië was het symbool van kapitalistische ontwikkeling in de Derde Wereld, een kans om uit de ellende te ontsnappen. Maar in 1997 stort de economie van die landen in. De meest 'dynamische' regio kent nu in een diepe crisis die ook Verenigde Staten dreigt mee te sleuren en vandaaruit ook Europa. De nieuwe technologieën zouden een onbeschrijfelijke opleving meebrengen. Zij waren synoniem voor de Amerikaanse vernieuwing. Ze zouden de wereldeconomie optrekken. Nu zijn de meeste van informatiebedrijven zo goed als failliet. Alleen de grootsten proberen er voordeel uit te slaan en proberen de beste stukken op te kopen.

Ondertussen moeten ze massaal mensen afdanken. De Amerikaanse beurs voor technologie-aandelen NASDAQ verloor 60% van zijn waarde op een jaar tijd. Met één pennentrek ging meer dan 4000 miljard dollar in rook op.³⁶

Een nieuwe crisis zoals die van 1929 zal een waterval van protectionistische maatregelen, intense handelsoorlogen en massale werkloosheid meebrengen. Ze zal het imperialisme naar oorlog duwen en de onderdrukte massa's naar de revolutie.

2. Met de scherper wordende crisis hebben de imperialisten geen andere uitweg dan oorlog: ze moeten gebieden veroveren waarover hun tegenstanders heersen en onafhankelijke landen aan zich onderwerpen.

Naarmate de economische crisis van het wereldkapitalisme verergert, worden de tegenstellingen van het systeem onvermijdelijk scherper. Elke imperialist probeert zijn markt te vergroten en zoekt goedkopere grondstoffen en arbeidskrachten om uit de crisis te geraken

In het begin van de twintigste eeuw hadden de grote imperialistische machten de hele wereld onder elkaar verdeeld. Elke wijziging in de krachtsverhoudingen tussen deze machten leidde tot de noodzaak deze verdeling te herzien en dat was de oorzaak van twee wereldoorlogen en ook van twee golven van revoluties. Een nieuwe herverdeling wordt noodzakelijk.

De val van het socialisme in de Sovjet-Unie en Oost-Europa heeft de agressiviteit van het imperialisme in zijn streven naar wereldheerschappij niet afgezwakt, maar het integendeel nog aangewakkerd. De imperialisten vormen in grote mate front tegenover de Derde Wereld en tegenover landen die streven naar echte nationale onafhankelijkheid. Maar tegelijkertijd proberen ze binnen te dringen in de invloedssfeer van hun concurrenten om hun markt, grondstoffen en geostrategische bruggenhoofden te veroveren. Op dezelfde manier proberen ze hun concurrenten te weren uit de eigen invloedssfeer.

2.1. De felste agressiviteit van het imperialisme richt zich tegenwoordig tegen de Derde Wereld. De zeven snelwegen naar volkerenmoord in de Derde Wereld, die wij hierboven beschreven, zijn even zoveel pogingen van het imperialisme om de zwaarste last van de crisis af te wentelen op de Derde Wereld.

De misdadige agressie van de imperialistische machten tegen Irak duurt nu al meer dan 10 jaar. Economische draait het om niets anders dan petroleum. Het politieke doel is een land dat zijn onafhankelijkheid wou bewaren in de pas doen lopen. Enkele honderdduizenden Irakese soldaten en burgers zijn uitgemoord in een oorlog die de wreedheid van de nazi's overtrof. En nog gaan diezelfde imperialistische machten door en houden ze het Irakese volk in een wurggreep met een misdadige blokkade waarvan vooral kinderen en bejaarden het slachtoffer zijn.

In alle uithoeken van de wereld ontstaan oorlogen die schijnbaar lokaal of etnisch zijn. Heel dikwijls blijken het echter agressieoorlogen en imperialistische plundertochten te zijn die worden uitgevoerd door 'stromannen'. Met de agressie van Oeganda en Rwanda tegen de Democratische Republiek Kongo kan het imperialisme de hand leggen op strategische mineralen, goud, diamant, kobalt en andere zeldzame grondstoffen van het rijkste land van Afrika. Het imperialisme maakt er zich schuldig aan volkerenmoord en is verantwoordelijk voor drie miljoen doden in drie jaar tijd. Imperialistische machten orchesteren gelijkaardige conflicten en zaaien bloedbaden over het hele continent. Deze oorlogen zijn dikwijls des te wreder omdat de imperialisten in hun strijd om de buit vechten met Afrikaanse marionetten.

Alle imperialistische machten richten snelle interventie-eenheden op met het oog op directe militaire tussenkomsten en gericht op systematische rekolonisatie van de Derde Wereld. Wie zich niet gewillig plooit, wordt bedreigd. Het Amerikaanse imperialisme heeft een lijst van de belangrijkste doelwitten en bestempelt ze als 'schurkenstaten'. Het gaat om Cuba, de Democratische Volksrepubliek Korea, Libië, Irak en Iran en verder elke staat die zijn nationale soevereiniteit weigert op te geven, die weigert de poort wijd open te zetten voor imperialistische plundering en overheersing.

Voor de massa's in de Derde Wereld wordt de situatie elke dag onhoudbaarder. Hongersnood en ellende duwen hen naar de revolutie. De nationale en democratische revolutie zal uiteindelijk de impe-

rialisten en de plaatselijke elite in hun dienst verjagen wanneer echte communistische partijen er de leiding van nemen.

2.2. De enorme tegenstellingen die voortvloeien uit de groeiende crisis kunnen leiden tot een derde wereldoorlog.

Drie grote imperialistische blokken staan tegenover elkaar in de strijd voor de herverdeling van de wereld: de Verenigde Staten, de Europese Unie en Japan.

Er is een belangrijk verschil met het begin van de 20^e eeuw: er bestaan namelijk grote onafhankelijke landen en grote landen in de derde Wereld die in staat zijn om stevige weerstand te bieden aan de imperialistische almacht. Het gaat vooral om China en Rusland.

2.3. Economische samenwerking en rivaliteit

1. De economie van de drie grote imperialistische centra zijn onderling van elkaar afhankelijk. Een crisis in één centrum heeft zijn weerslag op de andere.

De VS investeren hoofdzakelijk in 'rijke' landen, 70% van hun investeringen in het buitenland, ofwel 781 miljard dollar (driekwart van het BBP van China). De helft daarvan gaat naar Europa, de andere 20% naar Canada en Japan.³⁷

In Japan gaat 60% van de buitenlandse investeringen naar rijke landen: 16% in de Europese Unie, 37% in de VS.³⁸

Duitsland, de dominerende staat in Europa, heeft het meest geïnvesteerd in andere ontwikkelde kapitalistische landen (85%). Het leeuwenaandeel, meer dan de helft, gaat naar de Europese Unie zelf. 20% van de Duitse investeringen gebeurt in de VS.

2. Deze massale investeringen op het terrein van de concurrent veroorzaken conflicten. Een voorbeeld daarvan zijn de Amerikaanse maatregelen die sinds de jaren tachtig de grootscheepse import van elektronica en wagens vanuit Japan afremmen.
3. Elk van deze machten heeft zijn geprivilegieerde economische zone: Europa concentreert zich op Oost-Europa en Afrika; de VS houden Zuid-Amerika voor zich en Japan Zuidoost-Azië. De verdeling van de wereld is echter niet definitief, ze verandert voortdurend. De imperialisten gaan de concurrentiestrijd aan in de bevoorrechte zones van de anderen.

Azië is een echt slagveld waar de VS pluimen verliezen maar nog altijd zeer sterk aanwezig zijn met 75 miljard dollar aan investeringen. Japan gaat hen nipt vooraf met 82 miljard en de drie grote Europese landen (Groot-Brittannië, Duitsland en Frankrijk) halen er 44 miljard. In Hongkong concentreert China 30 tot 40% van de investeringen van de imperialistische machten: 23 miljard uit de Verenigde Staten, 31 miljard uit Japan. Azië vormt dus een potentiële conflicthaard tussen de Verenigde Staten en Japan...

Zuid-Amerika wordt gedomineerd door de VS. De Amerikaanse investeringen belopen meer dan 180 miljard dollar. Vier grote Europese landen (Groot-Brittannië, Duitsland, Frankrijk en Spanje) hebben er meer dan 55 miljard uitstaan, vooral in Brazilië en Argentinië. Maar Japan heeft ook al 30 miljard ingezet.³⁹ Een conflict is dus mogelijk tussen Europa en de Verenigde Staten, vooral dan met de vorming van de pan-Amerikaanse vrijhandelszone.

Oost-Europa blijft een embryonale markt. Voor wat betreft de investeringen zien we dat twee machten dit gebied betwisten: Duitsland (13 miljard dollar) en de VS (12 miljard – cijfers van 1997). Hier ontwikkelt zich een mogelijk conflict tussen de VS en Europa. Bovendien komt hier bovenop een tweede conflict, namelijk de toegang tot de grondstoffen van de ex-USSR.

2.4. Na het ineensstorten van hun belangrijkste gemeenschappelijke vijand zijn de tegenstellingen tussen de imperialistische machten scherper en duidelijker geworden.

1. De VS blijven tot nu toe de machtigste imperialist op economisch en militair vlak. Daarom eisen ze ook het wereldleiderschap op. Maar een fundamenteel kenmerk van het kapitalisme in het stadium van het imperialisme is zijn ongelijke ontwikkeling.

In 1945 bedroeg het bruto binnenlands product (BBP) van de VS 50% van het wereld-BBP.

In de jaren zestig herstelt Europa zich en het aandeel van het Noord-Amerikaanse BBP daalt tot 35-40% van het wereld-BNP. Op dat moment beliep het aandeel van het BBP van heel Azië (China en Japan inbegrepen) 4%.

In 1999 staat het BBP van de VS nog slechts voor 28,8%, de EU is goed voor 27,2% en Japan voor 14,5%.

Negen jaar eerder, in 1990, was het aandeel van het Europese BBP in het wereld-BBP groter dan dat van de VS: Europa haalde

31,8% tegenover 26% voor de VS en 13,9% voor Japan. Maar de VS kenden een sterke groei in de tweede helft van de jaren 1990, een tendens die nu terug omslaat.⁴⁰

Volgens sommige ramingen zou het aandeel van de VS in het wereld-BBP rond 2020 terugvallen tot 10-15%, op hetzelfde niveau als Europa en Japan. China zou dan, volgens de meest optimistische schattingen, op dat moment ook dat peil bereiken.⁴¹

Ook de handelsbalans tussen VS en de twee andere imperialistische centra evolueert in negatieve zin voor de VS.

De handelsbalans van de VS vertoonde in 1973 nog een licht positief saldo ten opzichte van Europa (0,74 miljard dollar). In 1999 liet ze een deficit zien van 49,14 miljard dollar. De import van wagens vanuit Europa vormt hiervan de grootste post.

Met Japan had de VS een licht deficit van 1,5 miljard dollar in 1973, maar dat deficit loopt op tot 77,39 miljard dollar in 1999. Dat is vooral te wijten aan de import van wagens en elektronica uit Japan.

Het handelsbalansdeficit van Europa met Japan stijgt van 2,32 miljard dollar (Europa telde toen negen landen) in 1973 tot 44,08 miljard dollar (de 15 landen van de EU) in 1999.

Lenin onderstreept dat de imperialisten de wereld onder elkaar verdelen in functie van hun macht, in de eerste plaats volgens hun economische macht. Elke verandering in de economische krachtsverhoudingen moet vroeg of laat vertaald worden in een oorlog voor de herverdeling van de gebieden die ze controleren.

Relaties tussen imperialistische machten steunen onvermijdelijk op samenwerking en rivaliteit. Nu haalt de samenwerking de bovenhand om de imperialistische heerschappij te verzekeren tegenover de krachten van opstandigheid en onafhankelijkheid, vooral in de Derde Wereld. Maar ondanks deze samenwerking stapelen de tegenstellingen zich op om uiteindelijk uit te maken voor wie deze overheersing het meest zal opleveren. Maar naarmate de economische wereldcrisis verscherpt, kunnen we verwachten dat de interimperialistische conflicten zullen toenemen en de samenwerking zal verzwakken.

2. Eurazië (het vasteland van Europa en Azië) is ontegensprekelijk het strategisch belangrijkste gebied ter wereld, zowel door zijn

bevolking als zijn rijkdommen en zijn ontwikkelde economie in het algemeen.⁴² Wie de wereld wil overheersen moet Eurazië controleren.

De drie grote imperialistische centra domineren de streek nu gezamenlijk. Op het Europese deel is er een concentratie van Europese en Amerikaanse imperialistische krachten; op het Aziatische deel een concentratie van Amerikaanse en Japanse. Rusland, dat zowel in Europa als Azië ligt, is veruit het grootste land en zijn rol is nog lang niet uitgespeeld. Ondertussen speelt China in Azië een steeds belangrijkere rol.

2.5. De Verenigde Staten en Europa

1. Samenwerking en rivaliteit

Lenin schreef: "Er komt geen Verenigd Europa, en als het gebeurt dan kan het alleen een reactionaire constructie zijn." Europa bouwt zich uit en het is reactionair! De Europese Unie is het gemeenschappelijk strategisch project van alle imperialistische landen in Europa. De grote Europese monopolies eisen de Unie om markten te veroveren op de VS en Japan. Maar geen enkel Europees land kan de Amerikaanse en Japanse heerschappij alleen betwisten. Dit Europa is verre van af, haar ontwikkeling wordt doorkruist door de rivaliteit tussen de (grote) lidstaten: Duitsland legt het meest zijn wil op, de anderen (Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië en zelfs de 'kleine' staten) willen ook hun zeg hebben. Maar allen weten ze heel goed dat ze in de strijd voor de herverdeling van de wereld geen kans maken, tenzij in een verenigd Europa.

De VS weten dat ze de opbouw van de Europese Unie niet kunnen beletten.

Historisch gezien wensten ze een relatief sterk Europa 'dat de URSS kon weerstaan'. Ook vandaag willen ze nog een voldoende sterk Europa dat hen kan helpen om Oost-Europa in te lijven en Rusland in te dammen. Een geïntegreerde eenheidsmarkt is ook in het voordeel van hun multinationals met vestigingen op het Europese continent. Maar ze willen niet dat Europa zo sterk wordt dat het een nieuwe, rivaliserende supermacht vormt. Ze wensen een Europese Unie die beperkt blijft tot een 'regionale' macht die alle landen van het Oostblok aan het kapitalistisch wereldsysteem vasthaakt. Brzezinski formuleerde die strategie als volgt: "Amerika's hoofdprobleem bestaat in de uitbouw van

een leefbaar Europa dat steunt op de Frans-Duitse betrekkingen en verbonden is met de VS en dat het internationaal systeem van democratische samenwerking uitbreidt. Van deze samenwerking hangt de uitoefening af van de globale wereldhegemonie van Amerika.”⁴³

2. De realiteit van de samenwerking tussen de VS en de EU enerzijds en de groeiende rivaliteit anderzijds, werd duidelijk in de oorlog die de Navo voerde tegen Joegoslavië.

Met misprijzen voor het internationaal recht maakten de VS en hun Navo-bondgenoten komaf met de soevereiniteit van een staat die een zekere onafhankelijkheid wou bewaren, om de rekolonisatie van Oost-Europa in dienst van de multinationals te voltooien.

Veel landen, waaronder Rusland en China, spraken zich in de VN uit tegen een interventie in Joegoslavië. Daarom besliste de Navo het anders aan te pakken: “De Navo is gerechtigd alleen op te treden”, verklaarde secretaris-generaal Javier Solana in oktober 1998. “We denken dat er omstandigheden zijn waarin we moeten optreden, echter in de geest en volgens de filosofie van het VN-charter.”⁴⁴

Na de val van het socialisme in het Oostblok, creëerden de VS een netwerk van militaire en economische akkoorden, verdragen en organisaties met als doel Centraal- en Oost-Europa te controleren. Met de uitbreiding van de Navo wilden ze die landen – te beginnen met Polen, Hongarije en Tsjechië – onder de militaire heerschappij van Washington brengen. Joegoslavië was het enige land in de regio dat weigerde in de Navo te stappen. Het hield stevig vast aan de onafhankelijkheid van zijn leger.

Washington was ook de oprichter van het Initiatief voor Samenwerking in Zuidoost-Europa (ISZOE). Dit initiatief beoogt de reorganisatie van de onlangs geprivatiseerde strategische sectoren: energie, petroleum, telecommunicatie, wetenschappelijk onderzoek, banken.

Joegoslavië was het enige land in de regio dat weigerde deel te nemen aan de ISZOE.

Maar boven alles was het een oorlog voor de controle over de Balkan, de strategische toegangspoort tot petroleum en gas uit Centraal-Azië en de Kaukasus.

Het gaat meer speciaal om de ‘8^e corridor’, de Oost-West-as die Europa en Azië verbindt en aangesloten moet worden op de pijp-

lijn die de energie uit Centraal-Azië aanvoert naar terminals aan de Zwarte en de Adriatische Zee.

Deze *corridors* zijn een strategisch project waarmee de Europese Unie startte in het begin van de jaren 1990. Doel: de economieën en gebieden van Oost-Europa volledig integreren in de Europese markt, met Duitsland als centrum.

Deze *corridors* vormen een geheel van communicatiewegen naar het oosten en zuidoosten van Europa: 18.000 km snelwegen, 20.000 km spoorwegen, 38 luchthavens, 13 zeehavens en 49 havens op grote rivieren, verschillende pijplijnen en gasleidingen. De belangrijkste functie ervan is de stroom investeringen naar het oosten en de stroom grondstoffen en afgewerkte producten uit het oosten efficiënter te maken. Het betreft een strategisch project. De Europese Unie plant 90 miljard euro aan investeringen van nu tot in 2015. Kosovo ligt in een corridor die al eeuwen lang Europa en het Midden-Oosten verbindt. Diezelfde route was ook van cruciaal belang voor de Duitse oorlogsmachine in de Tweede Wereldoorlog.

De VS willen in de eerste plaats de aanvoer van petroleum uit de Kaukasus veilig stellen: via Armenië, Azerbeidzjan en Georgië bereikt deze petroleum uiteindelijk Turkije, hun beste bondgenoot in dit gebied. Doel: Moskou verdrijven van deze petroleumroute en ze onder controle van Amerikaanse multinationals plaatsen.

Om de hele route van petroleum en gas vanuit Centraal-Azië te kunnen controleren, wil Washington de Navo als politiemacht in de Kaukasus inzetten. Europa kan haar controle over de streek alleen verzekeren als ze in staat is om onafhankelijk van de VS tussen te komen. En precies op dat vlak laat ze het volledig afweten.

De groeiende rivaliteit tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten voor de controle over de Balkan kwam ook duidelijk aan de oppervlakte in het recente conflict in Macedonië. Europa steunde Macedonië tegen het Albanese UCK. De Amerikaanse houding was op zijn minst dubbelzinnig te noemen: ze trekken de kaart van de Albanese separatisten terwijl ze aan de andere kant de Macedonische regering niet al te zeer tegen het hoofd willen stoten. Op termijn willen de VS in de Balkan een soort Albanees Israël scheppen, een vazalstaat waardoor hun verdeelen-heers-politiek verankerd wordt samen met hun militaire basissen. Europa verzet zich tegen de grenswijzigingen die dat zou meebrengen.

3. De Navo is onmisbaar voor de Verenigde Staten om hun imperialistische heerschappij in stand te houden. Maar ook voor Europa is de Navo voorlopig nog onmisbaar.

Onder impuls van de VS, herdefinieert de alliantie haar politiek in 1991: ze dient zich openlijk aan als de politiemacht van Europa en zelfs van de hele wereld. De Navo stelt dat ze bereid is militair tussen te komen volgens drie assen. Ten eerste, in Rusland en de ex-USSR, om het kapitalisme te handhaven, het herstel van het communisme te beletten en de petroleum en het gas uit de Kaukasus en Centraal-Azië te controleren. Ten tweede, in de Arabische landen en in het Middellandse Zeegebied, vooral dan in drie onstabiele strategische regio's die uitdrukkelijk worden geciteerd: Algerije, Egypte en het Midden-Oosten. Ten derde, in de hele wereld. De Navo eigent zich het recht toe overal tussen te komen tegen 'bedreigingen' die uitgaan van het bezit van massavernietigingswapens of van terrorisme.

Met de interventie in Bosnië wil de Navo de Verenigde Naties uitschakelen en zichzelf naar voorschuiwen als politiemacht onder het mom van humanitaire acties. Dat gaat gepaard met heel wat propaganda en desinformatie.

Eind 1995 maakt Javier Solana de balans op: "De ervaring in Bosnië staat model voor onze toekomstige Navo-acties." Hij kondigt dan al de oorlog van 1999 aan en het binnendringen in de Kaukasus. Als begin.

Nu de Europese Unie economisch sterker wordt, heeft ze hoe langer hoe meer haar eigen doelstellingen op meer en meer domeinen. De Navo is dan ook meer dan ooit noodzakelijk voor de VS. Ze doen er alles aan om hun politieke, technologische en logistieke controle over de Navo te behouden. Alleen hele kleine toegevingen worden toegestaan, aan Frankrijk bijvoorbeeld. Op die manier groeit het ongenoegen van hun Europese 'partners', die steeds meer denken aan een eigen leger.⁴⁵

Europa weet heel goed dat ze een eigen leger nodig heeft om de markten en regio's waar ze haar zinnen op gezet heeft, te kunnen domineren. De Europese militaire politiek verstopt zich niet langer achter de 'verdediging van het grondgebied'. Niemand kan vandaag beweren dat Europa wordt bedreigd. De oorlogspropaganda in de media moet iedereen ervan overtuigen dat de neokoloniale agressies noodzakelijk zijn; daarvoor werden ze herdoopt tot 'humanitaire acties'.⁴⁶

Kosovo zal deze evolutie versnellen. Op 29 mei 1999, in volle oorlog, verklaren Frankrijk en Duitsland in Toulouse dat ze "bereid zijn hun hele gewicht in te schaal te werpen om de Europese Unie uit te rusten met al wat nodig is om het hoofd te bieden aan internationale crisissen", en dat zonder directe tussenkomst van de Verenigde Staten.⁴⁷ Het oorspronkelijke initiatief werd genomen in Brussel op 20-21 november 2000 en voorzag 50 tot 60.000 soldaten. Dat werd al snel opgetrokken tot 80.000. Met de logistiek en de aflossingen zit men nu al aan meer dan 200.000 manschappen. Die effectieven kunnen ingezet worden in een straal van 4200 km en worden ondersteund door 400 gevechtsvliegtuigen en 100 oorlogsschepen. Het 'zeer democratische' Turkije bood ook zijn diensten aan voor het humanitaire euroleger. Wanneer moet dat leger tussenkomen volgens het begeleidende rapport? "Het is duidelijk dat de Unie niet in alle crisissen zal tussenkomen, maar alleen wanneer die een bedreiging vormen voor haar veiligheid, haar *belangen* en haar waarden."⁴⁸

Het euroleger wil op korte termijn alleen 'regionaal' politieagent spelen. De strategie van Duitsland en de steunende Europese monopolies bestaat erin de nodige middelen te voorzien om de VS voorbij te steken. Dit leger heeft dus een roeping op wereldvlak... zelfs als het nog een zeer lange weg af te leggen heeft.

De VS hebben hun ongenoegen geuit over het euroleger. Ze willen dat de Europese Unie haar militaire inspanningen verhoogt om samen met hen het hoofd te bieden aan verschillende conflicten die tegelijkertijd plaatsvinden, om niet zelf het hele gewicht van alle interventies te moeten dragen. Tegelijk willen ze ten allen prijzen vermijden dat de Europese militaire inspanningen ontsnappen aan hun controle.

Strobbe Talbott, de vroegere minister van Buitenlandse Zaken van de VS, waarschuwt de Europeanen: "We zouden niet graag zien dat een Europees Initiatief voor Veiligheid en Defensie dat vorm krijgt in de Navo, dan doorgroeit buiten de Navo en zich ten slotte buiten de Navo verder ontwikkelt en er zich van verwijdt. Want dan zou het uiteindelijk een concurrent van de Navo kunnen worden."⁴⁹

Onder Clinton verhoogde het Amerikaanse militaire budget met 70% in zes jaar. Met Bush junior zal het nog stijgen. De kern ervan is het geldverslindende 'antirakettschild' (NMD) waarvan het echte doel erin bestaat de VS de mogelijkheid te bieden

om overal in de wereld tussen te komen. De hele argumentatie verwijst naar Rusland, China en de 'bandietenstaten'. Maar de wil om hun voorsprong op de Europese Unie te behouden en te verstevigen speelt ook in hoge mate mee.

Zowel de Europese Unie, als China, Rusland en andere staten verzetten zich fel tegen deze nieuwe militarisering.

2.6. Japan

1. De enorme economische macht van Japan kan de wereldhegemonie van de Amerikanen bedreigen.

Het BBP van Japan bedroeg 4.610,6 miljard dollar in 2000, dat is 46,5% van het BBP van de VS en bijna 59% van het BNP van het Europa van de 15 (EU15). Japan heeft 126.505 miljoen inwoners, slechts 46% van het aantal van de VS en 34% van dat van het Europa der 15. Het Japanse BBP per inwoner bedroeg in 1999 slechts 72,4% van dat van de VS, terwijl het BBP van de Europese Unie slechts 65,1% van de VS haalde.

Japan heeft het meest commerciële en financiële betrekkingen met de VS. In 1996 had Japan 36,47% van zijn buitenlandse investeringen in de VS, tegenover slechts 30,6% in heel Azië. De Verenigde Staten hebben een groot handelsdeficit met Japan (77,39 miljard dollar in 1999), vooral te wijten aan de import van wagens en elektronica uit Japan. Japan importeert uit de VS alleen landbouwproducten. De handelsbalans tussen Europese Unie (15 landen) en Japan is eveneens negatief en dat om dezelfde redenen, de import van Japanse wagens en elektronica.⁵⁰

De relaties tussen de VS en Japan zijn, net zoals de relaties tussen de VS en de Europese Unie, zowel gebaseerd op onderlinge afhankelijkheid als op verbeterde concurrentie.

Voor zijn defensie is Japan afhankelijk van de Verenigde Staten. Toch heeft Japan het tweede grootste militaire budget ter wereld en een zeer goed uitgerust leger.⁵¹ De Japanse grondwet verbiedt het zenden van troepen naar andere landen. Dat belet niet dat er opnieuw een militarisering plaatsvindt en dat er in het Japanse parlement stemmen opgaan om de grondwet te wijzigen zoals dat ook in Duitsland is gebeurd.

Maar zoals elke imperialistische macht heeft Japan ook zijn zwakheden. Zijn bondgenootschap met de VS kan niet ongewijzigd blijven nu de wereld en Azië grondig veranderen.

2. In 1970-'80 leek niets de economische en financiële macht van Japan te kunnen stuiten. In de jaren '90 kwam Japan echter in een diepe crisis terecht die in 1997, onder andere door een crisis in de banksector, nog werd verergerd. Japan zou zich er normaal kunnen uitwerken, maar niet alle analisten zijn daar zeker van.⁵² De Liberale Democratische Partij die al vijftig jaar aan de macht is, wordt verscheurd door hoog oplopende interne twisten. De schandalen volgen elkaar op en er gaan stemmen op met een nieuwe lei te beginnen; het herstel zou niet mogelijk zijn zonder de decadente en corrupte elite die de macht aan elkaar doorgeeft, weg te veegen. Allemaal zijn ze van oordeel dat de veranderingen zeer groot zullen (moeten) zijn, van het type "herstel van de Meiji"⁵³, of zoals de veranderingen die de Amerikanen na de Tweede Wereldoorlog aan Japan oplegden.⁵⁴

3. Politiek en militair

In de jaren '30 was Japan de enige onafhankelijke macht in Oost-Azië, (en in heel Azië als men de Sovjetrepublieken buiten beschouwing laat) en het was toen al een economische supermacht.

Na de verpletterende nederlaag in 1949 zou het ongetwijfeld slechts moeizaam hersteld zijn, ware er niet de massale hulp van de Verenigde Staten geweest.

Nu staat Japan, een groep eilanden zonder grondstoffen of energiebronnen, tegenover een onafhankelijk China, een enorm land met een immer groeiende economische macht dat zijn relaties met Azië en met de hele wereld versterkt op alle vlakken.

De pijnlijke ervaringen van de fascistische bezetting door Japan onder de Tweede Wereldoorlog wegen nog altijd op de buitenlandse betrekkingen van de meeste Aziatische landen met Japan.

De 'Aziatische Tijgers' konden zich ontwikkelen in de schaduw van het Amerikaanse (en Japanse) imperialisme. Ze maakten deel uit van de strategie om socialistisch China (en meteen ook Noord-Korea, Vietnam, Cambodja en Laos) economisch en militair te omsingelen. De grote Aziatische crisis van 1997 heeft de 'Tijgers' zwaar getroffen en ze zijn er nog niet helemaal van hersteld. Ze verwijten de VS⁵⁵ hen in de crisis te hebben laten vallen. Een crisis in de VS zelf dreigt hen hard te treffen. Die bittere ervaring brengt vele Aziatische landen ertoe om – in verschillende mate – hun bondgenootschappen te herzien. Veel landen proberen om, goedschiks of kwaadschiks, hun banden met China versterken.

China is vastbesloten zijn provincie Taiwan, een belangrijke handelspartner voor Japan, te reïntegreren. Niemand twijfelt eraan dat dit ook zal gebeuren.

Zuid-Korea, een concurrent maar ook een partner van Japan op het vasteland, zou zijn strategie kunnen herdefiniëren als gevolg van de onderhandelingen over vreedzame hereniging met het Noorden.

In deze nieuwe constellatie moet het imperialistische Japan stand houden en zich ontwikkelen. Het moet dus zelf ook zijn betrekkingen met China en met de VS herzien. Hierin tekenen zich verschillende tendensen af.

Alle tendensen hebben gemeen dat ze de economische rol van Japan in de verf willen zetten. Daardoor wordt Japan voor de Aziatische landen aantrekkelijker dan de Amerikaanse economie. De economische capaciteit van de eilandengroep is ongetwijfeld de grootste van de drie imperialisten en de heersende klasse in Japan is zich daarvan zeer goed bewust.

Een eerste en overheersende stroming denkt dat Japan zich in de schoot van Amerika kan ontwikkelen en profijt kan blijven trekken uit de vrijhandel en kan blijven schuilen onder de militaire paraplu van Amerika.

Een tweede (minderheids-)stroming, denkt dat de VS de 'vrijheid' in de wereld niet zal blijven verdedigen en vindt dat Japan de eigen overheersing moet plannen: eerst door de aanvoerroutes van grondstoffen militair te controleren, daarna door een Aziatische regio onder zijn controle te scheppen, om uiteindelijk een eigen autonoom leger uit te bouwen.

De VS hebben Japan nodig als tegengewicht tegen China. Ze weten echter dat Japan nog verscheidene jaren nodig zal hebben om economisch te herstellen en de politiek en economische hervormingen tot een goed einde te brengen. Een alliantie die als een provocatie tegen China zal worden gevoeld, zou nu in Japan op veel weerstand botsen.

Alhoewel de VS veruit Japans belangrijkste handelspartner zijn, streeft Japan er naar om zijn afhankelijkheid van de VS te verminderen. Dat is alleen mogelijk door de banden met het vasteland van Eurazië aan te halen. Op dit ogenblik is Japan veruit de belangrijkste investeerder in China.⁵⁶ De hereniging van de twee Korea's zou toegang bieden tot de grondstoffen en ener-

gierijkdom van China, Siberië⁵⁷ en de onafhankelijke republieken van centraal Eurazië. Een groots project voorziet zelfs de bouw van een heel net van pijplijnen die Rotterdam verbinden met Tokio.⁵⁸

De VS beschouwen Japan als een trouwe bondgenoot. Wat niet belet dat verschillende Amerikaanse analisten er mee rekening houden dat, in geval van een belangrijk conflict van de Verenigde Staten met China, Japan zich neutraal opstelt of zelfs de kant van China kiest.

3. Drie grote landen van Eurazië ontsnappen zonder meer aan de controle van het imperialisme.

In Eurazië ontsnappen drie enorm grote landen aan de controle van het imperialisme. Rusland is het grootste land. China is het dichtst bevolkte land met de grootste volgehouden economische groei. In mindere mate is er India, dat misschien het dichtstbevolkte land wordt maar economisch nog achterop hinkt.⁵⁹ Omdat ze zo belangrijk zijn wekken die reuzenlanden de hebzucht van de imperialistische machten op.⁶⁰

3.1. De imperialisten hadden verwacht dat de val van het socialisme in Oost-Europa, het socialisme overal ter wereld in zijn val zou meesleuren en hen gunstig gezinde regeringen aan de macht zou brengen. Zij hoopten in al die landen zonder teveel tegenstand hun overheersing te kunnen opleggen.

De realiteit is heel anders. De regimes in China, Noord-Korea, Cuba, Vietnam, Laos en Cambodja bleven intact. In veel gevallen verhoogden ze hun handel met het Westen, maar tegelijkertijd verhoogden ze – in verschillende mate – hun waakzaamheid voor de imperialistische kuiperijen. Rusland en andere vroegere socialistische landen zijn niet zo gedwee als het Westen verwacht had.

1. China vormt één van de grootste uitdagingen voor de imperialistische overheersing van de wereld.⁶¹

Sinds de socialistische revolutie ontwikkelt China zich zeer snel op alle vlakken. De voorbije twintig jaar werden gekenmerkt door fundamentele hervormingen van het systeem en leidden tot een

jaarlijkse groei van ongeveer 8%.⁶² Tussen 1990 en 1999 verdrievoudigde het BBP.⁶³ Sommige analisten vrezen dat, als deze groei aanhoudt, het BBP van China binnen twintig jaar dat van de Verenigde Staten kan voorbijsteken.

De Chinese handelsbalans kende in 1999 een overschot van 36,2 miljard dollar.⁶⁴ Ondanks de grote openheid voor buitenlandse investeringen uit Japan, Amerika en Europa⁶⁵, de ontmanteling van veel overheidsbedrijven, het invoeren van de beurs, de binnenlandse problemen⁶⁶ die het gevolg waren van die hervormingen en een groeiende buitenlandse schuld die in 1998 al opgelopen was tot 152 miljard dollar⁶⁷, heeft China zijn staatsstructuur behouden en verdedigt het zijn soevereiniteit en onafhankelijkheid.⁶⁸

De Chinese Communistische Partij blijft aan de macht en is vastbesloten de socialistische weg te blijven volgen.⁶⁹ De Chinese regering vertrouwt erop dat ze de stabiliteit en de groei nog tientallen jaren kan aanhouden. Het Amerikaanse imperialisme vreest dat dit inderdaad de meest waarschijnlijke evolutie zal zijn⁷⁰, al zijn er begrijpelijke twijfels⁷¹ en zou de toegang van China tot de Wereldhandelsorganisatie tot binnenlandse spanningen kunnen leiden.

De Aziatische crisis van 1997 heeft weinig invloed gehad op China. Het land beschikt over een reserve aan buitenlandse deviezen van 160 miljard dollar⁷², dat is meer dan zijn buitenlandse schuld. Alleen Japan heeft meer reserves. Daardoor kon China zijn positie en zijn prestige in Azië en de hele wereld versterken. Sommigen beweren dat de financiële stabiliteit van Oost-Azië in de toekomst eerder van de Chinese munt zal afhangen dan van de Japanse yen.⁷³ China is helemaal niet verworpen tot een 'aanhangel van het imperialisme', maar de Chinese Volksrepubliek is op het politieke en economische vlak uitgegroeid tot een concurrent waar het imperialisme niet omheen kan.

Het omverwerpen van het socialisme in Oost-Europa en de verhevigde agressiviteit van het imperialisme (in Irak, Joegoslavië, Kosovo) hebben China gestijfd in zijn nationalistische politiek.⁷⁴ De Chinese Volksrepubliek is zich vandaag perfect bewust van de imperialistische bedoelingen van de VS tegenover haar en van het reële gevaar van Amerikaanse interventies en agressies van allerlei aard. Het recente incident met het Amerikaanse spionagevliegtuig in Zuid-China toont goed aan welke bedreiging er uitgaat van de VS en de vastberadenheid van China zich niet te laten doen. Voor velen in Azië en in de wereld heeft deze besliste hou-

ding het Chinese prestige verhoogt.⁷⁵

China heeft uiteindelijk Hongkong en Macau teruggekregen door een politiek van 'één staat, twee systemen' toe te passen. China is vastbesloten zijn soevereiniteit over de provincie Taiwan te herwinnen 'wanneer en op de manier dat het dat wenst'. Formeel erkennen de VS slechts één China, de Volksrepubliek. Maar hun houding in verband met Taiwan blijft dubbelzinning. Soms wordt het eiland een paard van Troje om het Chinese regime van binnenuit te ondermijnen, dan eens wordt het een 'vliegdek-schip' in hun strategie om de Volksrepubliek te bedreigen en militair te omsingelen.⁷⁶ De druk om de tweede optie te kiezen wordt met het aantreden van Bush als president steeds sterker in de VS. Ook het incident met het spionagevliegtuig draagt hiertoe bij (zie noot 88). De ultrarechtse en pro-Amerikaanse krachten die Taiwan domineren eisen de onafhankelijkheid van het eiland. Maar daarover is geen eensgezindheid meer. Een derde van de Taiwanese investeringen gaat nu naar het Chinese vasteland, waar ongeveer 320.000 Taiwanese zakenmensen en hun familieleden leven.⁷⁷ Dat deel van de burgerij verzet zich tegen elke verscherping van het conflict met China. Een groeiend aantal Taiwanese aanvaardt de oplossing van de Volksrepubliek 'één staat, twee systemen'.

Het imperialisme ziet met lede ogen hoe China aansluiting zoekt bij andere landen waardoor die landen zich aan de imperialistische overheersing zouden kunnen onttrekken. Voorbeelden hiervan zijn de akkoorden met de Russische Federatie⁷⁸ en de Vijf van Sjanghai⁷⁹: China, Rusland, Kazakstan, Kirgistan en Tadzjikistan. De Vijf verbinden er zich toe meer samen te werken op het vlak van buitenlandse politiek en militaire, economische en commerciële zaken, binnen het strikte kader van de principes van nationale soevereiniteit, onafhankelijkheid, wederzijds voordeel en niet-inmenging in de binnenlandse zaken van de anderen. Oezbekistan nam als waarnemer deel aan de vijfde top in juli 2000. Andere landen van centraal Eurazië zouden zich bij de groep van Sjanghai kunnen aansluiten.

China versterkt ook zijn banden met Turkmenistan, een andere buur. Ten laatste in 2002 starten er projecten voor de uitbating en transport van petroleum en aardgas.⁸⁰

China meent dat zijn territoriale geschillen met Rusland globaal gezien geregeld zijn. China en Vietnam vergroten eveneens hun samenwerking op economisch, politiek en andere terreinen.

Terwijl China een positieve handelsbalans heeft ten overstaan van de imperialistische landen, vooral dan de VS en Japan⁸¹, aanvaardt het een negatieve balans ten overstaan van andere landen van de Derde Wereld. Daardoor helpt die landen om zich in bepaalde mate los te maken van de imperialistische overheersing.

Alle imperialistische landen gebruiken kwesties als Taiwan, Tibet en de zogegde schending van de mensenrechten om druk uit te oefenen, spanningen te creëren en de regering en de Chinese Communistische Partij te verzwakken. Het einddoel van het imperialisme is het regime ten val te brengen en te vervangen door een regering die gedwee de Amerikaanse en Westerse belangen dient.

De VS en Japan zien dat de krachtsverhoudingen met de Chinese Volksrepubliek zich in hun nadeel wijzigen.

China is niet van plan zich een tweederangsrol te laten opdringen door de VS. De VS proberen China in de beperkte rol van regionale macht te duwen door de weg naar brede samenwerking tussen China en Azië en de rest van de wereld zoveel mogelijk te blokkeren. Als tegenzet zou China kunnen zoeken naar samenwerking met Japan. Daar is men nu nog niet aan toe. Maar volgens sommigen stelt China dat, als zelfs Frankrijk en Duitsland zich na de Tweede Wereldoorlog hebben kunnen verzoenen, een nieuwe, om te beginnen economische verstandhouding tussen China en Japan, mooie toekomstperspectieven zou bieden.⁸²

China roept op om paal en perk te stellen aan de wereldhegemonie van de VS en zich te oriënteren op een multipolaire wereld – een oproep die president Jiang Zemin ook herhaalde tijdens zijn bezoek aan zes Zuid-Amerikaanse landen, het hinterland van de VS.⁸³ Dat bezoek had ook als doel de economische banden van China en Zuid-Amerika aan te halen.⁸⁴ Dergelijke politiek kan niet alleen China sterker maken, maar ook alle landen van de Derde Wereld die zich in bepaalde mate aan de heerschappij van de VS willen onttrekken.

Meer dan ooit houdt het Amerikaans imperialisme er rekening mee dat het niet gemakkelijk zal zijn om China te domineren.⁸⁵ Over de manier waarop dat mogelijk zou zijn, is het debat inten-

ser dan ooit.⁸⁶ Sommige analisten waarschuwen tegen de hoofdzakelijk militaire aanpak van het Pentagon.⁸⁷ China heeft een hard standpunt ingenomen tegen het zogenoemde antirakettenschild waarvan Bush de grote verdediger is. De Amerikanen geven er zich rekenschap van dat hun NMD (National Missile Defense) de woede van China en andere Aziatische landen opwekt. De roep om wapens in te zetten tegen een steeds sterker wordende Chinese Volksrepubliek lijkt alsmaar sterker te worden in de Verenigde Staten.⁸⁸

De VS-politiek om China binnen bepaalde perken te houden en zijn regime te ondermijnen, (en die tot op bepaalde hoogte de steun krijgt van Japan en de Europese Unie) vormt één van de grootste bedreigingen van de wereldvrede.⁸⁹

Een conflict tussen de VS en China zou echter niet alleen zware gevolgen hebben voor de wereldvrede. Niet alle Amerikaanse strategen menen dat een dergelijk conflict een goede afloop zal kennen. Zij vrezen dat Japan zich zal verwijderen van de VS of zich zelfs bij China zal aansluiten. Wat dan het einde zou betekenen van de Amerikaanse aanwezigheid in Oost-Azië.⁹⁰

2. Noord-Korea bleef de weg van het socialisme trouw ondanks de enorme druk en de dreigingen van het imperialisme en ondanks de nooit geziene hongersnood in het land. Een partij, een regering en een bevolking die vastbesloten de onafhankelijkheid van hun land verdedigen, en verder een niet onaanzienlijk wapenarsenaal, stelden het land in staat om tot nu stand te houden tegen het imperialisme. De Democratische Volksrepubliek Korea slaagt erin haar isolement te doorbreken: een groeiend aantal landen erkent vandaag officieel de Koreaanse Volksrepubliek.

De twee Korea's zijn begonnen met een proces van vreedzame hereniging dat de Amerikaanse imperialisten grotendeels buitenspel zet. De verzoening tussen Zuid- en Noord-Korea zou deze grens kunnen omvormen tot een bruggenhoofd naar China en Rusland, die beide rijk zijn aan grondstoffen welke Zuid-Korea en Japan zo hard nodig hebben.⁹¹

De mogelijke hereniging van de twee Korea's ziet het VS-imperialisme als een reële bedreiging voor zijn overheersing in Noord-oost-Azië.⁹² Officieel dienen de talrijke Amerikaanse basissen ter bescherming van de 'geallieerden'. Maar natuurlijk gaat het hierbij in de eerste plaats om de Amerikaanse belangen.⁹³ In Zuid-Korea, zowel als in Japan en de rest van Azië, leidt de toenadering

tussen de twee Korea's tot het in vraag stellen van die massale aanwezigheid van Amerikaanse troepen en raketten. Daardoor zijn het Amerikaanse en Japanse imperialisme verplicht te zoeken naar nieuwe vormen van 'regionale veiligheid'.⁹⁴ Als gevolg van de toenadering tussen noord en zuid verklaren de VS met nog meer klem dat Noord-Korea de grootste bedreiging vormt voor de vrede in Oost-Azië. Het Ministerie van Defensie beweert zelfs dat, van alle landen "Noord-Korea het sterkst de VS zou kunnen dwingen om een oorlog te voeren op grote schaal".⁹⁵ (in een rapport aan het Amerikaanse Congres, september 2000). Als president Bush het heeft over de 'bandietenstaten' waartegen de VS zich moeten beschermen (!), dan heeft hij het onder meer over de Democratische Volksrepubliek Korea, zoals bijvoorbeeld in zijn rapport over de begroting voor 2001 (april 2001) in het hoofdstuk over de verhoging van het defensiebudget.⁹⁶

De revolutionairen, de bewegingen en de volkeren die houden van vrede moeten begrijpen dat het hun plicht is om de vreedzame hereniging van de twee Korea's te steunen en zich stevig te verzetten tegen de bedreigingen en de aanvallen van de VS.

Het bestaan van socialistische landen is niet alleen hoopgevend voor de werkende mensen en de armen van de hele planeet, ze zijn ook een essentiële factor voor de vrede.

Wij zullen de socialistische landen moeten verdedigen tegen de imperialistische inmenging en we moeten daartoe ernstige voorbereidingen treffen.

3. India is China qua bevolkingsaantal aan het voorbijsteken. Geen enkele imperialistische macht heeft India in zijn greep gekregen. Ook India probeert zich relatief onafhankelijk te ontwikkelen. Economisch is India, globaal gezien, een achterlijk ontwikkelingsland. Toch kent de sector van de nieuwe technologie er nu een grote bloei en kan hij een hefboom zijn om de Indische economie tot een autonome kracht en concurrent van de imperialistische machten uit te bouwen. Zoals China en Noord-Korea beschikt India over atoomwapens en weigert het die te ontmantelen. Het imperialisme vreest dat India zich zou kunnen ontwikkelen tot een zelfstandige regionale macht, waardoor zijn greep op de landen in deze regio zou verzwakken.⁹⁷ Erger nog voor de VS is het vooruitzicht van een samenwerking tussen India en Rusland – wat mogelijk is –, of eventueel ook met China, alhoewel dat moei-

lijker ligt. Daarmee zou een feitelijk einde komen aan de Amerikaanse overheersing in Azië.

4. De controle over Rusland, het hart van Eurazië, blijft de imperialisten, en vooral de VS, de grootste kopzorgen baren.⁹⁸ Het imperialisme blijft aanzetten tot een steeds grotere ontbinding van de vroegere Sovjet-Unie.⁹⁹ Het stimuleert alle separatistische stromingen, vergiftigt alle mogelijke conflicten. Het wilde kapitalisme en het maffiakapitalisme dat zich in de jaren tachtig kon ontwikkelen, vergemakkelijkt hun taak. Van het grootste, onmiddellijke economische belang is de controle over de petroleum rond de Kaspische zee en de aanvoerwegen ervan.

Ondanks de politieke, economische en geografische ineenstorting en ondanks een zekere greep van het imperialisme, probeert Rusland zich te herstellen en zich opnieuw te bevestigen als onafhankelijke macht.

Met de nieuwe situatie in Azië streeft Rusland (met in Siberië immense reserves aan olie, gas en ertsen) naar akkoorden met China, de beide Korea's en eventueel Japan; deze landen zoeken hun afhankelijkheid van olie uit het Midden-Oosten te vermindern.¹⁰⁰

3.2. Voor het Amerikaans imperialisme lijkt de controle over Eurazië moeilijk te worden.

Sinds de Tweede Wereldoorlog is de manoeuvreerruimte van de VS in Azië nog nooit zo klein geweest.

En juist nu riskeren de VS op hun beurt in een zware economische crisis terecht te komen. Wat hun nood aan nieuwe afzetmarkten en goedkope grondstoffen alleen nog doet toenemen.

In het verleden vergrootten het militarisme en de agressiviteit telkens als de VS zware economische problemen kende. Een gelijkaardige dreiging bestaat en blijkt uit de gevoelige verhoging van het defensiebudget.¹⁰¹ (Tussen 2002 en 2006 gaat 20 miljard dollar alleen al naar militair onderzoek en ontwikkeling). Voor Bush is de oude Koude Oorlog alleen vervangen door een nieuwe. Volgens Bush vereist dit dat de Verenigde Staten hun militaire macht in belangrijke opvoeren.

Elke agressieoorlog tegen een land als China of Rusland zou door zijn omvang alleen al leiden tot een wereldoorlog, hoe de bondgenootschappen ook zouden liggen. Aan de ene kant het bondgenoot-

schap van de VS, Japan en de Europese Unie; of de VS-Japan met een neutraal Europa; of een neutraal Japan, eventueel in bondgenootschap met China gezien zijn belangen in dat land; aan de andere zijde China en Rusland elk apart, of een bondgenootschap China-Rusland,...

Het monopoliekapitalisme eist steeds hogere winsten. Om aan grondstoffen en energie te komen, om zijn waren af te zetten en om zijn onvermijdelijke crisissen van overproductie te boven te komen, heeft het monopoliekapitalisme een vitale nood aan grotere afzetmarkten. De noodzaak om de wereld te herverdelen onder de imperialistische machten blijft een fundamenteel kenmerk van de imperialistische fase van het kapitalisme. Maar dat botst meer en meer op de wil en de kracht van een groeiend aantal (grote) landen die een onafhankelijke koers willen varen.

Uiteindelijk, en onvermijdelijk, zullen de grote imperialistische machten naar de wapens moeten grijpen om hun ambities en deze van de grote monopolies te realiseren.

Een wereldoorlog is nog niet voor morgen, maar kan zich binnen 10 of 20 jaar voordoen. Alle imperialistische machten bereiden er zich op voor. Het is de taak van de communisten om de revolutionaire bewegingen te leiden en door de revolutie een nieuwe slachtpartij op wereldniveau te verhinderen. En als de oorlog er toch komt, dan moeten ze er een einde aan te maken door de socialistische wereldrevolutie.

Dan zal blijken dat de 20^e eeuw de generale repetitie was voor de 21e eeuw.

Boudewijn Deckers is lid van de nationale leiding van de Partij van de Arbeid van België. Hij werkte deze stellingen uit als bijdrage voor het Internationaal Communistisch Seminarie van Brussel op 2-4 mei 2001.

Noten

1. PNUD, *Rapport mondial sur le développement humain*, 1999, p.25.
2. PNUD, op.cit., p.36.
3. PNUD, op.cit., p.36.
4. Wereldbank, "Bâtir des alliances pour un financement efficace du développement dans le monde", Wereldbank, 2001.
5. Internationaal Arbeidsbureau, 25 mei 2000.
6. *Travail*, Tijdschrift van het Internationaal Arbeidsbureau, september-oktober 1999.
7. "In Thailand bezitten volgens officiële statistieken in 1975-1976 de 20% rijksten 49,3% van het nationaal inkomen. In 1994 rijven ze 57,5% binnen. De 20% armsten zien hun aandeel dalen van 6,1% in 1975-1976 tot 4% in 1994." Suthy Prasartset, "La Thaïlande au bord de la catastrophe économique" in Samir Amin, *Mondialisation et accumulation*, L'Harmattan, Parijs, 1993, p.293, en Walden Bello, *A Siamese Tragedy*, Zed Books, Londen, 1998, p.38.
8. In 1999 verloren 24 miljoen werknemers hun werk. Het Internationaal Arbeidsbureau (BIT) geeft de volgende stijging van de officiële werkloosheidscijfers tussen 1996 en 1998. Filippijnen: van 7,4% tot 13%; Indonesië: van 4 tot 12%; Zuid-Korea: van 2,6 tot 7,6%; Maleisië: van 2,5 tot 6,7%; Thailand: van 1 tot 4,4%. Zie ook: "Le BIT souhaite développer une capacité de réponse rapide pour les crises futures", 16 maart 1999, www.ilo.org/public/french/235press/pr/1999/6.htm
9. 'Niet optimaal tewerkgesteld' betekent dat deze mensen heel dikwijls niet terug te vinden zijn in de officiële werkloosheidscijfers aangezien er geen uitkeringen zijn en mensen zonder werk niet in nationale statistieken opgenomen zijn. Aangezien deze mensen toch moeten overleven, moeten ze bedelen of voeren ze 'kleine werkjes' uit in wat men de 'informele sector' noemt.
10. Rapport BIT, 1998-99. BBP staat voor bruto binnenlands product.
11. Council of Competitiveness, *US Competitiveness 2001*, p.16.
12. Een grap die in de Verenigde Staten de ronde deed nog voor de huidige crisis: "Zegt de ene: 'Er zijn veel nieuwe banen nu.' Waarop de andere: 'Ik weet het, ik heb er al drie.'"
13. PNUD, op.cit., p.36-37.
14. Karl Marx, *Le Capital*, Boek 3, Editions sociales, Parijs, 1976, p.446.
15. Comité des Constructeurs Français d'Automobiles (CCFA).
16. Association des Constructeurs Européens d'Automobiles (ACEA).
17. Economic Commission for Latin America and the Caribbean, *Foreign Investment in Latin America and the Caribbean, 1998 Report*, Santiago, 1998, p.255.
18. ANFAVEA (de Vereniging van automobielconstructeurs van Brazilië), *Statistical Yearbook of the Brazilian Automotive Industry*, 1999, p.69.
19. Berekening op basis van publicaties van de OESO over de staalnijverheid (*Perspectives de l'acier de l'OCDE 1999/2000*, uitgave 1999, OCDE, *Le marché de l'acier en 1996 et les perspectives pour 1997 et 1998*, 1997, OCDE. *Les capacités de production d'acier dans les pays non OCDE*, uitgave 1997, OCDE. *L'industrie sidérurgique en 1993*, uitgave 1995, OCDE. *L'industrie*

sidérurgique en 1990, uitgave 1992.)

20. De winst per werknemer bij de 200 grootste multinationals bedroeg 15.187 \$ in 1999, tegenover 11.361 \$ in 1995, 5.219 \$ in 1991 en 4.610\$ in 1985.
21. Deze cijfers moeten gerelativeerd worden omdat de vergelijking niet helemaal opgaat. In Japan is de landbouw sterker dan in de VS waar de dienstensector groter is. Aangezien de landbouw weinig productief is vergroot de kloof.
22. *Travail*, Tijdschrift van het Internationaal Arbeidsbureau (BIT), september-oktober 1999.
23. *Travail*, Tijdschrift van het Internationaal Arbeidsbureau (BIT), september-oktober 1999.
24. *Travail*, Tijdschrift van het Internationaal Arbeidsbureau (BIT), nr.37, december 2000.
25. Zie OESO, *Perspectives économiques de l'OCDE*, december 1994, Tabel A26 en OESO, *Perspectives économiques de l'OCDE*, december 1998, p.238-239.
26. UNCTAD, 18 januari 2000, "Indices tarifaires du cycle d'Uruguay sur les exportations des pays en voie de développement". De studie onderzoekt 4 grote invoermarkten (Canada, Verenigde Staten, Europese Unie, Japan) en 4 grote uitvoerders (Brazilië, China, Zuid-Korea en Maleisië). UNCTAD staat voor United Nations Conference on Trade and Development.
27. UNDP, *Overcoming Human Poverty. Poverty Report 2000*, New York 2000. (UNDP, PR 2000)
28. *Etat du Monde 2001*: Vermindering van het BBP in de landen van de ex-USSR, in reële termen ten opzichte van het beste jaar.

	Beste jaar (1989-91)	1999
Wit-Rusland	100	81,4
Letland	100	57,9
Rusland	100	57,6
Oekraïne	100	39,3
Georgië	100	30,4

29. *Etat du Monde*, 2001, p.622.
30. Internationaal Arbeidsbureau (BIT) 2000, *Perscommuniqué*. Tussen 1991 en 1995 viel het aantal uitkeringsgerechtigden terug van 80% tot minder dan 40% in Hongarije, van 75 tot 55% in Polen en van 82 tot 27% in Slowakije.
31. *World Development Report 2000/2001*, New York 2000. (WDR 2000)
32. UNICEF, *The State of the World's Children 2000*, New York 2000. (SWC 2000)
33. De kapitalisatie is het product van het aantal op de beurs uitgegeven aandelen met de waarde van elk aandeel op een gegeven ogenblik (gewoonlijk op het einde van het jaar).
34. Robert Reich, minister van Arbeid in de eerste regering-Clinton, schreef in 1992 al: "We zien een spookbeeld van instortende bruggen en overvolle snelwegen. In 1989 berekende het Amerikaanse Ministerie van Transport dat voor eenvoudige herstellingen aan de 240.000 bruggen in het land 50 miljard dollar nodig is en voor het herstellen van snelwegen 315 miljard dollar. De uitgaven voor infrastructuurwerken zijn echter gedaald, van

- 2,3% van het BNP in 1963 tot 1% in 1989." Robert Reich, *The Work of Nations*, Vintage Books, New York, 1992, p.254.
35. OESO, *Etudes économiques de l'OCDE*, Parijs, 1993, p.65.
 36. *L'Expansion*, 29 maart tot 11 april 2001, p.69.
 37. Berekening op basis van de Survey of Current Business, *US Direct Investment Position Abroad on a Historical-Cost Basis*, 1999, september 2000, p.70.
 38. OESO, *Annuaire des statistiques d'investissement direct international*; verschillende jaren. Het bedrag van 1996 is niet vergelijkbaar met de vorige jaren.
 39. OESO, *Annuaire des statistiques d'investissement direct international*, Paris, 1999 en Survey of Current Business.
 40. Berekening op basis van BBP in *World Development Report 2000/2001*, Wereldbank, p.296-297
 41. "Less than four decades ago, East Asia (including Japan) accounted for a mere 4 percent or so in the world's total GNP, while North America led with approximately 35-40 percent; by the mid-1990s, the two regions were roughly equal (in the neighbourhood of 25 percent). Moreover, Asia's pace of growth has been historically unprecedented. Economists have noted that in the takeoff stage of industrialization, Great Britain took more than fifty years and America just somewhat less than fifty years to double their respective outputs per head, whereas both China and South Korea accomplished the same gain in approximately ten years. Barring some massive regional disruption, within a quarter of a century, Asia is likely to outstrip both North America and Europe in total GNP. In the years to come, no single power is likely to reach the level of 30 percent or so of the world's GDP that America sustained throughout much of this century, not to speak of the 50 percent at which it crested in 1945. Some estimates suggest that by the end of this decade, America will still account for about 20 percent of global GDP, declining perhaps to about 10-15 percent by 2020 as other powers-Europe, China, Japan-increase their relative share to more or less the American level. But global economic preponderance by a single entity, of the sort that America attained in the course of this century, is unlikely, and that has obviously far reaching military and political implications." (*The Grand Chessboard*, Zbigniew Brzezinski, Basic Books, 1997)
 42. 75% van de wereldbevolking en 60% van het wereld-BNP. (Thomas Gounet, *Etudes Marxistes*, nr. 45, p.122)
 43. Brzezinski: "De meest dringende opdracht is erover te waken dat geen enkele staat of groep staten de middelen verwerft om de Verenigde Staten uit Eurazië te verjagen, of hun rol van scheidsrechter te verzwakken." (*The Grand Chessboard*)
 44. *Financial Times*, 10 oktober 1998, geciteerd in *Monopoly - L'OTAN à la conquête du Monde*, p.157, M. Collon, EPO, 2000.
 45. "Uitbreiding is voor de Navo een noodzaak. Zonder uitbreiding zouden de VS niet meer de middelen hebben om een totaalpolitiek voor Eurazië uit te werken. Als de uitbreiding van de Navo er niet komt, is dat een nederlaag voor de VS en kunnen de nu slapende geopolitieke ambities van Rusland terug opvlammen." Brzezinski, op.cit.,p.113.

46. De militaire uitgaven van Rusland bedragen nog slechts een zesde van wat de USSR indertijd uitgaf. De Navo-landen hebben in 15 jaar hun uitgaven met nauwelijks een zesde verlaagd. Zelfs Duitsland, dat toch niet het grootste budget heeft, verlaagt het aantal soldaten om, tegen 2015, 210 miljard DM vrij te maken voor 200 nieuwe bewapeningsprojecten: 80 Tiger gevechtshelikopters, precisieraketten van het type Taifun, 15 nieuwe corvetten, 3 fregatten (1,3 miljard DM per stuk), Popyhem en kruisraketten voor Tornado-vliegtuigen, een nieuw eskader Eurofighters, 8 nieuwe F-125 fregatten die vreemd grondgebied kunnen beschieten. Alle wapens zijn offensieve 'out of area' wapens.
47. Analyse van de *Financial Times*, 31 mei 1999: "De gebeurtenissen in Kosovo hebben de Fransen ervan overtuigd dat Europa zich onafhankelijk van de VS moet opstellen omdat de prioriteiten van de Europese Unie meer en meer verschillen van deze van Washington."
48. Rapport Lalumière, p.24.
49. Michel Collon, *Poker menteur*, EPO, p.116. Zie verder ook het rapport van Wolfowitz, één van de belangrijkste strategen van het Pentagon. In 1992 schrijft hij een zeer belangrijk rapport: "De Amerikaanse buitenlandpolitiek moet tot doel hebben eventuele rivalen ervan te overtuigen dat hun rol niet belangrijker dient te worden. (Onze status van enige supermacht) moeten we behouden door een constructief gedrag en een voldoende grote militaire macht die elk land of elke groep landen die de suprematie van de VS willen uitdagen, moet ontmoedigen. De VS moeten rekening houden met de belangen van de geïndustrialiseerde landen om hen te ontmoedigen de Amerikaanse leiding uit te dagen. Wij moeten zo handelen dat we het ontstaan van een zuiver Europees veiligheidssysteem, dat de Navo zou kunnen destabiliseren, beletten."
50. OESO, *Annuaire des statistiques d'investissements direct international*.
51. *L'état du monde*, 2001, p.320. Landleger: 146.000 manschappen; zee-macht: 43.800 en luchtmacht: 45.200.
52. De twee tegengestelde stellingen voeren elk hun argumenten aan in *Foreign Affairs*, maart-april 2001. Artikels: "Japan: A Rising Sun?" en "Japan: A Setting Sun?"
53. Na meer dan twee eeuwen isolatie onder de dynastie van de Tokugawa kwam keizer Meiji aan de macht en met hem maakten de samoeraifamilies van Japan een moderne economie. Maar hij hield de economie bijna volledig in staatshanden, dat systeem is trouwens tot op vandaag blijven bestaan. Dat systeem zou nu moeten vervangen worden door een 'vrije' economie. De liberale elite in Japan is het hierover eens, maar de weg naar de praktische doorvoering lijkt heel lang te zijn...
54. Japan heeft een dubbel probleem. Ten eerste moet het zijn integratie in de wereldeconomie verzekeren: het kan niet langer groeien door export alleen nu zijn concurrenten die strategie blokkeren. Ten tweede moet het zijn systeem voor fondsenwerving (accumulatie) dat nu gebaseerd is op banken die de multinationals gunstig gezind zijn en zeer lage intresten aanrekenen, grondig herzien.
55. Omdat de crisis ook al in de Verenigde Staten dreigde, gaven de monopolies er de voorkeur aan om zich terug te plooiën op Mexico en Zuid-Amerika, hun belangrijkste markten.

56. Zie noot 65.
57. Zie noot 91.
58. Michel Collon, *Monopoly*, EPO 2000, p.114, uit *Nikkei Weekly*, 17 mei 1999.
59. Alhoewel. In 1999 steeg het BBP van India (459,7 miljard dollar) tot boven dat van Rusland (375,3 miljard).
60. De handelsbalans van de VS ten opzichte van Azië toont een deficit van 147 miljard dollar. (OESO)
61. David Shambaugh, "Facing Reality in China Policy", in *Foreign Affairs*, januari-februari 2001.
62. Wereldbank, *World Development Report 2000/2001*. De gemiddelde groei van het BBP liep op van 10,1 (5,9 indien deflatie wordt meegerekend) voor 1980-90 tot 10,7 (8,2 idem) voor 1990-99.
63. Wereldbank, *World Development Report 2000/2001*. Het BNP van China bedroeg 354,6 miljard dollar in 1990, 991,2 miljard in 1999. In diezelfde periode steeg het BBP van Japan van 2.970 miljard tot 4.395 miljard dollar;

1997	USA	Japan	Duitsland	Frankrijk	Groot-Brittannië
China	5.150	22.817	2.940	666	753

het BBP van de VS van 5.554 miljard tot 8.708 miljard dollar.

64. APEC, <http://www.apecsec.org.sg>.
65. Buitenlandse investeringen in Azië, per land, cijfers van 1997 in miljoen dollar (OESO, Parijs 1999)
Japan bekleedt dus de eerste plaats. De bankkredieten bevestigen het overwicht van Japan op de Chinese financiële markt.
66. Oppositiebewegingen die direct of indirect gesteund worden door het imperialisme. Maar ook sociale conflicten, vooral op het platteland. De werkloosheid neemt toe. De kloof tussen rijken en armen groeit, evenals de tegenstellingen tussen kust en binnenland en tussen stad en platteland.
67. APEC, <http://www.apecsec.org.sg>.
68. P. Heer, *Foreign Affairs*, juli-augustus 2000, "A House United - Beijing's View of Washington": "Today Chinese leaders are all moderates, and they are all hard-liners. On domestic economic policy, they are all reformers...openly committed to the reform program Deng Xiaoping launched... At the same time, Chinese rulers are all hard-liners, since they retain a commitment to socialism, albeit with Chinese characteristics, and to Communist Party rule. On foreign policy, the common denominator is a genuine commitment to Chinese nationalism, inevitable result of China's bleak history of vulnerability to foreign powers."
69. President Jang Zemin: "Alleen het socialisme heeft China kunnen redden en China zet zijn weg naar het socialisme voort." Toespraak naar aanleiding van de 50e verjaardag van de oprichting van de Chinese Volksrepubliek, 1 oktober 1999.
70. De analisten van de VS houden hier terdege rekening mee en waarschuwen de talrijke Amerikaanse leiders die deze realiteit negeren of onderschatten. De boodschap is duidelijk: het bastion moet van binnenuit vernietigd worden; militaire en externe druk moeten zich 'beperken' tot een bijdrage daartoe. Zie bijvoorbeeld D. Shambaugh, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "Facing Reality in China Policy": "The new U.S. administra-

tion must accept that China is a one-party authoritarian state resistant to political change. *A fundamental political change in China is possible, but it must come from within.* There is little doubt that the CCP regime is ridden with cancerous corruption and has badly atrophied as a centrally controlled Leninist organization. Furthermore, it now lacks legitimacy in the eyes of many Chinese, as evidenced by a continuously rising number of public protests. In many ways, today's China exhibits all the classic signs of dynastic decline. *But it is not likely that the CCP will implode and collapse like its counterparts in the former Soviet Union and Eastern Europe.* Rather, a progressive decay will chip away at its power and legitimacy for some time, with the military serving as the ultimate guarantor of the regime."

71. Brzezinski in zijn laatste boek *The Geostrategic Triad*: "...the Chinese system is a hybrid, with strong residues of communist dogmatism in the industrial sectors and in the state bureaucracy coexisting uneasily with dynamic, capitalist entrepreneurship driven by foreign investment. China's future systemic orientation is thus yet to be fully defined, but it is already evident that the cohabitation within it of communism and commercialism is inherently contradictory. (...) It is almost safe to predict that in the near future-probably within the coming decade-China will experience a serious political crisis." CSIS Press (Center for Strategic and International Studies, Washington DC), Significant Issues Series, Volume 23, Number 1, 2001, p.5.
72. Naar een verklaring van de Chinese vice-premier Qian Qichen in New York, 20 maart 2001.
73. Op een seminarie over veiligheid in Azië spraken Amerikaanse generaals de vrees uit dat "wat economische zaken betreft, de lokale financiële stabiliteit minder en minder afhangt van de Japanse yen, maar wel van de stabiliteit van de Chinese munt". ("Pacific Security Today: overcoming the Hurdles", *Conference Report*, March 24, 1999, p.17.)
74. Shi Yinong, Chinese expert in "Scholar on Hegemonistic Interference", *Ta Kung Pao*, 2 juli 1999, vertaald naar het Engels voor de Foreign Broadcast Information Service (FBIS).
75. G.P. Deshpande of the School of International Studies of Jawaharlal Nehru University in New Delhi, *Far Eastern Economic Review*, april 2001.
76. D. Shambaugh, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "Facing Reality in China Policy": "Build a sustainable framework of interaction between Beijing and Taipei is pressing. (...) *Any official cross-strait dialogue must take the "one China" principle as its starting point.* This principle,... had been the accepted bottom line in Washington, Beijing, and Taipei until the 1990's, when the government of Taiwan progressively drifted away from that position. Even if Taiwan... is not a sovereign nation-state, it does possess substantial international autonomy, and its democratic progress commands the world's respect. This autonomy must be turned from a negative into a positive factor and should serve as the basis for serious talks over forming a newly constituted Chinese nation-state. (...) *If Beijing truly wishes to solve the Taiwan problem, it must be prepared to undertake substantial political changes at home.* It must shed its ossified positions and develop a truly innovative and flexible formula that actually

attracts Taiwan back into the national fold. Forcing unification will never work, and the Hongkong model will not satisfy the Taiwanese."

77. *Far Eastern Economic Review*, 26 april 2001.
78. *Far Eastern Economic Review*, 5 april 2001. S.V. Lawrence & D. Murphy, "China-U.S. Ties: War By Other Means". "...China is already busy setting in place a range of new relationships to compensate. The most high-profile of those is with Russia, also a major opponent of Bush's missile-defence plans. At China's request, the two countries are negotiating a treaty... expected to sign when Jiang visits Moscow in July. According to Xia Yishan, a senior Russia expert at the China Institute of International Studies, a think-tank affiliated with China's Foreign Ministry, the treaty will not inaugurate a new alliance between the two countries and is not directed against any third country. It will, however, give legal authority to their relationship as "strategic cooperative partners." It will also enshrine three principles on which both countries agree, and which, purely coincidentally, Xia insists, are contrary to U.S. positions. Those joint principles are opposition to national missile-defence programmes, support for territorial integrity, specifically China's claim to Taiwan and Russia's to Chechnya, and opposition to Kosovo-style humanitarian intervention in the affairs of sovereign states. Ezra Vogel, a China and Japan expert at Harvard University's Fairbank Centre for East Asian Studies, puts the treaty in the same category as Chinese participation in a proposed Asian Monetary Fund and 'Asean plus three' meetings bringing together Southeast Asia with China, Japan, and South Korea. Such initiatives are partly Beijing's insurance for use in any future crisis with Washington."
79. De eerste topontmoeting van groep vond plaats in april 1996 in Sjanghai, vandaar de naam.
(http://english.peopledaily.com.cn/200007/06/eng20000706_44803.html).
80. *People's Daily*, 7 juli 2000.
http://english.peopledaily.com.cn/200007/06/eng20000706_44869.htm.
81. Berekend op basis van IMF-gegevens, Direction of Trade Statistics, verschillende jaren.
82. *Beijing Review*, 1 maart 2001, "Development trend in Sino-US-Japanese Relations".
83. *Far Eastern Economic Review*, 19 april 2001.
84. *New York Times*, 16 april 2001.
85. M. Swaine, China-specialist van de Rand Corporation, één van de belangrijkste *think-tanks* over Amerikaanse strategie, legt uit dat de houding van de VS die hun neergang willen stoppen, China onvermijdelijk tot een meer 'assertieve' houding zal aanzetten. "Interpreting China's Grand Strategy: Past, Present, and Future", M. Swaine & A. Tellis, Rand Corporation, 2000.
86. D. Shambaugh, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "Facing Reality in China Policy". Amerikaanse analisten geven er zich rekenschap van dat de VS op eieren lopen, dat ondoordachte of overmoedige demarches (waartoe het Pentagon dikwijls aanzet) zich in hun nadeel kunnen keren en de VS nog meer verzwakken.
87. D. Shambaugh, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "Facing Reality in China Policy".

88. M.Swaine van de Rand Corporation in *Far Eastern Economic Review*, 4 april 2001.
89. P. Heer, *Foreign Affairs*, juli-augustus 2000, "A House United – Beijing's View of Washington".
90. S. Brzezinski, *The Grand Chessboard*, Basic Books 1997, p.54.
91. Kent E.Calder, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "The New Face of Northeast Asia".
92. S. Brzezinski, *The Grand Chessboard*, 1997, p.54.
93. John Harme, voorzitter van het invloedrijke Centrum voor Strategische en Internationale Studies, aan het House Armed Services Committee van het Amerikaanse Congres op 21 maart 2001.
(<http://www.csis.org/hill/ts010321hamre.htm>)
94. D. Shambaugh, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "Facing Reality in China Policy".
95. *2000 Report to Congress-Military Situation on the Korean Peninsula*, 12 september 2000. (<http://www.defenselink.mil/pubs/>)
96. *A Blueprint for New Beginnings*,
(<http://whitehouse.gov/news/usbudget/blueprint/budtoc.html>)
97. S. Brzezinski, *The Grand Chessboard*, 1997, p.46.
98. S. Brzezinski, *The Grand Chessboard*, 1997, p.44.
99. S. Brzezinski, *The Grand Chessboard*, 1997, p.202.
100. Kent E.Calder, *Foreign Affairs*, januari-februari 2001, "The New Face of Northeast Asia".
101. Uit hoofdstuk 6 "Revitalize National Defense" van de VS-begroting voorgesteld in maart 2001.
(<http://whitehouse.gov/news/usbudget/blueprint/bud06.html>).

Over het neokolonialisme

Communistische Partij van India (marxist-leninist) – People's War

De bijdrage van de Communistische Partij van India (marxist-leninist) – People's War analyseert de geschiedenis van het kolonialisme op wereldvlak sinds de 19^e eeuw eng gedurende de 20^e eeuw. Heel bijzonder gaat men in op de periode na de Tweede Wereldoorlog.

De CPI beschouwt het neokolonialisme als een indirecte methode van controle en onderdrukking, schadelijker en erger dan het openlijke kolonialisme. Dit neokolonialisme verschilt in de grond niet van het kolonialisme, maar het weerspiegelt niettemin de strategische verzwakking van het imperialisme als gevolg van de nationale bevrijdingsbewegingen van de jaren 50 en 60 en de opbouw van het socialistische kamp na 1945. Het imperialisme heeft na de ineenstorting van het socialisme in Oost-Europa en de Sovjet-Unie opnieuw aan agressiviteit gewonnen. Dat is eigen aan de periode 1990-2000.

In deze context gaat de CPI dieper in op de specifieke toestand van India in het huidige kader van de imperialistische globalisering en zij formuleert op basis daarvan de taken van de nationale en democratische revolutie voor de Indische communisten.

1. Neokolonialisme en kolonialisme

Wat is neokolonialisme? Hoe verschilt het van de oude vorm van kolonialisme?

Kolonialisme en neokolonialisme zijn twee types, twee methoden, twee beleidsvormen die het imperialisme gebruikt om de verdrukte landen en naties te knechten, te overheersen en uit te buiten. Terwijl kolonialisme de meest voorkomende vorm was vóór de Tweede

Wereldoorlog, werd neokolonialisme belangrijk erna. Wat inhoud betreft, is er geen fundamenteel verschil tussen beide vormen.

Het belangrijkste verschil tussen neokolonialisme en het oude type van kolonialisme ligt in de overschakeling van open of directe vormen naar verborgen of indirecte vormen van slavernij, overheersing en uitbuiting van de ontwikkelingslanden. De Chinese Communistische Partij verklaarde het fenomeen neokolonialisme als volgt in *De polemiek over de algemene lijn van de internationale communistische beweging* tijdens het Grote Debat in 1963: "Na de Tweede Wereldoorlog hebben de imperialisten het kolonialisme zeker niet opgegeven, maar er slechts een nieuwe vorm ervan toegepast, het neokolonialisme. Een belangrijk kenmerk van zulk neokolonialisme is dat de imperialisten gedwongen werden om hun oude stijl van directe koloniale heerschappij te veranderen in sommige gebieden en een nieuwe stijl van koloniale heerschappij en uitbuiting aan te nemen door te vertrouwen op de door hen geselecteerde en getrainde tussenpersonen. De imperialisten, aangevoerd door de Verenigde Staten, knechten of controleren de kolonies en de landen die reeds hun onafhankelijkheid hebben uitgeroepen door militaire blokken te organiseren, militaire basissen op te zetten, 'federaties' of 'gemeenschappen' op te richten en marionettenregimes te installeren. Door economische 'hulp' of andere vormen behouden zij deze landen als afzetmarkten voor hun producten, grondstofbronnen en afzetgebieden voor hun kapitaaluitvoer, plunderen er de rijkdommen en zuigen het bloed uit de mensen van deze landen. Wat meer is, zij gebruiken de Verenigde Naties als een belangrijk instrument om in de binnenlandse zaken van zulke landen in te grijpen en om hen te onderwerpen aan militaire, economische en culturele agressie. Wanneer ze niet in staat zijn om hun heerschappij over zulke landen op een 'vreedzame' manier verder te zetten, organiseren ze militaire staatsgrepen, oefenen subversie uit, of zoeken zelfs hun toevlucht tot directe gewapende interventie en aanvallen."

"De Verenigde Staten zijn zeer energiek en geslepen in het aanpakken van het neokolonialisme. Met dit wapen proberen de VS-imperialisten de kolonies en de invloedsgebieden van andere imperialisten in te pikken en de wereldheerschappij te veroveren."

"Dit neokolonialisme is een verderfelijker en onheilspellendere vorm van kolonialisme."

Neokolonialisme is niet uitsluitend een fenomeen van na de Tweede Wereldoorlog, maar het werd dan wel het overheersende fenomeen.

Lenin zelf wees op deze verholen vorm van kolonialisme wanneer hij de nadruk legde op: "de constante noodzaak om onder de breedste werkende massa's van alle landen, en vooral van de onderontwikkelde landen, de systematisch door de imperialistische krachten toegepaste misleiding te onthullen en te verklaren die, *onder het mom van politiek onafhankelijke staten, staten oprichten die volledig afhankelijk zijn van hen, economisch, financieel en militair.*"¹

Hij wees er ook op dat "*financierskapitaal zo'n grote, zo'n beslissende zou men kunnen zeggen, kracht is in alle economische en internationale relaties, dat het in staat is om zelfs de meest politiek onafhankelijke staten te onderwerpen en dit ook doet.*"²

Hij legde ook uit hoe het financierskapitaal een aantal overgangsvormen van afhankelijkheid van staten ontwikkelt: "Daar we spreken over koloniaal beleid in tijden van kapitalistisch imperialisme, moet genoteerd worden dat het financierskapitaal en zijn buitenlands beleid, dat bestaat uit de strijd van de grote machten over de economische en politieke verdeling van de wereld, *tot een aantal overgangsvormen van staatsafhankelijkheid leiden.* Er zijn niet alleen de twee belangrijkste groepen van landen, de landen die kolonies bezitten en de kolonies zelf, maar ook de *diverse vormen van afhankelijke landen die, politiek gezien, formeel onafhankelijk zijn, maar in feite verstrikt zijn in het net van financiële en diplomatieke afhankelijkheid, dat typisch is voor deze tijd.* We hebben al verwezen naar één vorm van afhankelijkheid – de semi-kolonie. Een voorbeeld van een andere vorm is Argentinië."³

Geheel Latijns-Amerika en delen van het Midden-Oosten waren zelfs vóór de Tweede Wereldoorlog onderworpen aan de neokoloniale uitbuiting en overheersing door de verschillende imperialistische krachten. Egypte werd onafhankelijk verklaard in 1922, Irak in 1927, en Iran is zelfs nooit echt een kolonie geweest, maar toch maakten deze drie landen deel uit van de Britse 'invloedssfeer'. Hoewel deze landen de constitutionele status van onafhankelijke staten hadden, stonden zij onder de economische, militaire en politieke dominantie van Groot-Brittannië. Ook China onder Tsjang Kai-sjek was slechts in naam onafhankelijk tot het in 1949 bevrijd werd; het was een semi-kolonie van verschillende imperialistische machten – Groot-Brittannië, de VS, Frankrijk, Duitsland, Italië en Japan hadden elk hun investeringen in China. Al deze machten hadden 'internationale overeenkomsten' in elke belangrijke haven met hun eigen wetten, politiemacht en gewapende krachten; ze hadden overal hun eigen fabrieken, banken en cinema's en kanonneerboden. Er werden zowel koloniale

als neokoloniale vormen gebruikt door de verschillende imperialistische krachten om semi-koloniaal China te plunderen.

Hoe dan ook, het was in Latijns-Amerika dat de neokoloniale vorm het meest voorkwam vóór de Tweede Wereldoorlog. Sinds het einde van de Spaanse koloniale heerschappij over geheel Latijns-Amerika (uitgezonderd Brazilië, dat onder Portugese heerschappij stond), die zowat drie eeuwen duurde, van de jaren 1520 tot de jaren 1820, waren de landen van Latijns-Amerika formeel onafhankelijk, maar in realiteit stonden ze onder de heerschappij van het VS-imperialisme. Het beleid van de VS tegenover Latijns-Amerika begint met de Monroe-doctrine, geformuleerd in 1823, die stelt dat "de Amerikaanse continenten (...) van nu af aan niet beschouwd dienen te worden als onderwerp voor toekomstige kolonisatie door Europese machten... We zijn het aan onze openhartigheid verschuldigd (...) om te verklaren dat we elke poging van hun kant om hun systeem uit te breiden tot om het even welk stuk van onze hemisfeer zullen moeten beschouwen als zijnde gevaarlijk voor onze vrede en veiligheid."

Het waren natuurlijk de VS die in de jaren 1840 Texas en Californië van Mexico afnamen, bijna de helft van het land. De VS wakkerden een Panamese 'separatistische revolutie' aan, ontfutselde Panama aan Colombia en veranderde het in een marionettenregime. Alleen de Britse imperialisten – die bondgenoten waren van de VS – werd het toegestaan de Falklands van Argentinië en Belize van Honduras af te nemen. In het algemeen zijn de Latijns-Amerikaanse landen dus formeel onafhankelijke landen geweest gedurende meer dan anderhalve eeuw, maar zij waren onderworpen aan de economische, militaire en ideologische heerschappij van het imperialisme, voornamelijk het VS-imperialisme. Telkens strategische belangen in Latijns-Amerika in gevaar kwamen, greep het VS-imperialisme onmiddellijk in, zoals bij het VS Navy-bombardement en de inname van Veracruz in Mexico in 1914 en de inval van het VS-leger in Mexico in 1916 om de rebellenleider Pancho Villa gevangen te nemen, maar ze mislukten in hun opzet. De politiek van het neokolonialisme kwam tegemoet aan de belangen van het VS-imperialisme, dat immers te laat kwam in de strijd om de kolonies. Door het installeren van eigen marionettenregeringen in zo goed als alle twintig Latijns-Amerikaanse landen en door de Monroe-doctrine konden de VS-imperialisten de andere imperialistische grootmachten ervan weerhouden de Latijns-Amerikaanse landen in te nemen. Dezelfde strategie kon worden gezien in de periode na de Tweede Wereldoorlog, toen de VS-imperialisten plannen smeedden om de hele wereld naar zich toe te trekken via de Brettonwoods-instel-

lingen zoals de Wereldbank, het IMF en het GATT (General Agreement on Trade and Taxes).

Door het toepassen van het neokolonialisme hielden de VS niet alleen hun rivalen uit Latijns-Amerika, maar creëerden ze ook de illusie dat de landen onafhankelijk waren. Want van buitenaf gezien waren het de Mexicanen die Mexico leidden, Venezolanen die Venezuela leidden, Bolivianen die Bolivia leidden, Cubanen die Cuba leidden, enzovoort. Porfirio Díaz, de gehate Mexicaanse dictator, was een Mexicaan; Juan Vicente Gómez, de slachter van Venezuela, was een Venezolaan; Batista, de Cubaanse despoot, was een Cubaan. Of om recentere voorbeelden te nemen: Pinochet, de dictator van Chili was een Chileen, en Fujimori was een Peruviaan. Constitutioneel waren al deze landen onafhankelijk, maar de echte macht lag in Wall Street en in Washington.

Een levendige beschrijving van hoe zo'n VS-heerschappij tot stand kwam in deze gebieden werd in 1935 gegeven door majoor-generaal Smedley: "Ik was drieëndertig jaar en vier maanden in actieve dienst als lid van de knapste militaire kracht van ons land, het marinecorps. Ik diende in alle rangen, van tweede luitenant tot majoor-generaal. Tijdens deze periode bracht ik de meeste tijd door als een eerste klas Superman voor de grote zakenwereld, voor Wall Street en voor de bankiers. Kortweg, ik was een afperser in dienst van het kapitalisme..."

"Zo hielp ik Mexico en vooral Tampico veilig maken voor de Amerikaanse oliebelangen in 1914. Ik werkte mee om van Haïti en Cuba geschikte plaatsen maken voor de National City Bank om er inkomsten te verzamelen. (...) Ik hielp Nicaragua uit te zuiveren voor de internationale bankiersfirma van de Brown Brothers in 1909-1912. Ik bracht licht in de duisternis van de Dominicaanse Republiek voor de Amerikaanse suikerbelangen in 1916. Ik hielp Honduras 'geschikt' te maken voor de Amerikaanse fruitbedrijven in 1903..."⁴

1.1. Het neokolonialisme na de Tweede Wereldoorlog

De verholde methodes van kolonialisme zijn geen volledig nieuwe vormen van koloniale overheersing. Het nieuwe aan het fenomeen van neokolonialisme in de periode na de Tweede Wereldoorlog is dat het de regel geworden was en niet langer de uitzondering. Het is de desintegratie van het systeem van directe koloniale heerschappij door de anti-imperialistische opstoot van de onderdrukte naties in de kolonies en de opkomst van een sterk socialistisch kamp dat het

imperialisme ertoe noopte de nieuwe strategie van het nekolonialisme aan te nemen. Hoewel de opkomst van het nekolonialisme geen nieuw stadium is, betekent het toch de verzwakking van het imperialisme in zijn nieuwe fase na de Tweede Wereldoorlog. De impact van de nationale bevrijdingsbewegingen in Azië, Afrika en Latijns-Amerika was zo groot in de wereldgeschiedenis, dat de imperialistische machten, zoals de VS, Groot-Brittannië, Frankrijk, België, Nederland en Portugal verplicht waren de staatsmacht over te geven aan hun vroegere kolonies. De ernstige klappen die door de wereldbevolking uitgedeeld werden hebben het imperialisme genoopt de mantel van de nieuwe verborgen vorm van kolonialisme aan te trekken; voor het imperialisme was zo'n beleid geen kwestie van keuze maar bittere noodzaak.

Om het in één zin samen te vatten: nekolonialisme is de typische vorm van koloniaal beleid aangenomen door het imperialisme in het stadium van zijn strategische terugtrekking en verval.

De zwakte van het imperialisme kon gemeten worden aan het feit dat terwijl in 1919 meer dan 1.200 miljoen mensen op een totale wereldbevolking van 1.800 miljoen (bijna 70%) in kolonies leefden, de directe koloniale overheersing in 1966 zo goed als verdwenen was in Azië, Afrika en de Caraïben. Het is de combinatie van de volgende drie belangrijkste politieke krachten op de internationale scène die het systeem van directe koloniale overheersing bezegelde:

1. de opkomst van een krachtig socialistisch kamp dat zijn grote steun uitgebreid had tot de nationale bevrijdingsstrijd;
2. de onvermoeibare anti-imperialistische nationale bevrijdingsbewegingen zelf;
3. de bewegingen van de werkende klassen en de bewegingen voor het herstel van democratie en de rede in de imperialistische landen.

De Tweede Wereldoorlog had bijgedragen tot de versterking van de bovenvermelde politieke krachten, en tegelijkertijd het imperialisme in zijn geheel verzwakt, en hierdoor was het verplicht zich terug te trekken.

Na eeuwen van directe koloniale heerschappij slaagden de meeste onderworpen landen erin de directe imperialistische heerschappij af te schudden binnen de eerste twee decennia na de Tweede Wereldoorlog. Bijna geheel Azië kwam onder de directe imperialistische heerschappij uit in de eerste tien jaar na de oorlog; in Afrika kwam het einde van de directe koloniale heerschappij in de daaropvolgende tien jaar. In 1955 hadden pas vijf staten in gans Afrika zich onafhankelijk

verklaard, hoe formeel die onafhankelijkheid ook was. Het ging om Egypte, Liberia, Ethiopië, Libië en Zuid-Afrika, waar het blanke racistische minderheidsregime aan de macht was. Tegen het midden van 1968 waren 40 landen onder de directe koloniale heerschappij uitgekomen. Het jaar 1960 werd het Afrika-jaar genoemd omdat dan 17 landen 'onafhankelijk' werden verklaard. Met deze enorme groei van nationaal bewustzijn diende rekening gehouden te worden door de verschillende imperialistische machten in het uitlijnen van hun toekomstige strategieën om hun plundering en uitbuiting van deze gebieden verder te zetten. De erkenning van deze nieuwe realiteit en de noodzaak om een nieuwe aanpak uit te werken werd het duidelijkst uitgesproken door generaal Charles De Gaulle, het Franse staatshoofd, in zijn toespraak tot de Franse legerofficiers in december 1960. Hij zette zijn legerofficiers aan om rekening te houden met wat er in de wereld gebeurde, om te begrijpen dat de oude methoden van onderdrukking en overheersing door wapengeweld en de directe uitoefening van de staatsmacht onmogelijk werden, en dat er een nieuwe manier gevonden diende te worden om "het werk van Frankrijk in Algerije verder te zetten".

Om hun werk in de vroegere kolonies verder te zetten hebben de imperialisten hun methoden van uitbuiting en overheersing verfijnd en uitgebreid. Nieuwe agenten en instrumenten als de VN, de Wereldbank, IMF, GATT, USAID, enz. werden in werking gesteld, nieuwe personeel werd aangenomen en nieuwe wapens werden gebruikt – dit alles samen vormde het systeem van nekolonialisme.

1.2. Vruchteloze pogingen om de directe heerschappij te bestendigen

Natuurlijk gaven de verschillende imperialistische krachten hun oude methode van directe heerschappij niet zomaar op. In 1945, aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, gebruikten de Westerse imperialisten alle middelen die ze hadden om de Aziatische gebieden te heroveren die ze tijdens de oorlog aan de Japanse fascistten kwijtgeraakt waren. Het socialistische kamp was nog niet volledig geconsolideerd (China was nog in vrijheidstrijd) en de nationale bevrijdingsbewegingen waren nog niet volgroeid. Door gebruik te maken van deze situatie, probeerden de Westerse imperialisten vlug hun koloniale heerschappij te herstellen in grote delen van Azië door de bevrijdingsbewegingen met buitengewone wreedheid uit te roeien.

Tijdens de oorlog werden alle westerse imperialistische machten verdreven uit het Aziatisch Stille Oceaan-gebied door de Japanse imperialisten – de Britten uit Birma en Maleisië, de Fransen uit Indochina, de Nederlanders uit Indonesië en zelfs de Amerikanen uit de Filipijnen. Deze machten konden noch het volk verdedigen tegen het fascisme noch hen de wapens geven om zichzelf te verdedigen. Het volk kwam natuurlijk in opstand tegen het Japanse fascisme en bij de nederlaag van Japan in 1945 waren er overal volksoptstanden.

De Democratische Republiek Vietnam werd in 1945 opgericht in geheel Vietnam, noord én zuid. In Indonesië nam het volk de staatsmacht over van Japan en stichtte haar eigen republiek in augustus 1945. In diezelfde maand nam de Anti-Japanse Unie van het Maleise volk de staatsmacht over in gans Maleisië na de heldhaftige weerstand van het Maleise Anti-Japanse Volksleger tijdens de wereldoorlog. In Zuid-Korea werd in september 1945 een Volksrepubliek uitgeroepen tijdens het nationale congres in Seoel. In de Filipijnen verdreef in september 1944 het 10.000 man sterke en over 40.000 reserves beschikkende Filipijnse Anti-Japanse Volksleger, de Japanners, en had tegen het einde van de oorlog de controle over het gehele land.

In China kwam de strijd voor de complete bevrijding van het feodalisme en het imperialisme onder leiding van de Chinese Communistische Partij van Mao na de val van Japan tot het stadium van strategisch offensief. In India brachten de zeemuitij van 1946, de Tebhaga- en Telangana-opstanden en de nieuwe naoorlogse opstand van de verschillende bevolkingsgroepen de grondvesten van het Britse imperialisme aan het wankelen.

In Vietnam vielen Britse, Franse en Japanse troepen samen de nieuwe regering aan, ontbonden de volksmilitie en de politie, riepen de staat van beleg uit, namen alle vitale staatsorganen over en herstelden de Franse heerschappij in het land. De gebeurtenissen van 1945 in Vietnam werden door een auteur als volgt samengevat: "Bij de gratie van de Britten, en met de hulp van de Japanners, hadden de Fransen een houvast herwonnen in Indochina." Maar de Fransen werden verslagen bij Dien Bien Phu in 1954 en werden gedwongen hun troepen uit Vietnam terug te trekken. Later nam het VS-imperialisme deze taak weer op, maar zij kregen in 1973 een vernederende nederlaag te verwerken door het Vietnamese volk.

Bij een gelijkaardig manoeuvre in Indonesië namen de Nederlanders, met behulp van de Britse gewapende machten en de 80.000 man sterke Japanse troepen die door de Britten vrijgelaten en bewapend

waren, alle sleutelsteden weer in, met inbegrip van Jakarta, en probeerden hun heerschappij over hun ex-kolonie te herstellen. Maar de onophoudelijke gewapende strijd met het Indonesische volk gedurende de volgende drieënehalf jaar dreven de Nederlandse imperialisten uit het land en Indonesië werd een republiek in 1948. De pogingen om de imperialistische overheersing in Indonesië te herstellen bleven ook later nog voortduren; in oktober 1965 werden honderdduizenden communisten en andere patriotten en democraten door een militaire coup afgeslacht.

In Maleisië kwamen de Britse troepen aan binnen de maand na de machtsgreep van de Maleisische anti-Japanse Unie, weigerden de nieuwe autoriteit te erkennen en lanceerden een grootscheepse, brutale aanval op de vakbonden en andere democratische organisaties. Duizenden werden gedood of gearresteerd. De gewapende strijd tegen de Britten werd voortgezet maar werd brutaal neergeslagen door een Brits leger van 130.000 man. Pas in 1957, nadat de revolutionaire krachten in Maleisië forse klappen hadden gekregen en de Britten in staat waren de macht over te dragen aan de inlandse feodale en compradore-klassen⁵, verkreeg Maleisië constitutionele onafhankelijkheid.

In Birma werden de Britten in 1948 verplicht de onafhankelijkheid toe te staan, maar slechts na het vermoorden van Aunug San en de meeste anti-imperialistische leiders.

De Amerikaanse troepen die een maand na de Japanse overgave van september 1945 in Zuid-Korea aankwamen onderdrukten de democratisch verkozen regering van de Volksrepubliek van Korea, vermoordden de liberale leider Lyuh Woonhgung, en installeerden een rechts Amerikaans marionettenregime onder leiding van dictator Syngman Rhee, tegen de wil van het Koreaanse volk in.

Vooraleer ze de onafhankelijkheid verklaarden van de Filippijnen in juli 1946 op basis van de Filippijnse Onafhankelijkheidswet van het VS-congres van 1934, namen de VS-imperialisten alle voorzorgen om de revolutionaire krachten te verpletteren en om hun economische en politieke controle te behouden. De Filippijnen werden gedwongen in te stemmen met vrijhandel met de VS en om de VS 22 basissen toe te staan met een gratis huur van 99 jaar. De Nationale Boeren Unie, de Hukbalahap en de Communistische Partij werden gebannen en de Amerikaanse stroman, president Manuel Rojas, geruggensteund door 90.000 man sterke Amerikaanse troepen, lanceerde een bloedige oorlog om de boerenbevolking en de verschillende revolutionaire krachten te onderdrukken.

Ook in India, hadden de Britten, met een revolutie in het verschiet, geen andere keuze dan het overdragen van de macht aan de grote landheren-compradoreburgerij om hun economische belangen in het land veilig te stellen.

Tussen 1945 en 1948 pompten de VS-imperialisten 5 miljard in China om het decadente Tsjang Kai-sjek-regime te vrijwaren. Maar ze konden de overwinning van de Chinese revolutie niet voorkomen.

In Afrika werden de volksstrijden gedurende een gans decennium na de Tweede Wereldoorlog bloedig onderdrukt. Duizenden werden afgeslacht in Madagaskar in 1947 door Franse troepen. In Ghana, Nigeria, Kameroen, Kenia, Kongo, Algerije, Tunesië en Marokko moesten duizenden de wapens opnemen om de brutale repressie van de verschillende imperialistische krachten te bevechten.

Gedurende een heel decennium vochten de verschillende imperialistische machten dus wanhopig en meedogenloos om het oude patroon van directe koloniale heerschappij te herinstalleren in Azië en in Afrika, maar zij werden door de groeiende kracht van de nationale bevrijdingsbewegingen en het socialistische kamp gedwongen het te vervangen door het neokoloniale patroon. Het neokoloniale systeem werd pas uitgebouwd na het vernietigen van de anti-imperialistische en revolutionaire krachten, zoals we reeds gezien hebben. Contrarevolutie is dus een essentieel onderdeel van neokolonialisme. Het doel van de imperialisten was ten allen prijze de opkomst van onafhankelijke regeringen, bestaande uit de meest consistente anti-imperialistische krachten, te verhinderen.

Voordat ze formele onafhankelijkheid toestonden, verzekerden de imperialisten zich er dus van dat de meest conservatieve en rechtse krachten aan de macht kwamen in deze landen.

In Guyana werd de vraag om onafhankelijkheid toe te staan meer dan tien jaar lang in beraad gehouden om zich ervan te verzekeren dat hun eigen compradoren aan de macht kwamen. Vanaf 1953, toen de People's Progressive Party (PPP) onder leiding van dr. Cheddi Jagan de verkiezingen won en een regering vormde onder het toen bestaande systeem van beperkt binnenlands zelfbestuur, spanden de Britse en de VS-imperialisten ontelbare strikken om de PPP eronder te krijgen alvorens Guyana onafhankelijkheid toe te staan. De PPP won de verkiezingen driemaal tussen 1953 en 1964, maar de macht werd overgedragen aan een coalitie van compradore-partijen in 1964 voor 'onafhankelijkheid' werd toegestaan. De belangrijkste motieven achter de imperialistische manoeuvres om te weigeren Guyana onafhankelijk-

heid toe te staan werden door een journalist van *The Guardian* omschreven als: "...de haat voor Jagan, de angst voor om het even welk soort socialisme en het economisch veiligstellen van de hemisfeer voor Standard Oil, International Telephone en de United Fruit Company en anderen..."

In Basutoland (het huidige Lesotho), kregen de Basutoland Congress Party en de Moremaflou Freedom Party de meerderheid der stemmen tijdens de verkiezingen van 1963, net voor de 'onafhankelijkheid'. Maar de Britse regering droeg de macht over aan Chef Leabua en zijn 'National Party' die openlijk gesteund werd door Zuid-Afrika en West-Duitsland.

Ook in Latijns-Amerika werd dezelfde contrarevolutionaire strategie gevoerd na 1945. De Braziliaanse Communistische Partij, die 800.000 stemmen haalde in de verkiezingen van 1946, werd gebannen in 1947. In Venezuela werd de liberale regering van Gallegos omvergeworpen door een coup in 1948, de Communistische Partij werd geweerd in 1947 en een bloedige onderdrukkingscampagne werd gestart. Militaire staatsgrepen tegen liberale regeringen, de moord op leiders van de werkende klassen, massale arrestaties, aanvallen op communistische partijen en de algemene opheffing van democratische rechten waren de essentiële elementen van de VS-strategie in Latijns-Amerika. Daarom stond in de Tweede Verklaring van Havana: "*Latijns-Amerika kent vandaag een wreder, sterker en meedogenlozer imperialisme dan onder het Spaanse koloniale rijk.*"

In het tijdperk van het imperialisme kunnen nationale democratische revoluties in een kolonie of semi-kolonie alleen tot uitvoering gebracht worden door het proletariaat. Daarom was het slechts in China, Noord-Korea, Noord-Vietnam en Cuba dat het imperialisme samen met het feodalisme volledig omvergeworpen kon worden, dankzij het proletarische leiderschap van de nationale democratische revolutie. Zoals aangetoond door de geschiedenis en onderstreept door Mao, is de nationale burgerij van een kolonie of een semi-kolonie "economisch en politiek uiterst zwak" en "geneigd tot verzoening met de vijanden van de revolutie".

Mao haalde het Turkse voorbeeld aan. De nationale burgerij had in 1922 een onafhankelijke republiek gesticht, maar ze kwam snel in een ondergeschikte positie tegenover het imperialisme. Mao: "Hoewel de dictatuur van de kleinburgerij der kemalisten⁶ opkwam in Turkije na de eerste imperialistische wereldoorlog en na de Oktoberrevolutie, dankzij specifieke voorwaarden (het succes van de burgerij bij het

afweren van Griekse agressie en de zwakheid van het proletariaat), kan er geen tweede Turkije zijn, en nog minder een 'Turkije' met een bevolking van 450 miljoen, na de Tweede Wereldoorlog en de verdienste van socialistische constructie in de Sovjet-Unie. Door de specifieke omstandigheden van China (de zwakte van de burgerij, met haar geneigdheid tot verzoening en de sterkte van het proletariaat met zijn revolutionaire doortastendheid), zijn de dingen niet zo gemakkelijk als in Turkije. Riepen niet sommige leden van de Chinese burgerij om kemalisme na het falen van de Eerste Grote Revolutie in 1927? Maar waar is China's Kemal? En waar zijn de dictatuur van de burgerij en de kapitalistische maatschappij in China? Daarenboven diende zelfs kemalistisch Turkije zich in de armen van het Engels-Frans imperialisme te storten, en werd hierdoor meer en meer een semi-kolonie en deel van de reactionaire imperialistische wereld. In de huidige internationale situatie sluiten de 'helden' van de kolonies en semi-kolonies zich ofwel bij het imperialistische kamp aan en worden deel van de contrarevolutionaire wereldmachten, ofwel sluiten zij zich aan bij het anti-imperialistische front en maken deel uit van de krachten van wereldrevolutie. Zij moeten het één of het ander doen, want er is geen derde weg."⁷

In elke kolonie die de 'onafhankelijkheid' bereikte, kwamen ofwel de conservatiefste, compradore grootgrondbezitterskrachten aan de macht in alliantie met het imperialisme, zoals in India, ofwel, daar waar de nationale burgerij aan de macht kon komen door krachtige opstanden van het volk zoals in Algerije, Kongo, Zambia, enz. gaf die zichzelf over aan imperialisme, hierdoor die laatste kans gevend de uitbuiting en overheersing verder te zetten door indirecte methoden. In Zanzibar bijvoorbeeld werd de macht in 1963 overgedragen aan pro-Britse krachten, maar binnen 33 dagen na de overdracht van de macht werd het pro-Brits regime omvergeworpen door een gewapende opstand, gesteund door het volk. Maar door de afwezigheid van een proletarisch leiderschap viel het land opnieuw in de val van de neokolonialisten. Het oude type kolonie werd dus overal omgevormd tot ofwel semi-kolonies of wel tot neokolonies.

De Chinese Communistische Partij verklaarde hoe het neokolonialisme via de achterdeur weer binnenkwam, en verzette zich tegen het revisionistische sovjetstandpunt, dat stelde dat het kolonialisme verdwenen was of aan het verdwijnen is in de huidige wereld en dus niet langer een bedreiging vormde: "...de leiders van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie (CPSU) verspreiden vaak de idee dat het

kolonialisme verdwenen is of aan het verdwijnen is in de huidige wereld. Zij benadrukken dat 'vijftig miljoen mensen op aarde nog steeds kreunen onder koloniale heerschappij', dat de restanten van het kolonialisme enkel te vinden zijn op plaatsen zoals (Portugees) Angola en Mozambique in Afrika, en dat de afschaffing van de koloniale heerschappij reeds het 'eindstadium' is ingetreden."

"Wat zijn de feiten?"

"Beschouw om te beginnen de situatie in Azië en Afrika. Een hele groep landen daar hebben hun onafhankelijkheid verklaard. Maar veel van deze landen hebben de imperialistische en koloniale controle en het slavendom niet volledig afgeschud en blijven het voorwerp van imperialistische plundering en agressie en conflictgebieden tussen de oude en nieuwe kolonialisten. *In sommige landen zijn de oude kolonialisten veranderd in neokolonialisten en hebben ze hun koloniale heerschappij behouden door hun getrainde stromannen. In andere landen is de wolf door de voordeur naar buiten gegaan, maar is de tijger langs de achterdeur binnengekomen.* Het oude kolonialisme werd vervangen door het nieuwe, sterkere en gevaarlijkere kolonialisme van de Verenigde Staten. De volkeren van Azië en Afrika worden ernstig bedreigd door de tentakels van het neokolonialisme, vertegenwoordigd door het VS-imperialisme."⁸

De verklaring van de 81 partijen van 1960 stelde ook dat "de imperialisten, met de VS op kop, hopeloze inspanningen doen om koloniale uitbuiting van de volkeren van de vroegere kolonies te bestendigen door nieuwe methoden en onder nieuwe vormen" en dat zij "proberen hun grip op de hefbomen van de economische controle en politieke invloed te behouden in Aziatische, Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen".

Waar de macht van het financierskapitaal een derdewereldland niet op de knieën krijgt, proberen de imperialisten het met alle andere middelen zoals economische blokkade, moordplannen en coups, daarbij inbegrepen directe militaire interventie om het weerspannige regime te onderwerpen, zoals in Vietnam, Korea, Nicaragua, El Salvador en recent in Irak, Libië en Haïti.

Neokolonialisme is dus niet alleen een kwestie van het behouden en uitbreiden van de economische controle van het imperialisme, maar omvat alle facetten van het leven. De Derde Conferentie van de Pan-Afrikaanse Volkeren die in 1961 bijeenkwam in Caïro benadrukte dat "het neokolonialisme, het overleven van het koloniale systeem spijs de formele erkenning van politieke onafhankelijkheid in ontwikke-

lingslanden die het slachtoffer worden van een indirecte en subtiële vorm van overheersing door politieke, economische, sociale, militaire of technische wegen, de grootste bedreiging vormt voor Afrikaanse landen die pas hun onafhankelijkheid hebben bekomen of dit statuut naderen."

Een gelijkaardige resolutie over 'kolonialisme en neokolonialisme' werd aangenomen op de Eerste Solidariteitsconferentie van de Afro-Aziatische en Latijns-Amerikaanse volkeren in januari 1966 in Havana. Ze benadrukte het all-round karakter van het neokolonialisme: "Om zijn dominantie te garanderen poogt het imperialisme de nationale, culturele en spirituele waarden van elk land te vernietigen, en vormt een overheersingsapparaat dat bestaat uit nationale gewapende krijgsmachten onderworpen aan hun politiek, de vestiging van militaire basissen, de creatie van repressieorganen, met technische adviseurs van imperialistische landen, het ondertekenen van geheime militaire pacten, de vorming van regionale en internationale oorlogstokende allianties. Het moedigt staatsgrepen en politieke moorden aan en voert ze uit om marionettenregeringen te verzekeren; tezelfdertijd grijpt het op het economische vlak naar verraderlijke formules, zoals het zogenaamde Vooruitgangspact, Voedsel voor Vrede en andere gelijkaardige vormen, terwijl het gebruik maakt van internationale instellingen zoals het Internationaal Muntfonds en de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling om zijn economische dominantie te versterken."⁹

Er was natuurlijk een groeiende haat tegen de neokoloniale methoden die het imperialisme na de Tweede Wereldoorlog aannam. De groeiende economische en militaire macht van het socialistisch blok in de jaren 1950 moedigde ook sommige heersende klassen van de Derde Wereld aan om soms een anti-imperialistisch standpunt in te nemen. Er was een groeiend besef in de imperialistische landen dat sommige derdewereldlanden, waar de tegenstand van het volk groot was, de weg van het socialisme zouden kiezen of bij het anti-imperialistisch blok zouden aansluiten. De tegenstelling tussen het door het VS-imperialisme geleide imperialistische kamp aan de ene kant en het socialistische kamp aan de andere kant tijdens de jaren '50, en de tegenstelling tussen het imperialistische kamp en het sociaal-imperialistische kamp tijdens de jaren '60 en '70, gaf sommige heersende klassen van de Derde Wereld de kans om te manoeuvreren en enkele toegevingen te bekomen van de imperialisten. Tijdens de VN-Conferentie over Handel en Ontwikkeling (UNCTAD) in Genève in 1965,

stemden 85 van de 121 aanwezige landen voor het voorstel dat stelde dat "bijkomende maatregelen genomen dienden te worden om prijsdalingen van grondstoffen te corrigeren om de producenten van grondstoffen te behoeden voor inkomstenverliezen". Slechts dertien landen stemden tegen, waaronder de VS en Groot-Brittannië.

De Bandung-conferentie van de Afro-Aziatische leiders in 1955, de bevestiging door leiders als Nasser van Egypte en, bovenal, de bevrijding van Cuba in 1959 na het omverwerpen van Batista, de stroman van de Verenigde Staten, en de dreiging van echte revoluties in sommige derdewereldlanden dwongen de imperialisten ertoe hun strategie te verfijnen. Zij zagen in dat de gewapende bestrijding van het verzet vergezeld diende te worden van een zekere mate van economische stabiliteit of zelfs welvaart. De essentie van de nieuwe, vooruitstrevende beheersingsstrategie werd in 1964 als volgt samengevat door Robert McNamara, de staatssecretaris van Kennedy: "Het voedselhulpprogramma is het beste wapen dat we hebben om te verzekeren dat onze eigen geüniformeerden niet moeten vechten" en dat de "armen een groter deel van de nationale rijkdom kunnen bekomen zonder politieke en sociale beroering of zonder de lokale elites ernstig te ontriefen." Het is overduidelijk dat dit op lange termijn een onmogelijke strategie is. Dit betekent immers de kool en de geit sparen; het status-quo behouden en tegelijkertijd een groter deel van de nationale rijkdom voorzien voor de armen. Omdat geprobeerd werd deze strategie ten uitvoer te brengen door reusachtige injecties van vreemd kapitaal in de derdewereldlanden, mislukte dit met het uitbreken van de schulden crisis in de jaren '70. De Wereldbank had zich echter gedurende de eerste 25 jaar van haar bestaan gebaseerd op het 'neo-keynesiaanse' model, dat de nadruk legde op staatsplanning en -uitgaven om banen te scheppen, tesamen met de aanmoediging van privé-ondernemingen. Deze nieuwe liberale beheersingsstrategie weerhield de VS-imperialisten er natuurlijk niet van om een oorlog te starten in Vietnam, maar belangrijk is dat de VS ook immense fondsen pompte in Zuid-Vietnam om de kapitalistische groei aan te moedigen om het volk zo van het socialisme weg te lokken.

De zogenaamde Alliantie voor Vooruitgang (Alianza), in feite een alliantie voor neokolonialistische plundering, is waard vermeld te worden: het was een groots plan dat ontwikkeling met beperkte sociale hervormingen beloofde voor Latijns-Amerika.

Alianza is een tienjarig coöperatief ontwikkelingsprogramma voor Latijns-Amerika gestart door John F. Kennedy in 1961 met een uitgave

van 100 miljard dollar; 80 miljard kwam van Latijns-Amerika zelf, 20 miljard werd door de VS gefinancierd. De grootte van het plan kon gemeten worden aan het feit dat zelfs het Marshall Plan, dat de weg vrijmaakte voor de heropbouw van Europa na de Tweede Wereldoorlog, slechts 17 miljard dollar kostte. De VS pompte gedurende tien jaar via USAID, de Inter-Amerikaanse Ontwikkelingsbank, de Wereldbank en het IMF 2 miljard dollar per jaar in Latijns-Amerika om het 'gevaar' van het communisme af te weren. Deze strategie veranderde heel Latijns-Amerika in de achtertuin van het VS-imperialisme. Hoewel er van buitenaf gezien schijnbaar een snelle economische groei was, was alles gesteund op buitenlandse schulden en deze ontwikkeling creëerde slechts een klasse van nieuwe rijken uit de middenklassen, terwijl de grote meerderheid van de bevolking een precair leven leidde van armoede en ellende.

De Alianza, het Vredescorps, de zogenaamde Hulpprogramma's die ondernomen werden door de neokoloniale instellingen als het IMF, de Wereldbank en andere imperialistische agenten hebben de bank-schroef van de multinationals, de multinationale banken en de imperialistische landen over de economieën van de Derde Wereld, en dan vooral Latijns-Amerika, alleen maar verder aangehaald in de late jaren '70. In Brazilië stonden de multinationals in voor de helft van de totale verkoop aan gemanufactureerde producten¹⁰ in de late jaren '70 en in Mexico namen ze bijna 30% van de afzet voor hun rekening.

De multinational is tevoorschijn gekomen als het belangrijkste instrument van neokoloniale uitbuiting van de derde wereld. In 1984 hadden de 200 grootste multinationals een turn-over van meer dan 3 triljoen dollar – wat overeenkomt met bijna 30% van het BBP van de wereld.

Terwijl de multinationals elk aspect van het leven begonnen te overheersen, kenden de schendingen van de mensenrechten in de Derde Wereld, vooral in Latijns-Amerika, geen grenzen. In Latijns-Amerika hebben de VS-corporaties met behulp van de CIA en het Amerikaanse staatsapparaat 60 militaire staatsgrepen opgezet gedurende de eerste vijftien jaar na de Tweede Wereldoorlog. De situatie verslechterde nog gedurende de jaren '70 en '80. Bolivia onder generaal Hugo Banzer tussen 1971 en 1978, Chili onder Pinochet, die na de moord op Salvador Allende in september 1973 de macht overnam, Nicaragua onder Somoza, Guatemala onder de slachter generaal Lucas Garcia, Haïti onder 'Papa' en 'Baby' Duvalier tot 1986, en El Salvador, Colombia,

Honduras, Peru, Brazilië en de landen van Latijns-Amerika en de Caraïben hebben duizenden mensen – vakbondsleiders, boerenactivisten, linkse intellectuelen, studenten en mensenrechtenactivisten, enz. – zien verdwijnen. In Guatemala werden ten minste 25.000 burgers gedood door de regeringstroepen tijdens de terreur onder generaal Lucas Garcia tussen 1978-1982. Een enorme militarisering werd in elk Latijns-Amerikaans land opgezet om elke vorm van dissidentie en oppositie tegen de plunderingen van de multinationals en de pro-imperialistische (voornamelijk pro-VS) politiek van de heersende klassen de kop in te drukken. Het is belangrijk uit de speech van Salvador Allende tot de VN te citeren, waarin hij de wereld waarschuwde voor de dreigingen van de multinationals: “Wij staan voor een directe confrontatie tussen de grote transnationale bedrijven en de staten. De multinationals komen tussen in de fundamentele politieke, economische en militaire beslissingen van de staten. De multinationals zijn globale organisaties die niet afhangen van één of andere staat en wiens activiteiten niet gecontroleerd worden door een parlement of een andere instelling die het collectieve belang vertegenwoordigt. Om kort te gaan: de politieke structuur van de wereld wordt ondermijnd.”

Hij voorvoelde tevens het gevaar van deze multinationals voor de soevereiniteit van zijn land: “Wij lijden niet alleen onder de financiële blokkade, maar zijn ook het slachtoffer van duidelijke agressie. Twee bedrijven die deel uitmaken van de centrale kern van de grote transnationale bedrijven die hun tanden in mijn land gezet hebben, de International Telegraph and Telephone Company en de Kennecott Copper Corporation, probeerden ons politiek leven te leiden.”

“ITT, een immense multinational waarvan het kapitaal groter is dan het budget van verschillende Latijns-Amerikaanse landen samen en groter dan dat van sommige geïndustrialiseerde landen, startte duistere acties om mij ervan af te houden president te worden, van zodra de volksbeweging overwon in de verkiezingen van september 1970.”

In september 1973, drie maanden na zijn speech tot de VN, werd Allende vermoord door de CIA om Chili veilig te stellen voor ITT. Zijn pogingen om het imperialisme te bevechten door te steunen op hetzelfde oude staatsapparaat dat tot dan toe getraind en gevoed werd door het VS-imperialisme kon dan ook niets anders dan zo'n ramp voortbrengen. De situatie in de Filippijnen, Zuid-Korea, Singapore, Taiwan, Indonesië en in de meeste Afrikaanse en Midden-Oosterse landen was niet erg verschillend.

Om slechts een paar voorbeelden van imperialistische tactieken van ondermijning en openlijke inmenging in deze landen op te sommen: in Indonesië werden tot één miljoen communisten en andere patriotten afgeslacht in de jaren '60; in Kongo werd Patrice Lumumba, de leider van de Kongolese nationale bevrijdingsbeweging, vermoord; in Ghana werd Kwame Nkruma omvergeworpen; in Irak werd de volks-overwinning van 1958 ondermijnd door een coup die duizenden doden maakte (de recentere aanvallen tegen Irak door de door de Verenigde Staten geleide coalitie leidde tot de afslachting van honderdduizenden Irakezen); de meest barbaarse wreedheden werden gepleegd door de VS-imperialisten in Indochina tijdens hun decennialange oorlog; de VS bombardeerden het presidentieel paleis in Libië in 1986 in een poging om Moeammar Khadaffi uit de weg te ruimen; de VS viel Grenada, de kleine eiland-staat, binnen; Noriega van Panama en communistische en anti-imperialistische krachten in zo goed als elk land werden vervolgd.

Wat economische uitbuiting betreft, overtreft de schaal van plunderingen van de derdewereldlanden door de imperialisten in de neokoloniale fase sterk die gedurende de koloniale periode. De imperialisten gebruiken ontelbare methoden om de Derde Wereld te ontdoen van hun land, werkkraft, rijkdommen en bronnen. De belangrijkste drie zijn: 1. directe buitenlandse investeringen; 2. ongelijke goederenruil en 3. hoge interesten op leningen.

De totale netto directe kapitaalinput van de VS bijvoorbeeld was 13,7 miljard dollar tussen 1950 en 1961, terwijl de totale inkomsten van deze investeringen 23,2 miljard dollar bedroegen voor diezelfde periode, wat een opbrengst van 9,5 miljard betekent. Alleen al in Latijns-Amerika bedroegen de directe buitenlandse investeringen tussen 1950 en 1960 6,2 miljard dollar, terwijl de naar het buitenland getransfereerde opbrengsten 11 miljard dollar bedroegen, wat voor Latijns-Amerika een netto verlies van 5 miljard betekende.

In zijn toespraak tot de VN in december 1972, een paar maanden voor hij vermoord werd, sprak de Chileense president Salvador Allende van de ongebreidelde plunderingen van zijn land door de VS-bedrijven zoals de Anaconda Company en de Kennecott Copper Corporation via één grondstof, koper: "Deze firma's die het Chileense koper gedurende vele jaren uitbaatten maakten meer dan 4.000 miljoen dollar winst gedurende alleen al de laatste 42 jaar, terwijl hun oorspronkelijke investering minder dan 30 miljoen dollar bedroeg. Een simpel en pijnlijk voorbeeld, een acuut verschil: in mijn land zijn

er 600.000 kinderen die nooit op een menselijke manier van het leven kunnen genieten omdat zij niet genoeg eiwitten kregen tijdens de eerste acht maanden van hun leven. Mijn land, Chili, zou helemaal anders zijn met deze 4.000 miljoen dollar. Slechts een klein deel van dit bedrag zou voldoende zijn voor eiwitten voor alle kinderen van mijn land."

Met de toenemende crisis van de wereldeconomie verhoogden de imperialistische landen massaal hun directe investeringen in de Derde Wereld vanaf de jaren '70. Doordat de derdewereldlanden goedkope arbeidskracht leverden (het gemiddelde maandinkomen van een VS-arbeider was 1.220 dollar in 1972, terwijl een Taiwanese arbeider gemiddeld 45 dollar kreeg, een Zuid-Koreaanse 68 dollar, een Singaporese 60 dollar en een arbeider in Hongkong 82 dollar) verplaatsten de grote multinationals hun operaties meer en meer naar de lageloonlanden om de dalende winstmarges het hoofd te bieden die voortkwamen uit een enorme stijging in de organische samenstelling van het kapitaal.

Van 1965 tot 1980 verviervoudigde de buitenlandse private investeringen van 50 miljard dollar tot 214 miljard. De globale directe buitenlandse investeringen bereikten 500 miljard dollar in 1980. Gedurende de jaren '80 en '90 moesten meer en meer derdewereldlanden hun markten, ook hun dienstensector openstellen, voor het imperialistisch kapitaal, technologie en goederen. Er werden specifieke maatregelen zoals swaps¹¹ en privatiseringsprogramma's opgezet en de buitenlandse investeringen in de Derde Wereld bereikte onthutsende proporties. In de periode 1986-90 groeiden deze tegen een jaarlijks gemiddelde van 21%. De totale voorraad verdriedubbelde van 500 miljard in 1980 tot 1.700 miljard dollar in 1990. Hoewel het meeste daarvan tussen de imperialistische landen zelf was, was er toch een grotere stroom naar de Derde Wereld nadat de Wereldbank haar eerste structurele aanpassingsprogramma begon in 1980.

In 1991 stegen de buitenlandse investeringen in de derdewereld tot 36 miljard dollar en in 1992 tot 40 miljard dollar. Het aandeel van de Derde Wereld in de directe buitenlandse investeringen was tegen 1991 gestegen tot 25%. Het is interessant dit te vergelijken met de cijfers van kapitaallexport tijdens de koloniale periode. In ongeveer 30 jaar van snelle kapitaalsuitvoer naar de landen van Azië, Afrika en Latijns-Amerika van de oude imperialistische landen Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland tussen 1880 en 1913, was het totaal aan buitenlandse investeringen in deze landen slechts 19 miljard dollar in prijzen van 1970.

Met zo'n massale invoer van buitenlands kapitaal in de Derde Wereld, worden de lokale industrieën, banken en andere diensten steeds geconfronteerd met sluitingen; zij zijn niet in staat te concurreren met de krachtige multinationals en de transnationale banken.

Daardoor worden de volkeren van de Derde Wereld uitgebuit door de multinationals als arbeiders (die hun goedkope werkkraft verkopen aan de buitenlandse monopolies), als landbouwers (wiens landbouwproducten aan extreem lage prijzen worden opgekocht) en als consumenten (die goederen aankopen tegen zeer hoge prijzen).

Een andere methode om de rijkdommen van de derdewereldlanden te doen wegvloeien is door te lenen tegen zeer hoge interesten. De buitenlandse schuld van de Aziatische, Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen bedroeg 9,7 miljard dollar in 1956. Hierop betaalden ze een bedrag gelijk aan 3% van hun opbrengsten op uitvoer en diensten van dat jaar. Bij het begin van de schulden crisis in 1982 steeg de schuldenlast van de Derde Wereld tot 785 miljard dollar en tegen 1993 bereikte het de verbluffende hoogte van 1.500 miljard dollar, dubbel zoveel dus dan tien jaar tevoren en 150 keer meer dan in 1956. De netto overdracht van financiële rijkdommen van de Derde Wereld naar de commerciële banken bedroeg 178 miljard dollar tussen 1984 en 1990. De totale buitenlandse schuld van de 47 Afrikaanse landen bedraagt nu 110% van hun totale BNP. De schuldterugbetalingen van alle derdewereldlanden steeg meer dan vijfvoudig in 12 jaar – van 7 miljard in 1980 tot meer dan 36 miljard dollar in 1992. Sinds het uitbreken van de schulden crisis in 1982 is er een omgekeerde stroom van rijkdommen uit de derdewereldlanden naar de imperialistische landen geweest van gemiddeld 30 miljard dollar per jaar. Elk jaar betalen zij hun imperialistische schuldenaren dus 30 miljard dollar meer dan wat zij ontvangen via nieuwe leningen. Deze massale uitstroom van rijkdommen uit de Derde Wereld heeft geleid tot ongehoorde armoede, dakloosheid en werkloosheid in de Derde Wereld. In Afrika leven nu 200 miljoen mensen op een totale bevolking van 690 miljoen onder de armoedegrens. In Latijns-Amerika, met een bevolking van ongeveer 450 miljoen, leefden in begin van de jaren '90 bijna 180 miljoen mensen in armoede. De relatie tussen buitenlandse schuld en armoede werd levendig beschreven door de aartsbisschop van Sao Paulo. Hetzelfde is toepasbaar voor elk ander derdewereldland vandaag. "De enorme inspanningen van de voorbije twee jaar resulteerden in een uitvoeroverschot van een miljard dollar per maand. Maar dit geld diende

enkel om de intresten op de schulden te betalen. Het is onmogelijk om op deze manier verder te gaan; we hebben reeds alles dat de mensen te eten hadden genomen, hoewel tweederden onder hen honger lijdten. Toen we leenden waren de interesten vier percent; nu zijn ze acht percent en op een gegeven moment waren ze zelfs 21 percent. Erger nog, deze leningen werden aangegaan door de militairen, voornamelijk voor militaire doeleinden – 40 miljard dollar werden verzwolgen door zes kerncentrales, waarvan er vandaag geen enkele in werking is. Het volk wordt nu verondersteld deze schulden af te betalen met lage lonen en honger. Maar we hebben de schuld al terugbetaald, reeds één- of tweemaal, rekening houdend met de betaalde interesten. We moeten ermee ophouden het bloed en de ellende van ons volk te geven om de Eerste Wereldoorlog te betalen.”¹²

In de gehele Derde Wereld is het totale aantal mensen dat in volstrekte armoede leeft bijna 700 miljoen. Het grootste gedeelte van Afrika is een chronisch hongersnoodgebied geworden en honderdduizenden mensen vallen elk jaar als vliegen. Zelfs nu de grote meerderheid van de mensen in de Derde Wereld sterven van honger en ziekte, blijft de honger van de neokoloniale heersers onverzadigbaar. De bedrijfsactiva in de landen met schulden worden door de grote monopolies verkregen door schema's zoals de schuldenwaps.

Ongelijke handel is nog een andere methode om de Derde Wereld te beroven. De meeste derdewereldlanden hangen af van de uitvoer van primaire grondstoffen en de invoer van industriële goederen en technologieën uit het Westen. Terwijl de prijzen van de primaire grondstoffen ieder jaar dalen op de internationale markt, voornamelijk te wijten aan de kuiperijen van de agro-industrie en andere monopolies, gaan de prijzen van industriële producten de hoogte in. Van 1955 tot 1959 daalden de uitvoerprijzen bijvoorbeeld met 15%, wat tropisch Afrika een totaal verlies van 600 miljoen dollar opleverde, tweemaal het jaarlijks bedrag aan buitenlandse hulp.

Een simpele vergelijking tussen de in- en uitvoerprijzen geeft een duidelijk beeld van de diefstal die de neokoloniale roofdieren uit ongelijke handel halen.

Om één ton staal te kopen	In 1951	In 1961	Stijging
diende Ghana volgend gewicht aan cacao uit te voeren	90 kg	255 kg	283%
diende Brazilië volgend gewicht aan koffie uit te voeren	70 kg	169 kg	241%
diende Maleisië volgend gewicht aan rubber uit te voeren	58 kg	196 kg	332%

In 1952, onder de directe koloniale overheersing, kreeg Ghana 467 Britse pond per ton geëxporteerde cacao. Tegen de 'onafhankelijkheid' in 1957 daalde dit tot 200 Britse pond per ton. Tegen 1968 was de prijs ingezakt tot 85 pond per ton. Deze diepe val van de marktprijs van cacao, het belangrijkste product van Ghana – hun hele economie hangt er vanaf – leidde tot ontevredenheid onder de massa's en resulteerde in een coup tegen president Kwame Nkruma. Ook vandaag nog is Afrika volledig afhankelijk van de uitvoer van zijn traditionele rijkdommen als diamant, koper, voedsel, drank, enz. 90 tot 95% van de Zambiaanse buitenlandse handel bestaat uit één enkel metaal: koper. Tegen 1985 viel de prijs van koper tot een derde van de prijs in 1966 terwijl de prijzen van voeding, brandstof en de essentiële industriële goederen verveelvoudigde. Binnen de vijftwintig jaar na de 'onafhankelijkheid' is Zambia een land geworden met grote schulden, dat zelfs voor voedsel afhangt van de imperialisten.

Argentinië, een grote voedselexporteur, was het slachtoffer van een verlies van tenminste 2 miljard dollar in 1986 door de scherpe daling van zijn uitvoer. De zwaar gesubsidieerde graanuitvoer van de VS en de Europese Economisch Gemeenschap¹³ is de reden voor de val van de graanprijs op de wereldmarkt.

De imperialistische landen en hun multilaterale instellingen zoals de Wereldbank hebben de derdewereldlanden gepusht om van voedingsgewassen over te schakelen op marktgewassen. Dit leidde tot het complete bankroet van de economie van verscheidene derdewereldlanden door de scherpe val van de marktprijzen voor deze gewassen. In 1986 daalde de prijs van thee – een belangrijk exportproduct van Kenia – met 100% tegenover het vorige jaar. In Tanzania waren de inkomsten uit de uitvoer van gewassen zoals katoen 40% lager in 1985 dan in 1980. De situatie verslechterde nog in 1986. Zoals de Tanzaniaanse president Julius Nyerere het stelde: "De boeren in onze belangrijkste katoenkwekende gebieden hebben hun katoenooft meer dan verdubbeld tegenover de oogst van vorig jaar. Wij hebben een schrijnend tekort aan buitenlands geld waarmee we essentiële producten kunnen aankopen, en katoen is één van onze belangrijkste exportproducten; wij waren dus zeer opgetogen over deze grote opbrengststijging. Maar de prijs van katoen op de wereldmarkt zakte van 68 cent per pond tot 34 cent per pond op één enkele dag in juli dit jaar. Het resultaat voor onze economie – en het inkomen van de boeren – gelijk op het resultaat van een natuurramp: de helft van onze gewassen, en dus de helft van ons inkomen, is verloren. Onze boeren en ons land

hebben de inspanning geleverd, maar het land verdient er geen enkele extra cent aan in buitenlandse valuta. Dat is diefstal!"¹⁴

Door zijn afhankelijkheid van de wereldmarkt voor haar overleven werd ook Tanzania een met schulden beladen land en wordt het nu gedwongen om 60% van alle uitvoerinkomsten te gebruiken om zijn schulden af te betalen.

Na de 'onafhankelijkheid' van Frankrijk in 1956 werd Marokko door de Wereldbank aangeraden exportgewassen te produceren zoals citrusvruchten en verse groenten. Hiervoor werd er geïnvesteerd in dammen en er werden leningen toegestaan. Resultaat: Marokko, eens een Noord-Afrikaanse graanschuur en een belangrijke leverancier voor Frankrijk, importeert nu meer dan drie miljoen ton tarwe per jaar, terwijl de sinaasappelen en de tomaten op het veld rotten door het gebrek aan vraag op de wereldmarkt. Daarenboven heeft Marokko vandaag een buitenlandse schuld van 16 miljard dollar en moet het 47% van zijn jaarlijks budget spenderen aan het afbetalen van de schuld. Op advies van het IMF voerde Thailand de uitvoer van rubber op met 31% gedurende de eerste helft van 1985 vergeleken met dezelfde periode van 1984, maar de inkomsten daalden met 8% door de daling van de rubberprijs. Bedrijven die grondstoffen uit de Derde Wereld verwerken hadden het voordeel dat de prijzen van landbouwgrondstoffen met 10% en de metaalprijzen met 15% daalden tussen 1984 en 1985. Dat betekent dat er in één jaar tijd een uitstroom is van 65 miljard dollar uit de Derde Wereld dankzij de prijsdalingen van basisgrondstoffen. Zo ziet de massale plundering van de imperialisten eruit in de neokoloniale tijd.

In de meeste derdewereldlanden worden ook de informatiebronnen beïnvloed of gecontroleerd door de imperialisten. Via hun wereldomvattende netwerk pogen de Westerse media, radio, tv, opvoeding enz., de meningen en de ideeën van het volk te vormen ten voordele van het Westerse kapitalistische model en tegen socialisme, zelfvoorziening en democratie.

Het neokolonialisme zet de oude koloniale politiek van politieke onderwerping en economische uitbuiting van de volkeren van de Derde Wereld verder. Het blijft superwinsten uit de Derde Wereld halen langs vele wegen. Gedurende de jaren '50 en '60 (en zelfs tot in het midden van de jaren '70) was er een massale volksofstand tegen de koloniale en neokoloniale plunderingen en de overheersing van de Derde Wereld, zelfs met enkele opvallende successen die te danken waren

aan de georganiseerde sterkte van de bevrijdingsoorlogen, de sterkte en de steun van de socialistische landen (ondanks de degeneratie van een deel van het socialistisch kamp na de opkomst van Chroesjtsjov) en de solidariteit van de werkende klassen en het volk van de imperialistische landen. Maar het imperialisme heeft vanaf het midden van de jaren '70 een gigantisch offensief ingezet. De diepe crisis waarin het imperialisme zichzelf heeft doen belanden vanaf de vroege jaren '70 en de groeiende samenzweringen en conflicten tussen de verschillende imperialistische machten voor een groter aandeel van de wereldmarkt leidde tot de intensifiëring van het offensief tegen de Derde Wereld.

Een van de specifieke kenmerken van neokolonialisme is dat het, naast het geven van nieuwe kansen voor uitbuiting voor elke imperialistische kracht afzonderlijk, ook hun 'gezamenlijke exploitatie' van de Derde Wereld mogelijk maakt, dat betekent collectief kolonialisme door gezamenlijke instellingen als de Wereldbank, het IMF, de GATT, enz. Deze pogingen tot collectief kolonialisme staven niet de stelling van Kautsky van het ultra-imperialisme, maar tonen de zwakte van het imperialisme als een geheel aan. Zonder twijfel zullen de groeiende algehele crisis en de dalende winstmarges mettertijd leiden tot wrede conflicten en gewelddadige confrontaties tussen de verschillende imperialistische machten en hun multinationals.

Te beginnen met Latijns-Amerika verspreidde het neokolonialistisch offensief zich over de rest van de Derde Wereld tijdens de jaren '80 en '90. In het nieuwe offensief, gelanceerd met uiterste wreedheid en gewetenloosheid, werd de winst, hoe klein ook, die de derdewereldbevolking vroeger had gehad, ondermijnd. Daarom *moeten we niet de illusie koesteren dat het neokolonialisme slechts imperialisme op de terugweg is (hoewel het zich in zijn eindfase bevindt). Het heeft in feite voor het imperialisme een nieuwe basis gelegd om de plundering van de Derde Wereld verder te zetten.*

2. De impact van het neokolonialisme op de feodale en semi-feodale verhoudingen in de landbouw en op de ontwikkeling van het kapitalisme in de onderontwikkelde landen

Wat is de impact van het neokolonialisme op de feodale en semi-feodale verhoudingen in de landbouw en op de ontwikkeling van het kapitalisme in de onderontwikkelde landen?

Sinds de Tweede Wereldoorlog heeft men verscheidene theorieën geopperd over de rol van het neokolonialisme in de derdewereldlanden. Sommigen stellen dat het imperialisme, door de neokoloniale politiek, een grondige kwalitatieve verandering teweeg heeft gebracht in de prekapitalistische productieverhoudingen door een snelle groei van de productiekrachten in de Derde Wereld om een markt voor zijn goederen te creëren en een afzetmarkt voor het geaccumuleerde kapitaaloverschot en om de goedkope werkkraft, het land en de grondstoffen van de derdewereldlanden uit te buiten. Anderen weigeren welke verandering dan ook te zien in de oude prekapitalistische productieverhoudingen. De waarheid ligt evenwel in het midden. Voordat we de veranderingen veroorzaakt door de neokoloniale vormen van uitbuiting na de koloniale heerschappij in de nasleep van de Tweede Wereldoorlog kunnen begrijpen, moeten we eerst kijken naar de veranderingen gedurende de koloniale periode.

2.1. De impact van de directe koloniale overheersing op de prekapitalistische structuren en klassen

Het oude systeem van directe koloniale overheersing was in essentie een samengaan van extern imperialisme en de lokale prekapitalistische krachten – de feodale landeigenaren, prinses, sjeiks, stamhoofden enz. –, hoewel in sommige ontwikkelde landen zoals India ook delen van de lokale kapitalistische klassen meewerkten en samenspannen met het imperialisme. Dit kwam doordat de productieverhoudingen in de kolonies en semi-kolonies voornamelijk prekapitalistisch waren en de nationale burgerij dus ofwel niet bestond (zoals in het grootste deel van Afrika) ofwel zeer zwak was.

Onder het kolonialisme was er een zekere ontwikkeling, maar het ging om een compleet wangedrocht met een totaal onevenwichtige economie en verarming van de grote meerderheid van de bevolking. Het imperialisme transformeerde de kolonies tot grondstofproducerende gebieden – mineralen en landbouwgewassen voor de export. De hele economie van een land was vaak gebaseerd op de productie en uitvoer van één of twee producten – die van Ghana op cacao, Gambia op aardnoten, Zanzibar op kruidnagel, Tanzania op sisal en koffie, Malakka (nu Maleisië) en Indonesië op rubber en tin, Ceylon op thee en rubber, Jamaica op suiker en bananen, enz. Alle mijnen en plantages waren in handen van de grote monopolies die de plaatselijke werkkraften tegen extreem lage lonen tewerkstelden of goed-

kope werkkrachten importeerden (zoals Chinese arbeiders naar delen van Zuidoost-Azië). De buitenlandse handelsmonopolies kochten ook de producten van de plaatselijke boeren op aan zeer lage prijzen. Handelsverhoudingen werden ontwikkeld door land in een koopwaar te veranderen, door belastingen te innen in cash, door de lonen cash uit te betalen in de Europese plantages en mijnen, door grondstoffen als katoen, jute, aardnoten, suiker enz. van de lokale boeren op te kopen voor de monopolies, en door de imperialistische goederen aan de bevolking van de kolonies te verkopen. *De belangen van het oude systeem van kolonialisme bestonden er dus in industrialisatie in de kolonies te verhinderen en deze landen te bewaren als hinterland voor de aanvoer van goedkope grondstoffen – landbouw- en mijnproducten – voor de industrieën van de imperialistische landen.*

Het Zesde Congres van de Derde Internationale, in zijn *Stellingen over de revolutionaire beweging in kolonies en semi-kolonies*, verklaarde deze verwrongen kapitalistische ontwikkeling als volgt: "In zoverre koloniale exploitatie een zekere aanmoediging van de ontwikkeling van de productie in de kolonies vooronderstelt, is deze ontwikkeling dankzij het imperialistische monopolie enkel gericht op en in gang gezet in een mate die overeenkomt met de belangen van de metropool (de imperialistische landen) en in het bijzonder met de belangen van het behoud van haar koloniale monopolie. Dit kan tot gevolg hebben dat een deel van de boeren bv. overgaat van graanproductie naar de productie van katoen, suiker of rubber (marktgewassen), maar dan op zo'n manier dat het niet alleen op geen enkele wijze overeenkomt met de belangen van de onafhankelijke economische ontwikkeling van de kolonie, maar integendeel de afhankelijkheid van de imperialistische metropool nog vergroot. Om de grondstoffenvoorziening voor het wereldimperialisme uit te breiden werden nieuwe landbouwgewassen gecreëerd in de plaats van de gewassen die door het koloniale beleid werden vernietigd. Nieuwe irrigatiesystemen worden met hetzelfde doel aangelegd in de plaats van de oude die vernietigd werden, en worden in de handen van de imperialisten een wapen om de uitbuiting van de boeren te vergroten. Om de interne markt te vergroten worden pogingen ondernomen om de kapitalistische productiewijze toe te passen in landbouwverhoudingen die deels door het koloniale beleid zelf gecreëerd werden. Plantages van allerlei aard dienen de belangen van het imperialistische financierskapitaal. De exploitatie van de minerale rijkdommen van de kolonies wordt uitgevoerd in overeenstemming met de noden van de industrie van de imperialisti-

sche landen, vooral met hun nood om een einde te stellen aan hun afhankelijkheid van grondstoffen van andere landen tot waar het monopolie van dit imperialisme niet reikt."

"Dit zijn de belangrijkste terreinen van de koloniale productie. In elk geval zijn de door de imperialisten in de kolonies gecreëerde kapitalistische ondernemingen (met uitzondering van een aantal ondernemingen die voor militaire noden werden gesticht) *voornamelijk of uitsluitend agrarisch*, en worden ze gekenmerkt door een lage organische samenstelling van kapitaal. *Echte industrialisatie van de kolonies, in het bijzonder de opbouw van een bloeiende technische industrie, die de onafhankelijke ontwikkeling van de productiekrachten van het land mogelijk zou maken, wordt door de imperialisten verhinderd. Dit is de essentie van de functie van koloniale knechting: de kolonie wordt verplicht de belangen van haar onafhankelijke ontwikkeling op te geven en om de rol te spelen van een economische (landbouwproducten)-annex van het buitenlands kapitalisme*, dat, ten koste van de arbeidersklasse van de kolonie, de economische en politieke macht van de imperialistische bourgeoisie versterkt om het monopolie van deze laatste te bestendigen in de kolonies en om haar expansie verder uit te bouwen in vergelijking met de rest van de wereld."

Om deze vervormde ontwikkeling van de economieën van de kolonies duidelijker te maken, nemen we het voorbeeld van Ghana.

"Ten tijde van de onafhankelijkheid van Ghana in 1957, stelde het land vast dat het bauxiet exporteerde en aluminium potten en pannen importeerde; palmolie exporteerde en zeep importeerde; hout exporteerde en meubelen en papier importeerde; huiden exporteerde en laarzen en schoenen importeerde. Terwijl Ghana de grootste cacao-producent ter wereld was, moest het elke reep chocolade en elk blikje cacao dat het nodig had, invoeren. Het land spendeerde elk jaar zelfs honderdduizenden pond om juten zakken in te voeren waarin de cacaobonen konden uitgevoerd worden. Even vreemd of nog vreemder is dat een Britse firma die limoenplantages in Ghana bezat de limoenen perste, het sap in bulk naar Groot-Brittannië verscheepte, waar het gebotteld werd; het afgewerkte product werd terug naar Ghana geëxporteerd waar het tegen een hoge prijs verkocht werd in de lokale winkels."¹⁵

Maar om deze plunderingen uit te voeren dienden de koloniale machten wegen en spoorwegen aan te leggen, havens te bouwen en een zekere infrastructuur te voorzien die leidde tot de groei van zekere

kapitalistische verhoudingen. De kapitaaluitvoer van de laatste tien jaar van de 19^e eeuw beïnvloedde en versnelde deze ontwikkeling. Lenin benadrukte dat: *"De kapitaaluitvoer beïnvloedt en versnelt de ontwikkeling van het kapitalisme in de landen waarnaar het wordt geëxporteerd."*

Maar zoals eerder vermeld was deze kapitalistische ontwikkeling vervormd en kwam ze slechts tegemoet aan de grondstofnoden van de imperialistische monopolies. De paar industrieën die opgebouwd werden, werden gecontroleerd door de imperialisten; de mijn- en olie-extraherende industrieën en de plantages waren volledig in handen van het imperialistisch kapitaal. Doordat deze scheve kapitalistische ontwikkeling in de kolonies niet bedoeld was voor de interne markt maar om de imperialistische moederlanden te dienen, kon deze slechts binnen bepaalde grenzen groeien. En om dezelfde reden bleven *de prekapitalistische verhoudingen overheersen in de kolonies, terwijl de kapitalistische verhoudingen artificieel geplaatst werden van buitenaf, anders dan de groei van het kapitalisme in de schoot van bestaande prekapitalistische sociale structuren in Europa en Amerika, waar de binnenlandse markt de stevige basis vormde van de volledige ontwikkeling van het kapitalisme.* Het opkomende kapitalisme in de Westerse landen had een intern dynamisme voor onbeperkte expansie en om feodale, semi-feodale en andere prekapitalistische structuren om te vormen en zelfs te vernietigen. Elke vernietiging van het oude was tezelfdertijd een creatie van nieuwe kapitalistische verhoudingen. De snelle ontwikkeling van de productiekrachten in de kapitalistische landen was gebaseerd op hun eigen binnenlandse markt, ondanks de enorme plunderingen van de kolonies en semi-kolonies en de barbaarse slavenhandel, wat de initiële impuls gaf doordat dit zorgde voor de oorspronkelijke kapitaalsaccumulatie.

Zelfs in Japan, waar tot de Tweede Wereldoorlog door de onvoltooide democratische revolutie semi-feodale verhoudingen bestonden in de landbouw, kon het kapitalisme zich snel ontwikkelen omdat het geheel gestoeld was op het binnenlands kapitaal, dat een onafhankelijke ontwikkeling kende. Ondanks de extreme achterlijkheid van het land tot het laatste kwart van de 19^e eeuw en een ernstig gebrek aan grondstoffen, was het voornaamste voordeel van Japan dat het nooit een kolonie of een semi-kolonie geweest is. Omdat de binnenlandse markt voor de Tweede Wereldoorlog zeer beperkt was door de semi-feodale verhoudingen die remmend werkten, maakte het Japans kapi-

taal zich meester van buitenlandse markten en grondstofbronnen, hierbij geholpen door een zeer gemilitariseerde staat.

In sterk contrast hiermee *werd de oude productiewijze slechts gedeeltelijk vernietigd in de oude kolonies en semi-kolonies, zonder dat er iets nieuw in de plaats kwam. Hierdoor ontwikkelden zich kapitalistische 'enclaves' naast de prekapitalistische structuren en verhoudingen.* De geruïneerde ambachtslieden konden niet opgenomen worden in de productie, omdat er zeer weinig nieuwe industrieën waren en zij dus moesten terugvallen op het land, waardoor ze de landbouwcrisis versterkten. Er was een echte economische terugval die leidde tot een verdere terugval van de binnenlandse markt van de kolonies en semi-kolonies. Door de zeer zwakke binnenlandse markten in de kolonies en semi-kolonies kwamen de initiële buitenlandse investeringen in deze landen bijna uitsluitend ten goede aan de imperialistische markt. Aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog was de verhouding van buitenlandse investeringen in industrieën voor de binnenlandse markten bijvoorbeeld slechts 15% van de totale buitenlandse investeringen in de kolonies, de semi-kolonies en de afhankelijke landen. Mijnindustrie, plantages, transportbedrijven, handelsconcerns, banken en verzekeringsmaatschappijen enz. waren allemaal gericht op de export. *De kapitalistische sector stond in het ontwikkelingsproces dus buiten de lokale economie. De prekapitalistische verhoudingen en structuren werden aangepast aan de noden van de koloniale leiders maar niet radicaal hervormd om een echte kapitalistische productiewijze te scheppen.* Ook politiek was er de noodzaak voor de koloniale heersers om sociale steunpunten te voorzien voor de minderheid van hun leidinggevend personeel.

De handels- en kredietburgerij, als ze bestond, verbond zich met het buitenlands kapitaal en zo werd ze een compradore-burgerij. De landheren en stamhoofden werden de sociale pijlers van de koloniale heersers.

Mao Zedong verklaarde dit fenomeen binnen de Chinese context. Mao citeert de *Stellingen over de revolutionaire beweging in de koloniale en semi-koloniale landen* van het Zesde Congres van de Communistische Internationale in 1928 en Stalins tekst over *De revolutie in China en de taken van Communistische Internationale*: "De imperialistische machten hebben de klasse van feodale landheren en de klasse van de compradoren tot de belangrijkste instrumenten van hun heerschappij in China gemaakt. Het imperialisme 'lieert zich eerst met de heersende lagen van de vorige maatschappelijke structuur, met de feodale heren en de handels- en kredietburgerij, tegen de

meerderheid van het volk. *Overal poogt het imperialisme al deze prekapitalistische uitbuitingsvormen te bewaren en te bestendigen (vooral in de dorpen), die dienen als bestaansreden voor zijn reactionaire bondgenoten.* 'Het imperialisme, met al zijn financiële en militaire macht, is in China de kracht die de feodale overlevenden steunt, inspireert, voedt en beschermt, samen met hun volledige bureaucratische en militaristische superstructuur'."16

Hij stipte verder aan: "Hoe dan ook, de opkomst en ontwikkeling van het kapitalisme is slechts één aspect van de verandering die heeft plaatsgehad in China sinds de imperialistische penetratie. Er is een ander samenvallend en hinderend aspect, namelijk de samenzwering van het imperialisme en de Chinese feodale krachten om de ontwikkeling van het Chinese kapitalisme tegen te houden."17

Maar tegelijk met de sociale klassen die karakteristiek zijn voor de prekapitalistische groepen zoals feodale landheren, onvrije of aangehechte boeren, ambachtslui en vaklieden uit de dorpen, priesters, chefs, sjeiks en radja's, ontstonden er ook nieuwe klassen van loonarbeiders en kapitalisten tijdens de koloniale periode. Ook professioneel, technisch en dienstpersoneel, dat bescheiden posten bekleedt in de koloniale administratie, het leger, de post, ziekenhuizen, scholen en universiteiten enz, verscheen als een nieuwe kracht. Mao verklaarde deze nieuwe veranderingen in China aan de vooravond van het opkomen van een kapitalistische sector in de Chinese economie in *Over de nieuwe democratie*: "De Chinese maatschappij is geleidelijk aan van karakter veranderd sinds de opkomst van een kapitalistische economie in China; het is niet langer een geheel feodale maar een semi-feodale maatschappij, hoewel de feodale economie nog steeds overheerst. Vergeleken met de feodale economie is deze kapitalistische economie nieuw. De politieke krachten van de burgerij, de kleinburgerij en het proletariaat zijn de nieuwe politieke krachten die zijn opgekomen en gegroeid tezamen met deze nieuwe kapitalistische economie. En de nieuwe cultuur weerspiegelt en versterkt deze nieuwe economische en politieke krachten in de ideologie. Zonder de kapitalistische economie, zonder de burgerij, de kleinburgerij en het proletariaat, en zonder de politieke kracht van deze klassen, zou de nieuwe ideologie of de nieuwe cultuur niet kunnen zijn ontstaan."18

Hoewel het kapitalisme zich ook tot op zekere hoogte in de landbouw ontwikkelde – de snelheid van de ontwikkeling werd zelf bepaald door de omvang van de uitvoer van marktgewassen die nodig waren voor de imperialistische landen – leefde het als een secundaire vorm naast

de feodale en semi-feodale verhoudingen. Dit werd uiteengezet in de *Stellingen* van de Communistische Internationale: "Het kapitalisme dat het koloniale dorp heeft ingepast in zijn systeem van belastingen en zijn handelsapparaat, en dat de prekapitalistische verhoudingen heeft omvergeworpen (bv. de vernietiging van de dorpsgemeenschap), bevrijdt hierbij niet de boeren van het juk van de feodale vormen van knechting en uitbuiting, maar geeft hieraan slechts een monetaire uitdrukking (feodale diensten en huur terwijl het betalen van belastingen in natura vervangen wordt door geld, enz.) dat het lijden van de boeren nog vergroot. Woekeraars komen de boer in zijn ellende 'ter hulp' en beroven hem en onder bepaalde voorwaarden (bv. in sommige delen van China en India) creëren zij een erfelijke schuldslavernij."

"Niettegenstaande de grote verscheidenheid in agrarische verhoudingen in verschillende kolonies en zelfs in verschillende delen van één en hetzelfde land, is de armoedige positie van de boerenmassa; bijna overal dezelfde."

"Grootgrondbezit is hier zo goed als niet gekoppeld aan grootschalige landbouw, maar is slechts een manier om huur van de boeren te verkrijgen. Er is vaak een hiërarchie te vinden van landheren en onderlandheren, parasitaire intermediaire verbindingen tussen de werkende teler en de grote landheer (landpachter) of de staat. (...) Grote massa's van de boerenklasse worden uit het productieproces gegooid; zij hebben geen kansen om werk te vinden in de steden en vinden zelden werk in het dorp, waar zij tot miserabele koelies verworden."

"De zielige pogingen om agrarische hervormingen door te voeren zonder het koloniale regime te schaden zijn bedoeld om de geleidelijke conversie van semi-feodaal landeigendom in kapitalistisch landbezittersschap te vergemakkelijken; en in sommige gevallen om een kleine laag van koelakken¹⁹ te vormen. In de praktijk leidt dit slechts tot een steeds toenemende verpaupering, die op zijn beurt de ontwikkeling van binnenlandse markten verlamt!"

Verwijzend naar de veranderingen die plaatsvonden in China door de komst van het buitenlandse kapitaal, schreef Mao Zedong: "De fundamenten van de autarkische natuurlijke economie van de feodale tijd werden vernietigd, maar de uitbuiting van de boeren door de klasse van de landheren, die de basis vormt van het systeem van feodale uitbuiting, blijft niet alleen intact maar domineert duidelijk het maatschappelijke en economische leven van China, gekoppeld als het is aan het kapitaal van compradoren en woekeraars."

*"Het nationale kapitalisme is tot op zekere hoogte ontwikkeld en heeft een aanzienlijk aandeel gehad in het politieke en culturele leven van China, maar het is niet het belangrijkste patroon geworden in de sociale economie van China; het is zwak en voornamelijk in verschillende graden verbonden met buitenlands imperialisme en binnenlands feodalisme."*²⁰

Tenslotte mag niet vergeten worden dat de gevolgen van de koloniale heerschappij niet gelijk waren in de kolonies. Deze effecten hangen af van de ontwikkelingsgraad van de lokale economieën ten tijde van de koloniale heerschappij en de sterkte van de sociale klassen in de kolonies. De ontwikkelingen in Latijns-Amerika dat gedurende meer dan drie eeuwen onder directe koloniale overheersing stond, maar waar de macht werd overgedragen op de bourgeoisie der grootgrondbezitters en compradoren tijdens het eerste kwart van de 19de eeuw – lang voor de komst van het moderne imperialisme – verschillen sterk van de ontwikkelingen in het Afrika bezuiden de Sahara, dat noch grootgrondbezitters noch enige compradore- of nationale burgerij had aan het einde van de koloniale heerschappij. Het agrarisch kapitalisme van het latifundium-type, gebaseerd op reusachtige plantages, ontwikkelde zich veel eerder in Latijns-Amerika, hoewel semi-feodale structuren en de beperkingen opgelegd door een uitvoereconomie nog steeds de volledige ontwikkeling hinderen. In India, Egypte, enz. bestond er een sterke burgerij ten tijde van de koloniale verovering en werd die dan ook snel getransformeerd tot een compradore-burgerij.

Het agrarisch kapitalisme kwam in Azië niet tot een betekenisvolle ontwikkeling onder de koloniale heerschappij, hoewel de feodale verhoudingen en structuren geleidelijk veranderden in semi-feodale. Moderne kapitalistische plantages van Unilever, United Fruit, Firestone, enz. bestonden naast de landbouw voor eigen gebruik. Zelfs in de kapitalistische sector van de landbouw werden feodale vormen van knechting en uitbuiting gebruikt om er grotere winsten uit te halen.

Afrika bevond zich nog steeds in een primitief ontwikkelingsstadium ten tijde van de koloniale verovering, en werd als laatste gekoloniiseerd tegen het einde van de 19^e eeuw.

In Noord-Afrika verhinderde de nederzetting van arme blanken de vorming van klassen zoals in Azië. Het volledig administratief personeel werd gerekruteerd uit de buitenlandse kolonisten, in tegenstelling tot wat gebeurde in andere kolonies in Azië en het Midden-Oosten. In deze laatste gebieden ontwikkelde het kapitalisme zich eerst in steden, en de stedelijke grote burgerij, die sterke banden had met de

klasse der grootgrondbezitters, was sterk ontwikkeld, terwijl de plattelandsburgerij of de koelakkenklasse zeer zwak was.

Afrika kende nauwelijks een stedelijke ontwikkeling of groei van een stedelijke burgerij. De plattelandsburgerij aan de andere kant is geleidelijk ontwikkeld tijdens de koloniale periode in Afrika door de verandering van primitieve landbouw naar plantage-economie voor export naar de imperialistische landen. Het is deze plattelandsburgerij die zichzelf langzaam begon te ontwikkelen tot een stadsburgerij.

Deze verschillende types van ontwikkeling gedurende de koloniale heerschappij hebben een directe invloed op de positie en status in de neokoloniale periode van het imperialisme na de Tweede Wereldoorlog.

2.2. Het verband tussen neokolonialisme, sociale klassen en productieverhoudingen in de Derde Wereld

De immense veranderingen die optraden na de Tweede Wereldoorlog, waaronder de opkomst van een sterk socialistisch kamp en de groeiende bevestiging van de nieuwe politieke en sociale krachten die verschenen waren in de kolonies als gevolg van de kapitalistische ontwikkeling, hoe klein en vervormd ook, *noopten het imperialisme er niet alleen toe over te schakelen op de methodes van de indirecte overheersing, op het neokolonialisme dus, maar ook om een nieuwe maatschappelijke basis te zoeken voor de bestendiging van zijn roofbouw en uitbuiting.* Het 'spook van het communisme' achtervolgde de imperialisten en hun slippendragers overal, en de oude prekapitalistische lagen – de feodale landheren, prinses, radja's, sjeiks en chefs die optraden als de belangrijkste tussenpersonen van het oude kolonialisme – werden grondig in diskrediet gebracht in verscheidene landen van Azië, Afrika en Latijns-Amerika; ze werden niet langer vertrouwd door het volk. De nationale bevrijdingsbewegingen in de meeste kolonies en semi-kolonies waren niet alleen gericht tegen het imperialisme maar ook tegen de prekapitalistische klassen die beschermd en bevoorrad werden door de imperialistische troepen. Terwijl de oude, traditionele heersers zich tevreden stelden met het handhaven van het economisch en sociaal systeem dat reeds tientallen jaren bestond, vertegenwoordigden de nieuwe maatschappelijke krachten die opgewekt werden door de nationale bewegingen, klassen die moderne staten, nieuwe industrieën, universiteiten en parlementaire instellingen wilden creëren.

De koloniale krachten realiseerden zich dat zij de nieuw gevormde staten alleen konden controleren via deze nieuwe sociale krachten die in sommige landen aan de macht waren gekomen – de ontluikende burgerij, de kleinburgerij, de intellectuelen, de bureaucratische en technische elites, de militaire leiders, enz. Waar mogelijk onderhield het imperialisme de contacten met de prekapitalistische krachten – met feodale landheren en stamhoofden. In landen als Nigeria, Ghana, Niger, Maleisië, de Filippijnen, Indonesië, Soedan en India werden de nieuwe regeringen gevormd als een coalitie tussen de prekapitalistische krachten en de burgerij, samen met het imperialisme. In landen zoals India, waar een klasse van compradore-burgerij tamelijk ontwikkeld was, werd de macht direct overgedragen aan een alliantie van de feodale krachten en de grote compradore-burgerij. In de meeste landen van Afrika, waar de primitieve economie en de kolonie van blanken de opkomst van een kapitalistenklasse verhinderde, begonnen de koloniale machten vrijwillig een nieuwe middenklasse te vormen die het imperialisme diende. Dit werd openlijk gesteld op verschillende forums van de imperialistische agenten.

De Afrikaanse plattelandsburgerij is niet in staat om zelf een moderne industrie te creëren omdat ze de financiële middelen en de technische capaciteiten niet bezit en te zeer verdeeld en te weinig gestructureerd is. De enige optie die de jongere generatie van de Afrikaanse bourgeoisie had, was in staatsdienst treden. De nieuwe bureaucratie werd zo een geprivilegieerde elite en de belangrijkste drijvende kracht in de Afrikaanse maatschappij. De ambtenaren investeren het geld van hun kennissen en de dorpsbewoners in sectoren als wegeaanleg, taxi's, diensten, bouw en andere publieke werken die niet teveel kapitaal vergen. Het is met deze staatsbureaucratie en de plattelandsburgerij dat het imperialisme zich verbond in het grootste deel van Afrika, voornamelijk in de neokoloniale fase, in plaats van met de traditionele heersers. Deze administratieve bureaucratie hervormde zichzelf geleidelijk tot een staatsburgerij die het imperialisme diende.

Een essentieel doel van het neokolonialisme is het voorkomen van een revolutionaire hervorming in de derdewereldlanden, wat een constante strijd zou betekenen tegen het imperialisme en het feodalisme door het bondgenootschap tussen de arbeiders en de boeren. Omdat ze niet in staat waren feodale en semi-feodale maatschappijen in stand te houden als steunpilaar voor hun invloed, startten de imperialisten in sommige Aziatische en Afrikaanse landen zelf landhervormingen, zoals in Taiwan, Zuid-Korea en Zuid-Vietnam. Ze creëerden een nieuwe klasse van koelakken (kapitalistische landbouwers) en een

kapitalistische klasse die het imperialisme dienden. Sommige van de vroegere landheren werden ook grootschalige kapitalistische landbouwers, zoals in Egypte, Taiwan en delen van India.

Het politieke motief om sommige veranderingen teweeg te brengen in de prekapitalistische productieverhoudingen in de derdewereldlanden komt voort uit de wereldconcurrentie tussen het kapitalisme en het socialisme en de angst voor een mogelijk afdrijven van sommige van deze staten naar het socialisme. Het economische motief wordt gevormd door de expansie van de kapitaaluitvoer en de handel van de imperialistische landen. Een andere drijfveer bestaat erin een deeltje van de imperialistische buit aan de nieuwe heersende klassen van deze landen te geven en om tenminste gedeeltelijk aan de groeiende verwachtingen van het volk tegemoet te komen; dat kon met de oude productiewijze alleen niet bereikt worden. Daarom werd een zekere expansie van de markten in de Derde Wereld aangemoedigd, samen met een beperkte technologische ontwikkeling.

Dit betekent niet dat de klassenbelangen van de burgerij, die aan de macht is gekomen in de derdewereldlanden, tegengesteld zijn aan de belangen van de feodale en prekapitalistische maatschappelijke krachten. In feite gaat het overal om een alliantie van feodale landheren die hun vroegere, geprivilegieerde positie in de maatschappij willen behouden of terugwinnen, handelaren en speculanten die de komst van het socialisme vrezen en die als tussenpersonen willen optreden voor de grote internationale monopolies, van delen van de nieuwe elites die zich verrijken met smeergelden en door misbruik van overheidsmiddelen, en alle aanhangers van het kapitalisme, de nieuwe rijken, de politici, de diplomaten, de politieoversten en militaire chefs – allen die maar al te graag de dividenden in ontvangst nemen die de vroegere koloniale machten uitdelen terwijl de overgrote meerderheid in vreselijke omstandigheden leven. *Één der belangrijkste doelen van het neokolonialisme is het voeden en vormen van zulke parasitaire klassen. Het is door deze krachten dat het imperialisme nog steeds de derdewereldlanden controleert.*

In Zaïre bijvoorbeeld is er vandaag een kleine minderheid van 2.700 zeer rijke families en 27 miljoen mensen die volledig verarmd zijn en bijna nooit genoeg te eten hebben. Mobutu, de tiran en stroman van het imperialisme, stal 5 miljard dollar van de rijkdommen – een bedrag gelijk aan de totale buitenlandse schuld van het land – kocht ontelbare villa's in Europa; hij bezit ontelbare schepen, straalvliegtuigen en een plantage-imperium dat een zesde van de landbouwexport voortbrengt, naast aandelen en andere eigendommen.

Volgens het Braziliaanse Instituut voor Sociale en Economische Analyse was in 1978 het gemiddelde inkomen van de hoogste klassen in Brazilië 225 keer hoger dan dat van de armste klassen. Tweederde van de Brazilianen – 86 miljoen mensen – leden in 1985 volgens schattingen aan ondervoeding.

Terwijl de 10% rijksten in Brazilië de helft van de gezinsinkomens bezaten, ontvingen de 20% armsten een magere 2% volgens de enige beschikbare cijfers van 1972.

In de Dominicaanse Republiek monopoliseert 0,07% van de landeigenaren 45% van de landbouwgrond. Meer dan de helft van de bevolking leeft er in extreme armoede.

In de Filippijnen vond men tenminste 15% van de buitenlandse schuld terug in de zakken van dictator Marcos toen hij in 1986 het land uitvluchtte.

Volgens een schatting van de president van de Inter-American Development Bank bedroeg de kapitaalvlucht uit Mexico alleen al 90 miljard dollar tussen 1979 en 1983. In heel Latijns-Amerika stuurden de rijke families van de heersende klassen ongeveer 130 miljard dollar naar het buitenland. *In elk derdewereldland heeft het imperialisme dus de macht overgedragen aan ofwel de hogere compradore-burgerij (die zelf verbonden was met de klasse van de grootgrondbezitters) waar die sterk genoeg was om de macht uit te oefenen, ofwel bracht het een zekere groei van kapitalisme om een nieuwe compradore-klasse te scheppen die het imperialisme zou steunen.* Zoals Amílcar Cabral, de volksleider van het 'Portugese' Guinea verklaarde, bestaat een van de essentiële doelen van het neokolonialisme erin "een valse burgerij creëren om een rem op de revolutie te zetten en om de mogelijkheden van de kleinburgerij te vergroten om de revolutie te neutraliseren."

Het is belangrijk in te zien dat de mogelijkheden tot ontwikkeling van nationaal kapitaal zeer beperkt zijn in de landen die gedomineerd werden door buitenlands kapitaal zoals in Latijns-Amerika of in sommige landen van Azië en het Midden-Oosten, zoals India en Egypte. In Afrika zijn de omstandigheden nog veel slechter omdat daar zelfs geen minimum aan oorspronkelijke accumulatie was: op het einde van de koloniale heerschappij bestond er dus geen echt nationaal kapitaal. Afrika werd eigenlijk geïntroduceerd op de wereldmarkt in een primitief stadium van sociale ontwikkeling waarin zelfs het gebruik van geld minimaal was. Historisch gezien was het geïnvesteerde kapitaal afkomstig van de exploitatie van niet-kapitalistische sectoren, dus *een primitieve kapitaalsaccumulatie.* Later werden de opbrengsten

van het geïnvesteerde kapitaal gespaard om te herinvesteren om de productiecapaciteit te verhogen – een proces van toegenomen reproductie. Zonder oorspronkelijke accumulatie van kapitaal en verhoogde reproductie kan er geen kapitalistische ontwikkeling plaatsvinden. In de meeste derdewereldlanden is het niveau van oorspronkelijke kapitaalsaccumulatie door de lokale heersende klassen zeer laag door de plunderingen van het imperialisme en door de voortdurende uitvoer van de overschotten naar de imperialistische landen. De omvang van de reproductie door de inlandse kapitalisten wordt ook beperkt door een zwakke binnenlandse markt en de extreme afhankelijkheid van de buitenlandse markt. Onder de voorwaarden van het imperialisme kan de lokale burgerij slechts ontwikkelen binnen de grenzen die door het beleid van het heersende kapitaal wordt toegelaten. Onder het neokolonialisme dus, wanneer belangrijke economische functies nog steeds gecontroleerd worden door buitenlands kapitaal, zijn in de meeste derdewereldlanden de mogelijkheden voor reproductie en kapitaalaccumulatie uiterst gelimiteerd.

De staat speelde daarom een belangrijke rol in de gehele Derde Wereld bij het promoten van de kapitaalsaccumulatie en bij de ontwikkeling van de privé-burgerij. In een paar landen, die gebruik maakten van de hulp van de socialistische landen of de tegenstellingen tussen de verschillende imperialistische machten onderling, groeide het staatskapitalisme sneller en nationaliseerde het zelfs buitenlands kapitaal, zoals in Egypte, Kongo, Zambia en Tunesië, zij het niet overal in dezelfde mate. In India groeide de staatskapitalistische sector fenomenaal in de 40 jaar volgend op de overdracht van de macht, met de hulp van imperialisme en sociaalimperialisme, zonder nationalisering van buitenlands kapitaal. Over het geheel genomen had de staatssector in de Derde Wereld een compradore-karakter. Het creëerde een grotere binnenlandse markt en bracht enkele veranderingen aan in de feodale en andere prekapitalistische productieverhoudingen in de landbouw. Over de gehele wereld heeft het imperialisme het feodalisme en andere prekapitalistische productieverhoudingen veranderd en gekneed naar de eigen steeds veranderende noden. Terwijl het agrarisch kapitalisme, gebaseerd op moderne plantage-economie en gericht op de export van één of een paar marktgewassen, gedurende de neokoloniale periode betekenisvol gegroeid is in sommige Afrikaanse en Latijns-Amerikaanse landen en in sommige delen van Aziatische landen, blijkt het om een afstervende groei te gaan, omdat deze ontwikkeling niet afhangt van de noden van de lokale markt maar van de vereisten

en vragen van de imperialistische wereldmarkt. Een prijsdaling op de wereldmarkt voor de marktgewassen, gaat steeds gepaard met een ernstige agrarische crisis in deze landen en met de verpaupering van het grootste deel van de boerenbevolking. Landen die correct geclassificeerd worden als agrarisch wat betreft hun economie, zijn vreemd genoeg afhankelijk van voedselimport voor hun dagelijkse noden.

Zo was Marokko in de jaren '50 een graanexporteur, maar vandaag kan het slechts een vijfde van de eigen behoeften dekken. De voedselimport steeg gemiddeld met 17% per jaar tussen 1970 en 1983 – in totaal 220%!

Vanaf het midden van de jaren '60, toen het VS-imperialisme te kampen kreeg met een zware overproductiecrisis van landbouwmachines en landbouwgrondstoffen, begon het via de Wereldbank de Groene Revolutie door te drukken. Het 'hulppakket' van het VS-imperialisme en later ook van de andere imperialistische machten voor de Derde Wereld omvatte meststoffen, hoog renderende zaden, herbiciden, pesticiden, dorsmachines, oogstmachines en andere landbouwbenodigdheden. De Derde Wereld kende een enorme toename van het gebruik van deze machines en producten in de jaren '70 en '80. *Het imperialisme heeft dus, om de eigen economische crisis op te lossen, de kapitalistische ontwikkeling in de landbouw in de Derde Wereld versneld in de voorbije 25 jaar. Dit leidde tot de opkomst van een nieuwe knaaklaas, een klasse van kapitalistische boeren. Maar in verschillende landen bleven de semi-feodale structuren een hinderpaal voor de volledige overgang naar kapitalistische landbouw.*

Al deze veranderingen onder het neokolonialisme betekenen dus slechts een gedeeltelijke breuk met de prekapitalistische vormen van economie. Een complete breuk met de feodale en andere prekapitalistische vormen is onmogelijk in het huidige imperialistische wereldstelsel zonder een echte proletarische revolutie.

Samengevat kunnen we stellen dat er *een snellere ontwikkeling van het kapitalisme in de landbouw en in de industrie was in de derdewereldlanden tijdens de nekoloniale periode, zonder dat deze economieën echter zelf kapitalistisch werden.* De semi-feodale structuren en de heerschappij van buitenlands kapitaal, techniek, goederen (en nu zelfs diensten) in de derdewereldlanden zijn remmen op de volledige ontwikkeling van het kapitalisme in deze landen en reduceren hen tot het statuut van semi-feodale, semi-koloniale landen of neokolonies. Enkel door uit de kapitalistische wereldeconomie te breken kan een derdewereldland een samenhangend geheel worden en een zelfbe-

druipende economie ontwikkelen door het scheppen van een ruime binnenlandse markt.

2.3. De hedendaagse trends: de globalisering en de impact ervan op de Derde Wereld

De globalisering is op zich geen nieuw fenomeen, maar wat nieuw is in de neokoloniale fase van het imperialisme is dat de globalisering tegen een ongekeerde snelheid voortschrijdt en steeds nieuwe vormen aanneemt om het overleven van het imperialisme te verzekeren.

Het kapitaal heeft een inherente neiging tot constante expansie en tot het integreren van de verschillende economietypes in één wereldmarkt. Een wereldmarkt is reeds ontstaan in de laatste helft van de 19e eeuw, zoals door Marx zelf werd opgemerkt. Sinds toen heeft het kapitalisme gepoogd de over de hele wereld verspreide economische activiteiten te integreren en de verschillende vormen van economie in een ééngemaakte wereldmarkt onder te brengen.

Gedurende de eerste fase, van de jaren 1860 tot het begin van de 20e eeuw, nam de globalisering van het kapitalisme de vorm aan van internationale handel van goederen. Hierbij voegde zich vanaf het einde van de 19e eeuw de export van financierskapitaal. Lenin, die leefde toen de uitvoer van kapitaal een prominent kenmerk van de wereldeconomie werd, wees erop dat dit zou leiden tot "de vergroting en uitdieping van het kapitalisme over de hele wereld".

Stalin sprak hier ook over in 1925: "Dankzij de toename van de kapitaalexport naar de onderontwikkelde landen, een toename aangevoerd door de relatieve stabilisering van het kapitalisme, ontwikkelt het kapitalisme zich in de kolonies en zal het zich snel blijven ontwikkelen. Op deze manier breekt het de oude sociale en politieke omstandigheden af en plant het nieuwe in."²¹

De Tweede Wereldoorlog werd gevolgd door een periode van globalisering van investeringen door geld, kredieten en hulp. Na de start van de langste crisis van het imperialisme in de vroege jaren '70 nam de globalisering van de productie door directe buitenlandse investeringen de overhand. Het is een welbekend fundamenteel principe dat het enige doel van het kapitaal is kapitaal te accumuleren en te blijven accumuleren. Alle bovenvermelde veranderingen in de globale economie zijn alleen nodig om meer en meer kapitaal te accumuleren voor de imperialistische monopolies.

De veranderende rol van de landen van Azië, Afrika en Latijns-Amerika en de veranderingen die in deze economieën plaatshebben kunnen alleen begrepen worden tegen de achtergrond van de veranderingen die optraden in het gehele globaliseringsproces van het kapitalisme zoals hierboven beschreven.

Zo stellen we vast dat in de eerste fase van de globalisering van het kapitalisme hele gebieden van Azië, Afrika en Latijns-Amerika veranderd worden in achtertuinen om landbouw- en andere grondstoffen te leveren voor de Europese industrieën. Het Europese kapitaal werd in deze periode geïnvesteerd in plantages, mijnen en in de tertiaire sectoren die verbonden waren met de koloniale ontwikkeling, zoals spoorwegen, havens, banken en verzekeringen, handel en andere diensten. Terwijl de imperialistische landen de consumentengoederen produceerden, leverden de kolonies, de semi-kolonies en de afhankelijke landen de grondstoffen; zij speelden dus de rol van grondstofproducerende aanhangsels van de geïndustrialiseerde centra van het Westen.

Tijdens de 25 jaar na de Tweede Wereldoorlog was het karakteristieke kenmerk van de Afrikaanse, Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen (waarvan de meeste al onder de directe koloniale heerschappij uit waren) de *oprichting van lichte industrieën*. Deze politiek van '*import-substitutie*' (goederen produceren die vroeger geïmporteerd werden) was geen politiek die zelfvoorziening aanmoedigde zoals de revisionisten beweren, maar werd volkomen gedictieerd door de noden van het imperialisme in de neokoloniale fase. De productie van consumptiegoederen (lichte industrie) vereist uitrustingsgoederen, dit zijn productiemiddelen zoals moderne machines en technische knowhow. De imperialistische landen 'industrialiseerden' de Derde Wereld gedurende de Tweede Wereldoorlog en vlak erna om twee redenen. Vooreerst was er een ongekende overvloed van kapitaalgoederen in de imperialistische landen en ten tweede was de productiekost lager en de winstmarge hoger in de derdewereldlanden. Dus sloegen de imperialisten twee vliegen in één klap – ze raakten van de uitrustingsgoederen af die anders na verloop van tijd op de schroothoop zouden belanden (het sluiten van de bedrijven die machines produceerden zou werkloosheid op grote schaal met zich meebrengen in de imperialistische landen en een ondraaglijke sociale crisis) en het zelf gebruiken van de goedkoper geproduceerde consumptiegoederen van de Derde Wereld. Daarenboven werd in verschillende derdewereldlanden (en in geheel Afrika behalve het imperialistische Zuid-Afrika) de lichte industrie

ook gesticht door de multinationals. Deze bedrijven exporteerden de meeste winsten naar het buitenland omdat er geen enkele druk was van de heersende compradore-klassen om deze buitenlandse monopolies te doen herinvesteren in de betrokken landen. Daarnaast waren de machines die aan de inlandse kapitalisten verkocht werden van minderwaardige kwaliteit, terwijl de multinationals toch de meest geavanceerde technologieën bezaten. Hierdoor konden de lokale producenten van consumptiegoederen onmogelijk in concurrentie treden met de buitenlandse producenten. Om competitief te zijn waren sommige kleine en middelgrote ondernemingen in de Derde Wereld maar al te graag bereid om op één of andere manier mee te werken met de multinationals. De imperialistische lenigen, 'hulp' enz. die naar de Derde Wereld gingen waren verbonden aan een aantal voorwaarden die nadelig waren voor de Derde Wereld. Deze zogenaamde industrialisatie van de Derde Wereld via het oprichten van lichte industrieën was daarom een vervormde en afhankelijke ontwikkeling; zij was constant overgeleverd aan de genade van de imperialisten voor de verbetering van de technologieën. *In deze periode verscheen dus een nieuwe internationale verdeling van arbeid waarbij de imperialistische landen de kapitaalgoederen leverden en de Derde Wereld de consumptiegoederen produceerden, maar deze lichte industrie werd in de verschillende landen gedomineerd door de multinationals.* Het beleid van de dervedewereldregeringen in de jaren '50 en '60 en in de eerste helft van de jaren '70 werd gedicteerd door het imperialisme om het hierboven beschreven proces van verplaatsing van een deel van de productie van consumptiegoederen naar de Derde Wereld te vergemakkelijken. Een immense industriële infrastructuur, zoals wegen, nieuwe spoorweglijnen, havens, fabrieken en telecommunicatienetwerken, enz. werd ook via Wereldbankschema's ontwikkeld voor het efficiënt functioneren van deze nieuwe internationale arbeidsverdeling.

De zware crisis veroorzaakt door de zo goed als stagnerende wereldmarkt sinds de vroege jaren '70, de scherpe competitie tussen de verschillende multinationals en internationale monopolies en de constante daling van de industriële winstmarges in de imperialistische landen dreef de imperialistische monopolies tot het zoeken van nieuwe wegen van internationale specialisatie. *Productieglobalisering* is het verdelen en onderverdelen van een productieproces in verschillende handelingen op zo'n manier dat deze gelokaliseerd worden in verschillende landen om de totale winst te verhogen. De buitengewone wetenschappelijke en technische revolutie van van-

daag maakt een *in de ruimte gedecentraliseerde productie met een gecentraliseerd management* mogelijk. De ultramoderne industrieën, die gekenmerkt worden door een hoge organische samenstelling van de arbeid en zeer geschoolde werknemers vergen zoals kernenergie, satellietverbindingen en andere ruimtevaartactiviteiten, de productie van computers en andere geavanceerde elektronica, robots enz., worden in de imperialistische landen gehouden. Alle andere industrietakken, daarbij inbegrepen de productie van productiemiddelen voor de traditionele industrieën, worden gaandeweg verplaatst naar de goedkope arbeidsmarkten van de Derde Wereld. De hooggeschoolde werkkrachten van de Derde Wereld daarentegen worden overgebracht naar de imperialistische landen, een proces dat *brain drain* wordt genoemd.

De derdewereldlanden worden ertoe aangezet 'exportproductiezones', 'vrijhandelszones' of 'industrieparken' op te richten. Daar worden laaggeschoolde en ongeschoolde werkkrachten tewerkgesteld in slechte omstandigheden om te assembleren of chemische producten te maken die uitsluitend bestemd zijn voor de export. De opkomst van deze exportbevorderende 'kampen', vooral vanaf de jaren '70, komt voort uit de nood van de multinationals om de arbeidsintensieve operaties in hun globaal gefragmenteerde productieprocessen te herlokalisieren; in deze enclaves zijn de lonen zeer laag (de lonen liggen er 40 tot 80 keer lager dan in de eigen landen) en de arbeiders zijn er ongeorganiseerd en dus gemakkelijker uit te buiten. De overgang van importsstitutie (industrialisatie onder staatsplanning met de steun van buitenlands kapitaal tijdens de jaren '50 en '60) naar exportgerichte industrieën sinds de jaren '70, kan slechts begrepen worden door de globalisering van de productie voor ogen te houden en het verschijnen van 'globale fabrieken'. De hoge concentratie en specialisatie die het transnationale kapitaal heeft bereikt gedurende de twee decennia na de Tweede Wereldoorlog – jaren van snelle expansie van de wereldeconomie – en de daaropvolgende val van de industriële winstmarges waren hiervan de oorzaken. Zolang de winstvoeten verschillend zijn in verschillende landen (met andere woorden, zolang de winstvoet niet gelijk is op wereldvlak) leidt de inherente *tendens van het kapitaal tot mondiale expansie onvermijdelijk tot de verdere integratie van de wereldmarkt in een ééngemaakt netwerk van kapitalistische productie en handel*. Dat is de enige weg die overblijft voor het internationaal kapitaal in zijn onlesbare dorst naar accumulatie op wereldschaal.

Het beleid van de verschillende neokoloniale instellingen zoals de Wereldbank, het IMF, de GATT enz., is er sinds de jaren '70 op gericht de bovenvermelde integratie van de wereldmarkt te bereiken. Dit is de belangrijkste factor die het ene derdewereldland na het andere ertoe aanzet van imports substitutie over te schakelen naar het 'voer uit of sterf'-syndroom. De zwakte van de interne markten van de derdewereldlanden vormt een andere factor. Neofeodale of zelfs primitieve structuren die de overgrote meerderheid in miserabele omstandigheden doet leven, maken het voor hen zeer moeilijk om zelfs maar voldoende voedsel aan te kopen, laat staan basisconsumptiegoederen.

Deze industrieën zijn uitermate afhankelijk van de wereldmarkt die helemaal geen hoop biedt op snelle uitbreiding. De groeiende concurrentie tussen de derdewereldlanden onderling (en met de niet tot de Derde Wereld behorende landen als China, de Oost-Europese landen en de vroegere sovjetrepublieken) spoort hen aan hun overvloedige werkkrachten steeds goedkoper te leveren aan de imperialisten. De levensomstandigheden van de massa's zullen verder verslechteren en dat zal leiden tot een verdere ineenstorting van de binnenlandse markten en bijgevolg tot een nog nijpendere crisis in de wereldeconomie. Slechts een klein deel van de bevolking – de tot de heersende klassen behorende elites en kleine lagen van de hogere middenklasse – heeft hierbij voordeel; de middenklasse en zelfs delen van de nationale burgerij zullen verpauperen, om niet te spreken van de overgrote meerderheid der zwoegende massa's.

Maar het handjevol compradore-kapitalisten en de heersende elites van de derdewereldlanden, die enorme rijkdommen hebben vergaard door de ploeterende massa's uit te buiten samen met het imperialisme en die het, in plaats van de ontelbare draden die hen met de semi-feodale structuren verbinden, voordeliger vinden hun alliantie te behouden met deze parasitaire krachten en zo de groei van een binnenlandse markt verhinderen, willen maar al te graag 'globaliseren' en zij stellen zich tevreden met de marktaandeelen die de imperialisten hen toebedelen.

De globalisering van de productie die de industrieën in de Derde Wereld reduceert tot niet meer dan deeltjes van de globale fabrieken van de multinationals, zal leiden tot een ongekende crisis in de economieën van de derdewereldlanden wanneer de crisis van de wereldeconomie verscherpt. Hoe meer een land geïntegreerd is in de wereldmarkt, hoe groter de ramp tijdens een ernstige wereldcrisis. De zogenaamde Aziati-

sche Tijgers zoals Zuid-Korea, Taiwan, Singapore en Hongkong en de opkomende 'tijgers' van Zuidoost-Azië, die voornamelijk afhangen van de wereldmarkt voor hun basisbehoeften, zullen het hardst worden getroffen.

2.4. Neokolonialisme en India

De veranderingen die plaatsvonden in India na de overdracht van de macht kunnen begrepen worden in het bredere kader van de veranderingen van de wereldeconomie die hoger geschetst werden.

Zoals de communistische revolutionairen die de nieuwe democratische revolutie leiden en gewapende strijd leveren tegen feodalisme en imperialisme goed weten, werd onze maatschappij omgevormd tot een semi-feodale, semi-koloniale maatschappij na het einde van de directe koloniale heerschappij door Groot-Brittannië. We zullen kort de veranderingen opsommen die optraden gedurende de lange periode van Britse overheersing. Voor de Britse overheersing kenden wij een feodale maatschappij met een ontwikkelde goedereneconomie gebaseerd op bloeiende steden; zij droeg de zaden van het kapitalisme in zich. Ten tijde van de Britse verovering was er reeds een aanzienlijke hoeveelheid rijkdom geaccumuleerd door de Indische handelsklasse door internationale en nationale handel en door woeker. Ambachtslui bezaten grote vaardigheden en hadden reeds veel opstanden geleid in verschillende delen van het land, zoals tijdens de Bhakti-bewegingen. Verscheidene natiestaten hadden kunnen ontstaan met de verdere ontwikkeling van het kapitalisme en in de loop van de strijd tegen het feodalisme door de opkomende burgerij van de verschillende nationaliteiten. Zonder de Britse bezetting had de Indische maatschappij zich dus geleidelijk ontwikkeld in een kapitalistische maatschappij door het omverwerpen van het feodalisme.

Deze natuurlijke evolutie van de Indische maatschappij werd tegengehouden door de koloniale verovering in de laatste helft van de 18^e eeuw. De indringing van buitenlands kapitaal en de tussenkomst van de koloniale staat leidde tot de desintegratie van India's natuurlijke autarkische economie²², vernietigde de ambachten en reduceerde de grote stadscentra tot grote dorpen. De handels- en woekerburgerij verenigde zich met het Britse kapitaal, zij werden compradores en evolueerden tot een grote compradore-burgerij in de loop der tijd door te investeren in moderne industrieën.

Maar de ontwikkeling van het kapitalisme kwam tot stilstand door de Britse politiek van verbintenissen met de traditionele heersers en de creatie van een nieuwe klasse van zamindars (grootgrondbezitters of belastingpachters) op het platteland. Het Britse imperialisme stelde zich tevreden met het ontvangen van belastingen van deze belastingpachters en gebruikte ze als maatschappelijke steun voor hun heerschappij. Maar, door de Britse politiek die land omzette in privé-bezit, belastingen van de belastingpachters en de boeren hief in geld, en doordat de Britse handelaars met geld betaalden voor de landbouwproducten, ontwikkelde de goedereneconomie zich tot op zekere hoogte op het land. Zoals overall creëerden de Britten ook plantages in sommige gebieden en moedigden de boeren aan – of liever, verplichtten hen – om van graan over te schakelen op marktgewassen voor de uitvoer, zoals katoen en jute. Hierdoor begon de feodale productiemethode in de landbouw uiteen te vallen en veranderde die in een semi-feodale vorm.

Twee voorwaarden dienen vervuld te zijn opdat de kapitalistische productiewijze tot stand kan komen: goederenproductie moet de algemene productievorm zijn en er moet vrije loonarbeid bestaan. Zoals Lenin stelde: “Kapitalisme is goederenproductie op het hoogste stadium van ontwikkeling, wanneer de werkkraft zelf een goed wordt.”

De andere kenmerken van de kapitalistische productiewijze, zoals betaling van lonen in baar geld, verhoogde reproductie (de overschotten herinvesteren om meer overschotten te verkrijgen, wat tot nog grotere accumulatie leidt), een gestage en voortdurende polarisatie van de maatschappij in een klasse van kapitalisten en een klasse van loontrekkers enz., vloeien allen voort uit de bovenvermelde definitie van kapitalisme.

Alleen door de radicale verandering van de feodale en andere prekapitalistische productiewijzen kan de kapitalistische productiewijze een dominerende positie verwerven binnen de hierboven gestelde voorwaarden. Maar in India, door de alliantie van het Britse imperialisme met de compradore-burgerij en de feodale krachten en de niet voltooide democratische revolutie, kon zo'n omvorming niet doorgaan. De kapitalistische en de feodale productiewijzen bestonden naast een semi-feodale productiewijze die ten slotte de overwegende vorm werd in de landbouw.

Zelfs ten tijde van de machtsoverdracht werd slechts 35% of een derde van de totale landbouwproductie geproduceerd voor de markt. Tweederden van de verkoop bestond uit noodverkoop in de dorpen

zelf. Daardoor was goederenproductie niet de dominante en determinerende vorm van landbouwproductie. De landarbeiders waren ook niet vrij. Zij hadden ofwel schulden ofwel kende ze een vorm van lijfeigenschap of een andere vorm van dienstbaarheid aan de landheren, vaak van dezelfde familie.

Tijdens de machtsoverdracht waren er drie pachtstelsels in India: 57% belastingspacht (zamindari), 38% pacht (ryotwari) en 5% onderpacht (mahalwari). Maar de agrarische verhoudingen onder deze stelsels waren een variant van semi-feodale productieverhoudingen, gekenmerkt door een extreem asymmetrische verdeling van het land, onderpacht, woeker, schuldarbeid enzovoort. Deze semi-feodale productieverhoudingen leidden natuurlijk naar de stagnatie van de landbouwproductie en de verarming van de boerenbevolking.

Na de machtsoverdracht, als de grote compradore-burgerij een alliantie aanging met het feodalisme en het imperialisme, waren er geen fundamentele veranderingen in de semi-feodale productieverhoudingen in de landbouw. Het kapitalisme kent als systeem een onverzoenlijke tegenstelling met het feodalisme, omdat dit laatste als een rem werkt op de verdere ontwikkeling van het kapitalisme. Feodalisme werkt remmend op de marktexpansie door grote delen van de boerenmassa's te ketenen in lijfeigenschap. Kapitalisme heeft de neiging de markt uit te breiden door alle prekapitalistische verhoudingen te vernietigen en de boeren te bevrijden van het feodale lijfeigenschap en er loonarbeiders van te maken, 'vrij' om hun werkracht te verkopen op de markt volgens de wetten van vraag en aanbod. Het kapitalisme vergroot zo de productiekrachten op enorme wijze.

In India is er altijd een overvloed geweest aan goedkope arbeidskrachten in de steden, meer dan voldoende voor het lage industrialisatieniveau in het land. In het begin van de Britse overheersing was er zelfs het vreemde fenomeen van migratie van de werklozen van de steden naar het platteland, wat de druk op de landbouw vergrootte. Zelfs nu hangt 70% van de Indische bevolking af van de landbouw. Met een laag industrialisatiepeil en een groot reserveleger aan werklozen, *is er geen economische dwang voor de grote Indische burgerij om de boerenbevolking te bevrijden van het juk van de semi-feodaliteit. Ook politiek is het gevaarlijk voor de grote burgerij om de boeren te bevrijden van dat juk omdat de tot bewustzijn gekomen massa's niet zullen stoppen alvorens een sociale revolutie door te voeren omdat er geen industrie bestaat die de meerderheid van hen kan opslorpen.* Omdat de Indische economie vastgeketend zit aan de karrenwielen van het imperialisme,

komt er geen grootscheepse uitbreiding van de industrialisatie om het surplus van de boerenbevolking op te slorpen; de Indische burgerij en het imperialisme vinden het verstandiger om de meerderheid van de boeren opgesloten te houden in het keurslijf van de semi-feodale verhoudingen.

Toch worden er enkele pogingen gedaan om de productiviteit in de landbouw op te drijven door het introduceren van geavanceerde machines, technologieën, meststoffen, hoog renderende zaden, irrigatie enzovoort in enkele geselecteerde regio's. Dit wordt gedaan om de landbouwproductie te verhogen zodat ze tegemoet komt aan de steeds groeiende economische noden en om een markt te creëren voor de producten van de multinationals en de bedrijven in handen van de grote burgerij. In Punjab, Haryana, westelijk Uttar Pradesh, de Krishna-Godavari-delta in Andhra Pradesh, en in sommige delen van Kerala, Tamil Nadu, West-Bengalen – in ongeveer eenderde van het gecultiveerde gebied heeft er een kapitalistische transformatie plaatsgevonden. Deze verandering heeft een nieuwe klasse van koelakken of kapitalistische boeren doen ontstaan die in sommige staten reeds politieke autoriteit hebben verworven. Ook sommige feodale landheren zijn nu kapitalistische landbezitters geworden. Maar zelfs in deze gebieden van agrarisch kapitalisme worden feodale uitbuitingsvormen gecombineerd met kapitalistische vormen.

Over het geheel genomen blijven de semi-feodale productieverhoudingen vandaag het Indische platteland domineren. Er is een hoge concentratie van land in de handen van een paar landheren. In de vroege jaren '80 bezat 4,29% van de holdings in Andhra Pradesh 37,25% van het land, 1,35% in Bihar bezat 15,34%, en 6,33% in Punjab en Haryana bezat 40,29%. Er is ook een belangrijke verpachting van land. Kleine en marginale gezinnen, waaronder landloze gezinnen hebben 6.255.000 hectare in pacht. Landbouwschulden blijven de boerenbevolking achtervolgen. Schuld uit traditionele bronnen – aan kredietverstrekkers, werkgevers en landheren in de dorpen – en steeds tegen buitengewone intrestvoeten, blijven een belangrijke rol spelen in het economische leven van de boerenfamilies. Op de vlaktes van Bihar, Telangana en verschillende andere delen van India is de manier van toe-eigening van meerwaarde van de directe producenten voornamelijk pacht en woeker. Een belangrijk deel van de landarbeiders kent een verschillende graad van 'verslaving'; zij zijn *niet werkelijk vrij om hun arbeidskracht te verkopen op de markt*. 'Jajmani', de traditioneel bepaalde jaarlijkse betaling in natura of onder de vorm van landbouwgrond of beide aan de diensten-

klasse en de ambachtslieden, is nog steeds in zwang in de plattelandsgebieden van Bihar en elders. Niet-economische dwang door de landheren, zoals klacht neerleggen tegen de boeren en hen naar de gevangenis sturen onder valse beschuldigingen zoals diefstal of andere misdaden, is een algemene praktijk in grote landelijke gebieden in India.

We stellen ook vast dat de meeste rijke boeren en landheren de geaccumuleerde meerwaarde niet herinvesteren in het land maar pogen in andere zaken te investeren zoals rijstfabrieken, olieraffinaderijen, wegaanleg, transport enz. Hierdoor is *de organische samenstelling van kapitaal laag, wat leidt tot lage productieniveaus. Er is ook geen klassentegenstelling ontstaan van het slag waartoe een kapitalistische omvorming onvermijdelijk zou leiden in de meeste rurale gebieden van India.* Kleine delen land in de handen van arme en middelgrote boeren komt nog steeds vaak voor in verschillende delen van India. Polarisatie van kapitalistische landheren die de productiemiddelen bezitten en ruraal proletariaat dat enkel afhangt van de verkoop van zijn werkkraft is nog steeds slechts een marginaal fenomeen.

Sommige marxistisch-leninistische groepen menen dat de kapitalistische productieverhoudingen of zelfs kapitalistische productiewijzen overwegen. Zij gebruiken daarvoor secundaire indicators zoals marktproductie en uitbetaling van lonen in baar geld; zij stellen dat de grote Indische burgerij, in het belang van haar eigen klasse, het feodalisme hebben omgevormd tot agrarisch kapitalisme. Zich baserend op een oppervlakkige analyse houden zij vol dat het feodalisme vandaag slechts voortleeft in de superstructuur – dus in ideeën, gewoonten, cultuur enz.

Sommigen, zoals de aanhangers van de 'centrum-periferie' of 'metropool-satelliet'-theorie van de Latijns-Amerikaanse school zoals Andre Gunder Frank, Emmanuel Arrighi, Samir Amin (een Egyptenaar) en anderen, stellen dat het imperialisme het feodalisme heeft veranderd in elk land van Azië, Afrika en Latijns-Amerika. De taak van het proletariaat van deze landen bestaat er nu in een socialistische en niet langer een nieuwe democratische revolutie te voeren. Ook sommige marxist-leninisten beweren dat de huidige fase in India rijp is voor een socialistische revolutie is en niet voor een nieuwe democratische revolutie.

Zelfs een arme boer die zijn eigen werkkraft gebruikt, produceert voor de markt als hem dat beter uitkomt. Voor een deel gaat het om noodverkoop. Ook landbouw voor eigen gebruik is op aanzienlijke

schaal te vinden in meerdere delen van India. Maar om hieruit te besluiten dat nu de kapitalistische productieverhoudingen of de kapitalistische productiewijze overheerst in de landbouw is op zijn minst belachelijk. Lonen uitbetalen in baar geld is een noodzakelijke maar niet voldoende voorwaarde voor kapitalisme. Zelfs lijfeigene landarbeiders worden in cash uitbetaald als dat voordelig is voor de landheer. Geldcirculatie en uitbetaling van lonen treft men ook aan in pre-kapitalistische maatschappijen.

Terwijl we het overwicht van de semi-feodale verhoudingen in de Indische landbouw erkennen, moeten we er wel voor opletten niet te vervallen in het andere uiterste dat door bepaalde marxistisch-leninistische groepen wordt aangehangen; zij ontkennen zelfs iedere beperkte kapitalistische verandering in de Indische landbouw. Terwijl ze wijzen op de snelle uitbreiding van de verdediging van groepsbelangen (communalisme) en de wreedheden van kasten, beweren zij zelfs dat er een 'herfeodalisering' aan de gang is in India. Dat is een volstrekt onhistorische en niet-dialectische karakterisering. In feite zijn de kaste-wreedheden een antwoord van de hoogste kasten op de groeiende verdediging en het democratisch bewustzijn van de *dalits* (naam die de onaanraakbaren aan zichzelf geven; betekent de verdrukten) en de andere verdrukte kasten door de groei van de kapitalistische verhoudingen. Het imperialisme, trouw aan de eeuwenoude politiek van 'verdeel en heers', heeft samen met de leidende Indische klassen rellen tussen de gemeenschappen aangestookt om het volk af te leiden van de revolutionaire weg.

Diegenen die elke ontwikkeling van kapitalisme in de Indische landbouw ontkennen en die stellen dat het imperialisme geen enkele hervorming in de landbouwverhoudingen kan teweeg brengen, zijn niet minder gevaarlijk voor de Indische revolutie dan zij die volhouden dat het feodalisme volledig is verdwenen en volledig is omgezet in kapitalisme. *Terwijl de laatsten aandringen op het staken van de antifeodale strijd en de gewapende landbouwrevolutie, streven de eersten ernaar de revolutionaire strijd te beperken tot antifeodale eisen en weerhouden ze zo het proletariaat ervan initiatief te nemen in het leiden van de brede massa's tegen de groeiende imperialistische aanvallen.*

We moeten dus deze beide stromingen afwijzen en ons daarentegen in het hele land concentreren op het vormen van een beweging van volksverzet tegen de imperialistische aanvallen door ons stevig te steunen op de gewapende agrarische revolutie om de semi-feodale verhoudingen af te schaffen.

Gedurende de laatste vier decennia sinds de machtsoverdracht en langer is er een kapitalistische omvorming geweest in de Indische landbouw in sommige gebieden en een desintegratie van de extreme vormen van feodalisme in meerdere delen van het land. Maar deze verandering was zelf gebaseerd op de steeds veranderende noden van het imperialisme en de Indische compradore-burgerij, zoals we eerder al aantoonde. *Maar over het geheel genomen blijven de semi-feodale productieverhoudingen overheersen op het platteland; zij staan hierbij de ontwikkeling van de productiekrachten in India in de weg. De wil van de Indische compradore-burgerij om zich te integreren in de 'globalisering' komt voort uit haar onmacht en onwil om deze feodale ketenen te breken die de uitbreiding van de eigen markt belemmeren.*

Tezelfdertijd moeten we de politieke en sociale betekenis van de kapitalistische veranderingen in de Indische landbouw erkennen, hoe klein die ook mag zijn. De belangrijkste ontwikkeling die in overweging dient genomen te worden om de nieuwe democratische revolutie succesvol door te voeren, is dat *de Indische boeren, vooral de middenklasse en rijke boeren, die sterk afhankelijk zijn van de markt om hun producten te verkopen en voor het aankopen van hun werktuigen en landbouwmateriaal, steeds meer in conflict komen met het imperialisme en de Indische compradore-burgerij.* Met de laatste globaliseringsfase van het imperialisme en met het vrolijk meelopen van de compradore-burgerij van India door het ondertekenen van de GATT-akkoorden, zullen de middenklassen en de rijke boeren zich steeds meer overgeleverd zien aan de genade van een wereldmarkt die volledig gecontroleerd en beheerd wordt door de reusachtige imperialistische monopolies. Dit zal ook de boeren ertoe nopen militant te strijden tegen de imperialistische overheersing. Om de nationale democratische revolutie succesvol te voeren met de gewapende agrarische strijd als spil, moeten de communisten *niet alleen de armen en de landlozen en de lagere middenklassenboeren mobiliseren in een antifeodale strijd om de wurggreep van de semi-feodale productieverhoudingen te verbreken, maar ook de andere delen van de boerenbevolking die een essentieel onderdeel zijn van de drijvende krachten van de Indische democratische revolutie, in een militante anti-imperialistische strijd. Zo zullen de communisten de twee opdrachten vervullen die erin bestaan het feodalisme en het imperialisme te overwinnen.*

3. India, een semi-kolonie of een neokolonie?

Zijn de meeste derdewereldlanden vandaag neokolonies van het imperialisme? Wat is het verschil tussen een kolonie, een semi-kolonie en een neokolonie? En is het, gezien de zwakheid van het imperialisme in zijn geheel, mogelijk de derdewereldlanden te reduceren tot neokolonies?

Sommige marxistisch-leninistische groepen geven bijna alle derdewereldlanden het statuut van neokolonie. Zij verklaarden ook India tot een neokolonie van het imperialisme.

Een dergelijk standpunt kan voortkomen uit ofwel een begripsverwarring over neokoloniale uitbuiting en neokolonie, ofwel uit de verkeerde conclusie dat de voornaamste tegenstelling in de derdewereldlanden die is tussen het imperialisme en het volk van deze landen.

Bij het ontstaan van de CPI(ML) hadden wij ook geen duidelijk standpunt over neokolonies. In de Verklaring van het All India Co-ordination Committee of Communist Revolutionaries van 14 mei 1969 stond: "India, dat meer dan twintig jaar geleden een Britse kolonie was, is nu een neokolonie geworden van verscheidene imperialistische machten, waarvan de belangrijkste de VS en de USSR zijn. De VS-imperialisten, de agressiefste vijanden van de mens, zijn ook de ergste vijanden van de Indiërs. Hun neokoloniale greep op India is nu volledig."

Dezelfde verklaring beschreef India ook als "een neokolonie van zowel de VS als de USSR".

Toch hebben het Coördinatiecomité en onze partij gedurende de 25 jaar van hun bestaan correct erkend dat de voornaamste tegenstelling in ons land die tussen het feodalisme en de massa's is. Er was slechts verwarring over de begrippen van neokoloniale uitbuiting en neokolonie.

Maar marxistisch-leninistische groepen zoals Red Flag daarentegen erkennen weliswaar oppervlakkig het Programma van de partij uit 1970. In de feiten hebben zij als uitgangspunt dat het imperialisme de economie in India heeft veranderd en dat de belangrijkste tegenstelling in India de tegenstelling is tussen het imperialisme en het Indische volk. Hun opvatting over India als een neokolonie vertrekt hiervan.

We hebben al heel gedetailleerd aangegeven wat een neokoloniale vorm van uitbuiting en overheersing inhoudt. Het gaat om een nieuwe tactische stijl van het imperialisme omdat het gedwongen was de

koloniale overheersing op te geven. Een neokolonie produceert volgen een welbepaald uitbuitingsschema consumptiegoederen eigen aan een bepaald land. De gehele economie en de staatsmacht van dit land worden gecontroleerd door één imperialistische mogendheid in het bijzonder, alhoewel de staatsmacht wordt uitgeoefend door een marionet van die imperialistische macht. In een neokolonie overheerst een bepaalde imperialistische macht op onrechtstreekse wijze met behulp van een marionettenregime.

In zo'n situatie zal de belangrijkste tegenstelling in dat land veranderd worden in die tussen het imperialisme (de imperialistische macht die de economie en de staatsmacht controleert) en de gehele bevolking van dat land. De tegenstelling tussen het feodalisme en de grote massa's, die de voornaamste was voor de verandering van dat land in een neo-kolonie, zal tijdelijk naar de tweede plaats schuiven. De werkende klassen moeten er dan naar streven een breed gezamenlijk front te vormen, dat zelfs die delen van de heersende klassen omvat die verbonden zijn met de andere imperialistische machten en zelfs enkele toegevingen doen aan deze laatsten om het voornaamste doel te treffen. Dit volgt uit de marxistisch-leninistische opvatting van een neokolonie.

Aan de andere kant komt het beschrijven van een land als een neokolonie van het imperialisme in zijn geheel erop neer de inter-imperialistische contradicties en botsingen te ontkennen die het imperialistisch systeem zo lang als het bestaat karakteriseren. Het blaast in feite nieuw leven in aan Kautsky's stelling van het ultra-imperialisme, een stelling die Lenin reeds lang geleden weerlegde door aan te tonen dat het imperialisme de hele wereld kan niet kan domineren of knechten op een vreedzame manier door het gezamenlijk delen op basis van een collectieve verstandhouding.

Men moet natuurlijk niet het feit ontkennen dat de verschillende imperialistische machten en internationale monopolies – zoals de transnationale en de multinationale bedrijven – tijdelijke allianties kunnen aangaan voor de gezamenlijke uitbuiting van een bepaald land of bepaalde landen (via de Wereldbank, het IMF, GATT enz.) of gezamenlijk kunnen optreden om een bepaald opstandig regime "een lesje te leren" (zoals het geval was in Irak). Maar zo'n gezamenlijke uitbuiting door de verschillende imperialistische machten reduceert op zichzelf een bepaald land niet tot het statuut van neokolonie. Ook in elke semi-kolonie zijn er geschillen en botsingen tussen de verschillende imperialistische machten. In een neokolonie worden de betwistingen in feite het scherpst als een bepaalde imperialistische macht

die het economische en politieke leven van de neokolonie controleert de andere imperialistische krachten hindert zich een deel van beko- men meerwaarde toe te eigenen.

Het onderscheid *tussen een kolonie en een neokolonie bestaat erin dat de eerste direct geleid wordt door een imperialistische macht met een eigen rijksadministratie en een eigen leger; terwijl in een neokolo- nie de politieke controle uitgeoefend wordt via agenten en marionetten, dus via indirecte middelen.* In beide gevallen echter wordt aan de andere imperialistische machten belet enig aandeel te hebben in de staatsmacht, waardoor scherpe tegenstellingen optreden tussen de compradore-feodale groepen die gelieerd zijn met verschillende imperialistische machten.

Een semi-kolonie is daarentegen een overgangsvorm van staatsaf- hankelijkheid die gekenmerkt wordt door indirecte overheersing door meer dan één imperialistische macht via hun compradore-handlan- gers. Wanneer we zeggen dat de semi-koloniale vorm een overgangs- vorm is van staatsafhankelijkheid, bedoelen we daarmee dat het een voorbijgaand fenomeen is – het moet ofwel zichzelf van de wurggreep van de verschillende imperialistische machten ontdoen, wat alleen door een revolutie mogelijk is, ofwel na verloop van tijd omgevormd worden tot een ne-kolonie van een dominante imperialistische macht. Dit is wat Lenin bedoelde wanneer hij een semi-kolonie beschreef als een overgangsvorm van staatsafhankelijkheid.

Het kenmerk van een semi-kolonie is dat ze niet onder de directe of indirecte heerschappij staat van één enkel imperialistisch land maar gedomineerd wordt door verschillende imperialistische machten met economische, politieke, diplomatieke en zelfs militaire druk.

Mao verklaarde dit als volgt: "Zoals we allemaal weten is China bijna honderd jaar een semi-koloniaal land geweest, gedomineerd door verscheidene imperialistische machten tegelijk. Dankzij de strijd van het Chinese volk tegen het imperialisme en dankzij conflicten tussen de imperialistische machten is China in staat geweest een semi-onaf- hankelijk statuut te behouden. De Eerste Wereldoorlog gaf het Japanse imperialisme voor een tijdje de kans om China exclusief te domineren. Maar het verdrag dat China overgaf aan Japan, de '21 Eisen' onderte- kend door Yuan Shih-kai, de aartsverrader van die tijd, werd onvermij- delijk tot niets herleid door de strijd van het Chinese volk tegen het Japanse imperialisme en door de interventie van andere imperialisti- sche machten. In 1922, tijdens de Conferentie van de Negen machten, bijeengeroepen door de Verenigde Staten, werd een verdrag getekend dat China opnieuw onder de gezamenlijke heerschappij van verschil-

lende imperialistische machten plaatste. Maar de situatie veranderde niet lang daarna opnieuw. Het incident van 18 september 1931 gaf het startsein voor de huidige Japanse kolonisatie van China. Wanneer de Japanse agressie tijdelijk beperkt bleef tot de vier noordoostelijke provincies dachten sommigen dat de Japanse imperialisten waarschijnlijk niet verder zouden gaan. Vandaag staan de zaken anders. De Japanse imperialisten hebben reeds hun intentie getoond om ten zuiden van de Grote Muur door te dringen en geheel China te bezetten. Nu willen ze heel China omvormen van een semi-kolonie gedeeld door verschillende imperialistische machten tot een kolonie gemonopoliseerd door Japan."²³

Over de belangrijkste tegenstelling in een semi-koloniaal land zei Mao: "In een semi-koloniaal land zoals China, is de verhouding tussen de belangrijkste tegenstelling en de andere tegenstellingen een ingewikkeld geheel."

"Wanneer het imperialisme een aanvalsoorlog begint tegen zo'n land, kunnen alle klassen van dat land, behalve sommige verraders, zich verenigen in een nationale oorlog tegen het imperialisme. Op zo'n moment wordt de tegenstelling tussen het imperialisme en het betrokken land de belangrijkste tegenstelling, terwijl alle tegenstellingen tussen de verschillende klassen binnen het land (daarbij inbegrepen de voorheen belangrijkste tegenstelling tussen het feodale systeem en de grote massa's) tijdelijk op een tweede en ondergeschikte plaats komen. Zo was het in China tijdens de Opiumoorlog van 1840, de Chinees-Japanse oorlog van 1894 en de Yi Ho Tuan-oorlog van 1900, en zo is het nu in de huidige Chinees-Japanse oorlog."

"Maar in een andere situatie veranderen de tegenstellingen van plaats. Als het imperialisme zijn onderdrukking niet door oorlog maar door mildere middelen doorvoert – politiek, economisch en cultureel – geven de heersende klassen in semi-koloniale landen zich over aan het imperialisme, en de twee vormen een alliantie voor de gezamenlijke onderdrukking van de massa's. Op zo'n ogenblik gaan de massa's vaak over tot burgeroorlog tegen de alliantie van imperialisme en de feodale klassen, terwijl het imperialisme vaak indirecte methoden in plaats van directe actie gebruikt om de reactionairen in de semi-koloniale landen te helpen om het volk te onderdrukken, en zo worden de interne tegenstellingen ulterst scherp. Dit is wat gebeurde in China tijdens de Revolutionaire Oorlog van 1924-27, en tijdens de 10 jaar van de Agrarische Revolutionaire Oorlog na 1927. Oorlogen tussen de verschillende reactionaire heersende groepen in de semi-koloniale lan-

den, bv. de oorlogen tussen de krijgsheren in China, vallen onder dezelfde categorie.”²⁴

Na de invasie van Japan in China (tijdens 1931-45) heeft Mao het karakter beschreven van de Chinese maatschappij niet als zijnde semi-koloniaal en semi-feodaal, maar als koloniaal, semi-koloniaal en semi-feodaal: “Sinds de invasie van buitenlands kapitalisme en de geleidelijk groei van kapitalistische elementen in de Chinese maatschappij, is het land geleidelijk veranderd in een koloniale, semi-koloniale en semi-feodale maatschappij. Het China van vandaag is koloniaal in de door Japan bezette gebieden en voornamelijk semi-koloniaal in de Kwomintang-gebieden, en is voornamelijk feodaal of semi-feodaal in beide. Dat is dus het karakter van de huidige Chinese maatschappij en de staat van zaken in ons land. De politiek en de economie van deze maatschappij is voornamelijk koloniaal, semi-koloniaal en semi-feodaal, en de overheersende cultuur, die de politiek en de economie weerspiegelt, is ook koloniaal, semi-koloniaal en semi-feodaal.”²⁵

India is een semi-kolonie van verschillende imperialistische machten geweest sinds de machtsoverdracht in 1947. Maar zo'n overgangsvorm van staatsafhankelijkheid kan niet lang duren. In de laatste 47 jaar van India's semi-koloniaal bestaan hebben verschillende veranderingen plaatsgehad in de economie, de politiek en de cultuur, zoals hierboven gesteld. Ook de verhoudingen van India tot de verschillende imperialistische machten zijn veranderd zoals uiteengezet in de politieke resolutie van augustus 1992. Eerst het VS-imperialisme, en later gedurende de jaren '70 en de eerste helft van de jaren '80 het sociaal-imperialisme van de Sovjet-Unie, probeerden wanhopig India om te vormen in hun respectievelijke neo-kolonie. Maar geen van beide supermachten slaagden in hun opzet door het groeiende volksverzet over de hele wereld tegen hun plannen voor globale hegemonie. De volkeren van Korea, Vietnam, Laos, Cambodja, Peru, de Filippijnen, Afghanistan, Eritrea, Somalië, Nicaragua, El Salvador en verscheidene andere landen hebben heroïsche weerstand geboden tegen de twee supermachten en droegen bij tot hun verzwakking. Daardoor was het moeilijk voor de supermachten om een groot land als India om te vormen in een neokolonie van één van hen, hoewel ze hun neokoloniaal beleid verder zetten in India en in de rest van de Derde Wereld. De conflicten tussen de verschillende imperialistische machten – de VS, Duitsland, Japan, Rusland, Groot-Brittannië en Frankrijk – om de con-

trole over India moeten wel verscherpen in de toekomst. *De heersende klassen van een semi-koloniaal land, dienstbaar aan het imperialisme in het geheel, kunnen soms enige toegevingen verkrijgen van het imperialisme door de scherpe tegenstellingen tussen de verschillende imperialistische machten uit te spelen. Maar zelfs het vermogen van de heersende klassen van de derdewereldlanden om te manoeuvreren is verzwakt gedurende de voorbije tien jaar omdat elk land de andere landen probeerde te overtroeven in het samenzweren met het imperialisme, en onderling te concurreren om hun goedkope werkkraft, bronnen en markten te verkopen aan het imperialisme om een paar kruimels te vergaren die van de tafel vallen tijdens de fase van de globalisering, ingezet door het imperialisme. Sommige derdewereldlanden, vooral de kleinere, staan zelfs op het punt om neokolonies te worden van één of andere imperialistische macht. Hoewel het imperialisme elke dag een beetje zwakker wordt, zou het naïef zijn te denken dat de imperialistische mogendheden niet de capaciteit bezitten om sommige derdewereldlanden om te vormen tot hun respectievelijke neokolonies. Terwijl het Amerikaans imperialisme probeert de absolute controle te hebben over geheel Latijns-Amerika vertrekkende van de nieuw opgerichte NAFTA, is Japan plannen aan het smeden om de verloren droom van een groter Oost-Aziatische welvaartsgebied ten uitvoer te brengen in de Aziatisch-Pacifistische regio. De EEG, en vooral Duitsland, probeert de banden niet alleen aan te halen met de Oost-Europese landen en sommige republieken van de vroegere Sovjet-Unie, maar ook de controle over Noord-Afrika en andere streken te vergroten. Het is slechts via een proletarische revolutie dat de derdewereldlanden het imperialisme in zijn geheel kunnen verslaan. In landen waar het proletariaat en de anti-imperialistische krachten zwak zijn, bestaat er het gevaar dat de heersende klassen van de compradores de marionetten worden van één of andere imperialistische mogendheid en daardoor de status van die landen reduceren tot neokolonies.*

Kan men de term "rekolonisering" dan gebruiken om de groeiende wurggreep van het imperialisme op de derdewereldlanden te beschrijven? Leidt het gebruik van die term niet tot de indruk dat de derdewereldlanden vroeger echte onafhankelijkheid hebben genoten en dat zij pas nu veranderen in semi-kolonies?

Die term wordt gebruikt omdat hij populair is in de media en het jongste offensief van het imperialisme beschrijft in Azië, Afrika en Latijns-Amerika via de structurele aanpassingsprogramma's en an-

dere neokoloniale beleidsmaatregelen van de Wereldbank, het IMF, GATT enz., waarbij zelfs de onafhankelijkheid in naam van deze landen bedreigd wordt. Letterlijk genomen kan de term "rekolonisering" aanleiding geven tot de indruk dat de derdewereldlanden tot nu toe echte onafhankelijkheid genoten hebben, hoewel niemand die onze volledige standpunten heeft gevolgd zo'n illusie kan koesteren. Maar de term kan leiden tot verwarring en daarom is het beter dat woord niet te gebruiken en te vervangen door termen als "groeierende imperialistische wurggreep".

De tekst die we hierboven afdrucken is overgekomen uit het tijdschrift *People's War* van de Communistische Partij van India (marxist-leninist) en hij is een commentaar op de Politieke resolutie die op hun Congres in 1992 werd aangenomen. De tekst verscheen voor het eerst in het nummer van september-december 1994 van *People's War*.

Noten

Alle citaten werden door de vertaler hervertaald vanuit het Engels.

1. Lenin, *Complete Works*, Verhandeling over "Het nationale en koloniale vraagstuk", juni 1920, Vol. 31, p.150.
2. Lenin, *Complete Works*, Imperialisme, het hoogste stadium van het kapitalisme, Vol. 22, p.259.
3. Lenin, *Complete Works*, Vol. 22, p.263.
4. Geciteerd uit *An introduction to Neo-colonialism*, Jack Woddis, International Publishers, New York.
5. Compradore: deze term wordt gebruikt om de collaboratie van deze groepen met buitenlandse imperialistische machten aan te duiden.
6. Afgeleid van Kemal Ata Turk, de leider van de nationale burgerij die de Turkse republiek invoerde na de Eerste Wereldoorlog.
7. Mao Zedong, *Selected Works*, "On New Democracy", Vol. II, p.355-56.
8. Communistische Partij van China, *Apologists of Neo-colonialism*, Vierde commentaar op de open brief van het Centraal Comité van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie.
9. Geciteerd uit *An introduction to Neo-colonialism*, Jack Woddis, International Publishers, New York.

13. China: manufacturen verstaat men producten van een weverij, stoffen van zijde, katoen, linnen, wol.
14. Swap: financiële operaties die - ruïm - het bedrag van de schuld en de aflossing ervan dekken.
15. Dit Susan George, *A fate Worse than Debt*.
16. Europese Economische Gemeenschap (EEG): dit is de voorloper van de huidige Europese Unie.
17. Dit Susan George, *A fate Worse than Debt*.
18. Geviseerd uit *An Introduction to Neo-colonialism*, Jack Woddis, International Publishers, New York.
19. Mao Zedong, *Selected Works*, "Chinese Revolution and Chinese Communist Party", Vol. II, p. 312.
20. Mao Zedong, *Selected Works*, idem.
21. Mao Zedong, *Selected Works*, idem.
22. Koelak betekende een rijke boer op het Russische platteland.
23. Mao Zedong, *Selected Works*, "Chinese Revolution and Chinese Communist Party", Vol. II, p. 312-313.
24. Stalin, *On Opposition*, p.204.
25. Autarkisch: die kan voorzien in de eigen behoeften.
26. Mao Zedong, *Selected Works*, Vol. I, p.153-154.
27. Mao Zedong, *Selected Works*, Vol. I, p. 331. 332.
28. Mao Zedong, *Selected Works*, "On New Democracy", Vol. II, p.341.

In memoriam Eddy Pues

Stan Vanhulle

Eddy Pues, medewerker en vertaler van Marxistische Studies is net 47 jaar geworden. Meer dan 350 vrienden en kennissen woonden op woensdag 29 augustus zijn uitvaart bij in het Crematorium in Vilvoorde. Stan Vanhulle, voorzitter van de PVDA in Vilvoorde en zelf ook ex-werknemer van Renault, werkte vele jaren samen met Eddy. Hij sprak over het leven en werk van Eddy Pues.

In Griekenland is laatste reis van Eddy, op vrijdag 17 augustus geëindigd. De zee heeft hem met haar baren meegenomen.

We zijn een goede vriend en kameraad kwijt. Een prachtige kerel met een rijk leven, hij koos radicaal voor het socialisme.

In Leuven

Eddy groeide op in Leuven. Op de Oude Markt staat zijn ouderlijk huis. Hij was 14 jaar toen Mei '68 in alle hevigheid woedde. Hij was niet alleen getuige. Hij was al vlug sterk betrokken. Na zijn humaniora studeerde hij een jaar pedagogie. Hij diende te stoppen met deze studie toen zijn vader bij een busongeluk overleed.

Eddy koos voor het lot van de arbeiders. Hij sloot zich aan bij Amada, Alle Macht Aan de Arbeiders, de voorloper van de Partij van de Arbeid.

Hij verkoos bij de para's zijn legerdienst te doen. Velen onder hen hadden racistische ideeën. Maar hij probeerde hen te overtuigen zoals zij hem hielpen de Maas over te geraken. Zwemmen was niet zijn sterkste kant.

Eddi Pues

Werken en wonen in Vilvoorde

Na zijn legerdienst vertrok hij naar Vilvoorde. Para's konden ze best gebruiken in de Renault-fabriek. Maar ook de PVDA had mannen van zijn slag nodig in de grote fabrieken. Zo kwam hij, mager als een graat, in de zwaarste afdeling terecht: de plaatslagerij. Hier worden de onderdelen van de wagen aan elkaar geprikt met loodzware tangen die hangen aan rolkabels.

Maar hier was ook de grootste kameraadschap. Eddi was vlug gekend als iemand die opkwam voor zijn collega's. Zij zullen zich de strijdlieden en smartlappen herinneren die Eddi zong. Het politieke werk in de Renault-cel van de partij verrichtte hij met het grootste enthousiasme.

Wekelijks kwamen we samen om de toestand in de fabriek te volgen. Bij het minste dat er gebeurde; een afdanking, een schokstaking, een aanval van de directie, kwamen we na de avondploeg om 10 uur 's avonds nog bij elkaar. Hoeveel keer werd er 's nachts geen pamflet gestencild dat door de propagandaploeg 's morgens werd uitgedeeld?

Ondertussen wordt op 21 maart 1979 een lentekind geboren: Stan Pues. Eddi wilde zijn zoon een onafhankelijke opvoeding geven: "Fouten die je maakt moet je zelf inzien." stelde hij.

Hij ging cursussen volgen in de kaderschool van het ABVV Melreux. Al vlug vroeg men hem om zelf lessen te geven. Het gaf zijn werk meer inhoud en meer perspectief.

Toen de directie wou automatiseren en de zetelmakerij wilde sluiten, sputterde Eddi tegen. Op militantenvergaderingen zei Eddi klaar en duidelijk dat hij opkomt voor het

behoud van de tewerkstelling en tegen het standpunt van sommigen vakbondsdelegees en -secretarissen die de afbraak van verworvenheden wilden goedpraten. Vakbondsleiders die voor het overleg en klassensamenwerking zijn en tegen de communisten, sloten de deur van Melreux voor Eddi. Het ging gewoon om twee tegengestelde standpunten binnen devakbond.

Tien jaar later zijn het diezelfde visies die zullen beslissen of Renault open zal blijven of dat men een sociaal plan zal aanvaarden.

Terug student

Eddi wordt in 1989 afgedankt. Teveel ziek volgens de directie. Te lastig is de waarheid.

Hij vecht voor zijn werk maar de krachtsverhoudingen zijn ongelijk.

Hij hield van zijn werkmakers, maar hij was ook vaak ontgoocheld dat ze te weinig durf en moed hadden om te vechten tegen de aanvallen van de bazen. Hij vond dat ze teveel luisterden naar wat sommige vakbondsleiders hen wijsmaakten. De meesten onder hen ziet hij pas 8 jaar later terug. Een moeilijke periode breekt aan.

Na met zijn hogeschoolstudies te zijn herbegonnen, ontvangt hij op 39-jarige leeftijd zijn diploma voor vertaler Frans-Nederlands. Maar ook dan is het vinden van een nieuwe job niet eenvoudig.

Eddi gebruikt zijn nieuwe kennis voor de partij en doet veel vertaalwerk. Sinds 1995 is hij één van de vaste vertalers van het theoretische tijdschrift *Marxistische Studies*. In elk nummer vertaalde hij minstens één of twee teksten. Zijn vertalingen getuigden van ernstig professionalisme en wetenschappelijke nauwgezetheid. Bij elke vertaling van Eddi kwam er een lijstje met kritische vragen en aanduidingen om de tekst zelf helderder en begrijpelijker te maken. Zijn grootste aandacht ging daarbij naar het vergroten van de leesbaarheid van stroeve teksten.

Al die bijdragen als vertaler deed hij na zijn gewone werkuren en volledig gratis. Voor zijn partij maakte hij daarvan een erezaak, zelfs als het soms lastig was en erg rap moest gaan. In 1996 vertaalt Eddi belangeloos de 290 bladzijden van het boek *De Partij van de Revolutie*, met besluiten van het Vijfde Partijcongres.

Als hij later werk vindt in de Bibliotheek in Jette zien we een nieuwe Eddi geboren worden, een Eddi met vele nieuwe ideeën en plannen. Hij neemt mee de verantwoordelijkheid op voor de introductie van de informatica. Maar ook politiek werkt hij mee. Voor de maand oktober 2001 staat er een week over Cuba op de agenda van de bibliotheek in Jette. Eddi was er één van de bezielers en dynamische krachten van.

Eddi, de communist...

Eddi was geen pijpeplekker en geen opportunist. Eddi koos voor het socialisme.. Hij las alles, maar vooral wetenschappelijke en marxistische boeken.

Hij had daarbij vooral een eigen mening. Zo ging hij dit jaar nog op ons 1-Meifeest in discussie met de schrijver van *Rum-oorlog in Cuba*.

Eddi kon vrienden en kennissen warm maken voor het socialisme en hen onomstootbaar uitleggen dat het de enige uitweg is voor vrede. Hij heeft vele van zijn vrienden en kennissen heel wat van zijn inzichten overgebracht.

Bij de aankondiging van de sluiting van Renault op 27 februari 1997 ziet Eddi zijn vroegere werkmakers terug. Hij strijdt mee met hen, elke dag, 6 maanden lang, voor het behoud van de fabriek.

Hij is betrokken bij vele acties, hij spoort hen aan erin te geloven. Het woord revolutie is niet langer een slogan, maar ligt op de lippen van vele arbeiders en hun familie. Zijn huis is een vergaderplaats.

Hij schrijft mee aan het boek *Na Renault is niemand nog veilig*. Hij vertaalt de speechen van Roberto D' Orazio, de leider van de syndicale delegatie van Forges de Clabecq, in het Nederlands.

Eddi begint terug meer te geloven in de arbeiders en zoekt naar middelen om hen te helpen. Hij was net voor de vakantie nog een eigen e-mail adres aan het maken. Zo wilde hij ook meewerken aan een boek over de *Globalisering* om het probleem toegankelijker te maken voor de mensen. In discussies stelde hij steevast dat de antiglobaliseringsbeweging veel mensen en heel veel jongeren opnieuw in beweging zal brengen voor een andere wereld. Hij verwees dan telkens naar de jaren zestig. Hij keek, voor hij op vakantie vertrok, uit naar het nieuwe nummer van *Solidair* met de uitgebreide reportage over de gebeurtenissen in Genua.

Eddi was een uitzonderlijk gastheer voor buitenlandse bezoekers op het 1 -Meifeest van de PVDA. Hij ontving kameraden uit Canada, Bulgarije, Albanië, Rusland en Frankrijk ... Zij waren van harte welkom. Hij had met hen vele politieke en sociale gesprekken. Hij bracht met hen bezoeken aan het partijhuis in Vilvoorde, ging naar stakingsacties van Renault, Chamebel, Delacre en Clabecq. Velen onder hen zijn vrienden gebleven.

Zelf is Eddi voor de val van de Muur, heel vaak naar Oost-Europa gereisd. Hij kende vrij goed Tsjechisch. Hij analyseerde zo vaak de noodlottige gevolgen van het invoeren van de 'vrije markt'.

Velen zullen Eddi missen als vriend.

Hij was altijd bezig en toch was je altijd welkom. Hij was een aangename en sterke causeur. Hij kon zijn mening zo goed verwoorden. Hij had zoveel ideeën en gedachten. Hij poneerde ze vaak heel radicaal. Maar juist hierdoor wist hij je aan het denken te zetten of een standpunt in te nemen.

Hij woonde in Houtem in een enorme sociale wijk met vele migranten. Zijn deur stond voor zoveel mensen open. Vandaag zijn ze daar hun aanspreekpunt kwijt.

Eddi leerde 7 jaar terug Mimine kennen. Samen gingen ze heel graag op vakantie. In Griekenland bracht Eddi zijn laatste dagen met haar door.

We bieden zijn familie, zijn vriendin Mimine, zijn zoon Stan, vrienden en kameraden ons diep medeleven aan.

Dit mooie leven dat 47 jaar heeft geduurd, is er twee waard. We kunnen ons blijven inspireren aan zijn kennis en zijn inzet voor een andere, echte socialistische wereld.

Marxistische Studies – Etudes Marxistes

Inhoud van vroegere nummers – nog steeds beschikbaar

Let wel: de nummers 1 tot 25 bestaan enkel in het Frans

MARXISTISCHE STUDIES 54/2000 200 BF

Globalisering: feiten en verzinsels

De imperialistische globalisering en de revolutionaire ontwikkeling op wereldvlak

Resolutie van het Internationaal Communistisch Seminarie van Brussel

Gooi het kapitalisme met zijn globalisering in de vuilnisbak

Nadine Rosa-Rosso, toespraak 1 mei 2001.

Uitdieping van de economische, politieke en sociale tegenstellingen zoals beschreven in

Lenins Imperialisme, het hoogste stadium van het kapitalisme

Harpal Brar

Crisissen van het kapitalisme en 'globalisering'

Algerijnse Partij voor Democratie en Socialisme

De ongelijkmatige ontwikkeling van de kapitalistische landen

Arthur Henson

MARXISTISCHE STUDIES 53/2000 200 BF

Voor meer rechtvaardigheid in het Belgische belastingsparadijs

Voor meer rechtvaardigheid in het Belgische belastingsparadijs

Tino Delabie

Pensioenfondsen: het kapitaal van de 'armen'

Thomas Gounet

MARXISTISCHE STUDIES 52/2000 200 BF

Tien jaar na de Duitse hereniging Waar zijn de bloeiende landschappen, mijnheer Kohl?

Er komen opnieuw prachtige tijden voor het Duitse volk

Herwig Lerouge

Waar blijven de bloeiende landschappen die kanselier Kohl beloofde?

Norbert Pauligk

Na de hereniging, tien jaar onder West-Duits strafrecht

Erich Buchholz

**Socialistische democratie in de DDR: ontstaan, ontwikkeling
en contrarevolutionaire vernietiging**

Ulrich Huar

Over de oorzaken van de ondergang van de DDR

Dr. Klaus Steiniger

De Duitse communisten moeten zich verenigen

Bernhard Majorow

De ecologische crisis heeft onomkeerbaar punt bereikt

Erna Bennett

Het ecologisch socialisme van André Gorz

Alexander Kempeneers

Boekbesprekingen

Tobin or not Tobin

Thomas Gounet

Retour sur la condition ouvrière, een boek over de situatie van de arbeiders vandaag

Thomas Gounet

Souffrance en France van Christophe Dejours

Thomas Gounet

MARXISTISCHE STUDIES 51/2000 200 BF

Ecologie en marxisme

Inleiding: Ecologie en marxisme

Didier Bette

Het kapitalisme vernietigt mens en natuur

Didier Bette

Het socialisme als basisvoorwaarde voor duurzame ontwikkeling

Charly Da Silva

Het ecologisch bilan van de socialistische landen

Alexander Kempeneers en Didier Bette

Moet de mens terug met de natuur verbonden worden?

Alexander Kempeneers

De politieke economie van de milieubescherming

Pal Steigan

Niet meer maar beter?

Een marxistische kritiek op een groenlinkse maatschappijvisie van Dirk Geldof

Dirk Van Duppen

Boekbesprekingen

Attac: Tegen de dictatuur van de markt

Thomas Gounet

Het einde van de arbeid door Jeremy Rifkin

Thomas Gounet

De hegemonie van het financierskapitaal en haar kritiek van Tom Thomas

Thomas Gounet

MARXISTISCHE STUDIES 50/2000 200 BF

Het fascisme gisteren en vandaag

Het fascisme gisteren en vandaag

Rapporten voorgesteld door het Internationaal Communistisch Seminarie van Brussel

(2 - 5 mei 2000)

Herwig Lerouge

Zwart-blauw Oostenrijk, één van de 15 Europese sterren

Peter Mertens

Arbeidersklasse en fascisme

Kurt Gossweiler

Het fascistische gevaar in Italië

Gerhard Feldbauer

Het Amerikaanse kapitalisme gooit de onderdrukte naties achter de tralies

Monica Moorehead

Fascisme in Turkije

Revolutionair Volksbevrijdingsfront (DHKC), Turkije

**De rol van het religieuze fundamentalisme in de ontwikkeling
van de fascistische beweging in India**
Communistische Partij van India (marxistisch-leninistisch) – Nieuwe Democratie

MARXISTISCHE STUDIES 49/2000 200 BF

De nationale kwestie in België – een marxistische visie

Over het nationale vraagstuk

Danny Vandenbroucke

Natie en nationalisme

Thomas Gounet en Mohammed Ali Hassan

De Vlaamse kwestie

Danny Vandenbroucke en Mohammed Ali Hassan

Betekent federalisme meer democratie?

Danny Vandenbroucke

Federalisme en arbeidersbeweging in Wallonië: socialisme of klassensamenwerking

Johnny Coopmans

Hoe de Sovjetregering de nationaliteitskwestie oplost

L. Perchik (1932)

MARXISTISCHE STUDIES 48/1999 200 BF

Sociale verkiezingen 2000: bijdrage tot het debat over syndicale strategie en strijd

Met de sociale verkiezingen van 2000 voor de deur

Jef Bruynseels en Imelda Haesendonck

Julien Lahaut, een communistische syndicalist in het vuur van de arbeidersstrijd

Imelda Haesendonck

De revolutionaire vakbondsoppositie in Duitsland in de jaren dertig

Jo Cottenier

Frank Watters en Arthur Scargill: jarenlang geduldig werk om de Britse mijnwerkersvakbond te veranderen

Bob Roeck

Van vakbondsoppositie tot communistische vakbond: de verovering van de CGT in Frankrijk

Jo Cottenier

De Non-communist left policy van het Amerikaanse State Department in België en de Belgische socialisten tussen 1944 en 1949

Arnaud Staquet

Participatief management: de weg naar de hel bij Caterpillar in Decatur, USA

Interview met Larry Solomon van de Union of Automobile Workers

Jo Cottenier en Michel Mommerency

De sociaal-democratie: ware agenten van de burgerij in de arbeidersbeweging'

Boekbespreking: *Social Democracy. The Enemy Within* van Harpal Brar

MARXISTISCHE STUDIES 47/1999 200 BF

De Navo tegen Joegoslavië De strijd van de volkeren tegen de oorlog

De 'nieuwe wereldorde' vernietigt vrijheid, vooruitgang en onafhankelijkheid

Branko Kitanovic (Joegoslavië)

De situatie in de Balkan en de Navo-oorlog tegen Joegoslavië

Athanasios Papatrigas (Griekenland)

De Kaukasus heeft een globale geopolitieke betekenis voor de Verenigde Staten

Pantelemon Georgadze (Georgië)

Resolutie over de Navo-agressie tegen Joegoslavië

Internationaal Communistisch Seminarie

De strijd van het Colombiaanse volk tegen de oorlog

Revolutionaire Gewapende Krachten van Colombia - Volksleger (FARC-EP)

De imperialistische oorlog in Centraal-Afrika vandaag

Combo Rovumba (Zimbabwe)

De militaire agressie van het Verenigd Koninkrijk en de Navo tegen de Malvinas

Sergio Ortiz (Argentinië)

Er moet een anti-imperialistische vredesbeweging komen!

Communistische Partij Marxistisch-Leninistisch van Zweden (KPML-r)

Verklaring van het Internationaal Communistisch Seminarie

Brussel 4 mei 1999

Geschiedenis van de landbouw

Boekbespreking - Tomas Gounet

MARXISTISCHE STUDIES 46/1999 200 BF

De militaire strategieën van het imperialisme

De strijd van het volk tegen het imperialisme dat oorlogen voortbrengt

José María Sison

De wereldwijde strategie van het VS-imperialisme

Ray O. Light Group (Verenigde Staten)

De militaire strategie van het Japanse imperialisme

Communistische Bond van Japan

De militaire strategie van het Duitse imperialisme

Klaus Hubig

De militaire strategie van het Britse imperialisme

Harpal Brar

Imperialisme betekent oorlog! Voor een wereldwijd anti-imperialistisch front!

Internationaal Communistisch Seminarie

De Binnenlandse Vijand, een onontbeerlijk boek voor elke syndicalist

Maria McGavigan

MARXISTISCHE STUDIES 45/1999 200 BF

De economische crisis van het kapitalisme

De economische crisis van het kapitalisme

Thomas Gounet

Marx over de economische crisis

Thomas Gounet

De kenmerken van de huidige crisis

Thomas Gounet

De inzet van de huidige economische crisis

Thomas Gounet

Kapitalisme: bron van armoede en ellende

Bespreking Jaarrapport Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties

Het grote schaakspel

Bespreking van het boek van Z. Brzezinski - Thomas Gounet

Welk antwoord op het neoliberale offensief?

Welk antwoord op het neoliberale offensief?

Thomas Gounet

Is de theorie van het neoliberalisme geen neoreformisme?

Thomas Gounet

Is MIA, het Multilateraal Investeringsakkoord, publieke vijand nummer één?

Thomas Gounet

MIA is ongewenst

Thomas Gounet

We moeten ons verenigen tegen het Multilateraal Investeringsakkoord

Gemeenschappelijke resolutie van de Communistische Partijen van Canada,

Australië en de Verenigde Staten van Amerika

Het socialistisch economisch mirakel

Bespreking van het boek van Paul Bairoch, *Victoires et déboires - Histoire économique et sociale du monde*

du XVIe siècle à nos jours

Thomas Gounet

De Communistische Partij van België en het koloniale vraagstuk (1945-1961)

Juliette Broder

Het kapitalisme heeft de Aziatische crisis

Thomas Gounet

De samenstelling van de arbeidersklasse

De historische rol van de arbeidersklasse in de sociale evolutie

Eleni Bellou (Communistische Partij van Griekenland)

Veranderingen in de samenstelling van de arbeidersklasse en het proletariaat

Jean Pestieau (Partij van de Arbeid van België)

Veranderingen binnen de arbeidersklasse en een onverzoenlijke sociale coalitie

Lotta per la Pace e il Socialismo - Forum dei Communista

De situatie van de arbeidersklasse in Rusland

De situatie van de arbeidersklasse en het werk onder de massa's in Rusland

Evgeni Piskoën (Communistische Partij van de Sovjet-Unie)

Enkele kenmerken van de arbeidersklasse in Rusland vandaag

Boris Jatsjemeniov (Russische Communistische Arbeiderspartij)

De actuele situatie van de vakbondsbeweging in Rusland

Michail Popov (Russische Partij van Arbeiders en Boeren)

Nationalisme en internationalisme onder de arbeiders van Rusland en de republieken van de USSR

Oleg Shenin (Unie van Communistische Partijen - Communistische Partij van de Sovjet-Unie)

De communistische beweging is in gevaar

Saiad Saiadov (Verenigde Communistische Partij van Azerbaidzjan)

Cultuur en kunst, een revolutionaire visie

Françoise Thirionet et André Simone

Bertolt Brecht: debat over het realisme en politieke teksten

Het Manifest van de Communistische Partij

Karl Marx en Friedrich Engels

(Heruitgave naar aanleiding van de 150e verjaardag van de verschijning van het Manifest in 1848)

Het Manifest, 150 jaar jong in een geschiedenis die meet met de maat van eeuwen

Ludo Martens

Inleiding

Grote voorbeelden voor de jeugd van 1998

Het werk van Marx en Engels, een uitdaging aan de wereld en de geschiedenis

De contrarevolutie in 1794 en 1871

Een programma voor de socialistische revolutie

Een zelfbewuste klassenpartij

De revolutie, een internationaal proces

Van waar komt het anticommunisme?

De onweerstaanbare comeback van Marx

Een nieuw programma voor de PVDA

Studiewerk en voorbereiding van een nieuw programma van de PVDA

Danny Vandenbroucke

Over de onderwaardering van de studie in de PVDA

Thomas Gounet

Programma van de Communistische Internationale

(Goedgekeurd op het VIe Wereldcongres op 1 september 1928 in Moskou)

Programma van de Communistische Partij van Griekenland

(Aangenomen door het XVe Congres – mei 1996)

De weg van de wereldrevolutie in de 21e eeuw

Bij de tachtigste verjaardag van de Oktoberrevolutie

Ludo Martens

Hoofdstuk I. Staat en revolutie

1. De klassennatuur van de burgerlijke staat

2. De burgerlijke democratie

3. De 'parlementaire overgang'

Hoofdstuk II. Het imperialisme is de vooravond van de socialistische revolutie

1. De natuur van het imperialisme

2. Imperialisme, oorlog en revolutie

3. Reformisme en revisionisme tegen het leninisme

Hoofdstuk III. Socialistische revolutie en revolutionair geweld

1. De revolutie is een verbeterd oorlog

2. De vreedzame ontwikkeling van de revolutie

3. De opportunisten Kamenev en Zinovjev tegen Lenin

Hoofdstuk IV. De dictatuur van het proletariaat

1. Het essentiële vraagstuk van het marxisme

2. De socialistische staat en de sovjets

3. De klassenstrijd onder de dictatuur van het proletariaat

Marx, Engels en Lenin over de dictatuur van het proletariaat

Eike Kopf

De weg van de Oktoberrevolutie blijft geldig

Krishna Chakraborty

MARXISTISCHE STUDIES 38/1997 200 BF

Cuba socialista vencera

Waarom het socialistische Cuba zal overwinnen

Pol De Vos

Het werk van de Communistische Partij van Cuba in de huidige situatie

Documenten van het Centraal Comité van de Communistische Partij van Cuba

De imperialistische politiek tegen de Cubaanse Revolutie en "Luik II" van de Wet Torricelli

Documenten van het Centraal Comité van de Communistische Partij van Cuba

De revolutionaire zuiverheid bewaren, een fundamenteel principe

Raúl Castro

Het trotskisme, een vulgair instrument van het imperialisme en de reactionairen

Fidel Castro

Cuba en haar trotskistische 'vrienden' van de IVde Internationale

Danny Vandenbroucke

MRTA: de verzoeningsgezinde guerrilla in Peru

Luis Arce Borja

MARXISTISCHE STUDIES 37/1997 200 BF

Strijd voor werk

Handvest voor werk van de PYDA

Tewerkstelling bedreigd in automobielsector en staalindustrie

Het project Vande Lanotte tegen Renault-Vilvoorde

Thomas Gounet

Waarom heeft het Volkswagen-model zoveel succes?

Thomas Gounet

Welke toekomst voor de staalnijverheid?

Jean Valet

Syndicale antwoorden

Het groot debat van syndicaal links: Roberto D'Orazio, Antonio Cocciolo, Hendrik Vermeersch en Michel Grovenius nemen het woord

Herwig Lerouge en Jo Cottenier

De "Japanse" strategie van Jorissen

Thomas Gounet

De hete jaren van de koude oorlog bij de CGT in Renault-Billancourt

Boekbespreking: Thomas Gounet

De Socialist Labour Party van Arthur Scargill: een alternatief voor Labour?

Harpal Brar (*Lalkar*)

MARXISTISCHE STUDIES 36/1997 200 BF

Crisis van het kapitalisme en mondialisering

Crisis van het kapitalisme en mondialisering

Inleiding: Thomas Gounet en Danny Vandenbroucke

Over de algemene crisis van het kapitalisme

Communistische Partij van India (Marxistisch-Leninistisch) - People's War

Over de mondialisering

Communistische Partij van India (Marxistisch-Leninistisch) - People's War

Over de globalisering van het monopoliekapitalisme

Communistische Partij van de Filippijnen

Het Sienjaar: een mix van ethisch socialisme en Vlaams nationalisme

Kris Merclox

Communistische vrouwen in de Weerstand

Hulde aan Eekman en Suzanne Dudicq-Chevreuille

MARXISTISCHE STUDIES 35/1997 250 BF

Twaalf rapporten over de anti-imperialistische strijd onder de Nieuwe Wereldorde

Inleiding

Ludo Martens

I. Ervaringen van politieke strijd, legale en parlementaire strijd tegen het imperialisme

De anti-imperialistische strijd in het tijdperk van de Nieuwe Wereldorde

Sivaraman Balasubramanian, Communistische Partij van India (Marxistisch-Leninistisch) - Liberation

Legale en parlementaire strijd tegen het imperialisme: een Indische ervaring

Kaushik Banerjee, Centraal Comité van de Communistische Partij van India (Marxistisch-Leninistisch)

- Janashakti

De rol van de legale en de parlementaire strijd in het anti-imperialistisch front in de derde

wereld: een Nepalees perspectief

Madhav K. Nepal, algemeen secretaris van de Communistische Partij van Nepal (Verenigde Marxist-Leninisten)

De steun van de massa's zoeken

Jose Reinaldo Carvalho, secretaris Buitenlandse Betrekkingen van het Centraal Comité van de Communistische

Partij van Brazilië (PCdoB)

Over de ervaring van de Syrische Communistische Partij in de nationale anti-imperialistische en antizionistische allianties

Dr. Ammar Bagdache, lid van Politiek Bureau van het Centraal Comité van de Syrische Communistische Partij

II. Ervaringen van gewapende strijd tegen het imperialisme

De nationaal-democratische revolutie via de langdurige volksoorlog

José Maria Sison, voorzitter-stichter van de Communistische Partij van de Filippijnen

Ervaringen van de gewapende strijd in India

Centraal Comité van de Communistische Partij van India (Marxistisch-Leninistisch) (People's War)

Gewapende strijd en politiek massawerk in Mexico

Collectief van politieke gevangenen, militanten van PROCUP-PDLP

Over gewapende strijd, massastrijd en anti-imperialistische strijd

Luis Arce Borja, directeur van Diaro Internacional (Peru)

De revolutionaire gewapende strijd in Colombia

Communistische Partij van Colombia (Marxistisch-Leninistisch) - Volksbevrijdingsleger (EPL)

Principes voor politieke massastrijd en gewapende strijd tegen het imperialisme

Devrimci Halk Kurtulus Partisi - Cephesi. Volksbevrijdingspartij en Front.

De revolutionaire guerrilla blijft een sterk strijdinstrument voor democratische veranderingen

Guerrillacoördinatie Simón Bolívar (CGSB)

Marxistische Studies

Verkoop los nummer: 200 BF, 12 NLG, 10 DM, 7 USD, 35 FRF, 5 £.

Abonnementsprijzen 10 nummers

Gewoon abonnement in België: 1500 BF

*Studenten, CJP, werklozen, -18j, + 60j: 1300 BF.- Steunabonnement in België: 3000 BF

Abonnement Europa: 1950 BF, 115 NLG, 340 FRF, 95 DM, 70 USD, 50 £

Abonnement buiten Europa: 2200 BF, 130 NLG, 395 FRF, 110 DM, 75 USD, 55 £

*Alleen in België: steeds een kopie van de studentenkaart, identiteitskaart, CJP of werklozenkaart bijvoegen.

Stort de nodige som op volgende rekening:

België: 001-1660379-09, IMAST vzw, Kazernestraat 68, 1000 Brussel.

Andere landen: Internationaal postmandaat voor 000-1666958-13, Solidair,

M. Lemonnierlaan 171, BE-1000 Brussel, België.

Naam:

Adres:

Postcode:.....Gemeente:.....

Land:

Tel.:..... Fax:.....

Geboortedatum:

Beroep:

Wil nummer van Marxistische Studies ontvangen en betaalt 200 BF

Wens een gratis proefnummer van Marxistische Studies te ontvangen

Neemt een abonnement (10 nummers, tarieven hierboven) vanaf nr.:

Wijze van betaling

Ik betaal de som van:

Contant of cheque (hierbij ingesloten)

Storting of overschrijving

Kredietkaart O VISA

MasterCard

American Express

Kaart nr. | _ | _ | _ | _ | - | _ | _ | _ | _ | - | _ | _ | _ | _ | - | _ | _ | _ | _ |

Vervaldatum | _ | _ | / | _ | _ | / | _ | _ | Handtekening: _____

Domiciliëring voor Marxistische Studies:

Ik, ondergetekende, _____
geef hierbij aan IMAST vzw de toelating om, tot uitdrukkelijke herroeping, mijn abonnementsgeld te innen voor het debet van mijn rekeningnummer _____-_____

Abonnement normaal

150 F per nummer

450 F per 3 nummers

1500 F per 10 nummers

Datum _____

Studentenabonnement

130 F per nummer (*)

390 F per 3 nummers(*)

1300 F per 10 nummers (*)

Handtekening: _____

Steunabonnement

300 F per nummer

900 F per 3 nummers

3000 F per 10 nummers

*Alleen in België: steeds een kopie van de studentenkaart, identiteitskaart, CJP of werklozenkaart bijvoegen.

55/2001

Voor de administratie

Domiciliëringnummer: _____-_____-_____ Identificatienummer van de schuldeiser IMAST vzw: 00 000 818 758

Terugsturen naar IMAST vzw, Kazernestraat 68, BE-1000 Brussel, België.

Tel.: 32 2 504 01 46 Fax: 32 2 513 98 31

Kan ik meewerken aan de realisatie van Marxistische Studies?

Voor de realisatie van Marxistische Studies zoeken we tientallen vrijwillige medewerkers die in staan voor vertaling, eindredactie, correctie en tikken van teksten. En hiervoor komen we nog steeds handen tekort.

Een theoretisch marxistisch tijdschrift kan alleen bestaan indien we deze medewerkers vinden.

Neem gerust contact op met ons of stuur de bon terug. Ook als je in het buitenland woont, is medewerking snel en efficiënt te regelen met behulp van moderne computertechnologie.

Ik wil mijn bijdrage leveren door

- het tikken van teksten
- eindredactie op artikels zodat hun leesbaarheid vergroot
- nalezen en corrigeren van teksten zodat we een prima product afleveren
- vertaalwerk: we werken immers aan een internationale beweging
 - van Nederlands naar Frans
 - van Frans naar Nederlands
 - van Engels naar Nederlands
 - van Engels naar Frans
 - van Spaans naar Nederlands
 - van Spaans naar Frans
 - van Duits naar Nederlands
 - van Duits naar Frans

andere talen:

het lezen en speuren naar interessante bijdragen in buitenlandse tijdschriften

Naam en voornaam:

Adres:

Tel:

Fax:

E-mail:

Terugsturen naar of bezorgen aan verkoper:

Marxistische Studies

IMAST vzw, Kazernestraat 68, BE-1000 Brussel, België.

Tel.: 32 2 504 01 46 Fax: 32 2 513 98 31 E-mail: marx.studies@marx.be

